

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Horizontální priority v programech strukturálních fondů EU v České republice

Horizontal Priorities of the EU Structural Funds Programmes in the Czech Republic

Student: Tereza Divecká

Vedoucí diplomové práce: Ing. Lukáš Melecký

Ostrava 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně. Všechny použité zdroje uvádím v příloze.

Touto cestou bych chtěla poděkovat Ing. Lukáši Meleckému za odbornou pomoc a konzultaci.

V Ostravě dne 24. dubna 2008

.....
Tereza Divecká

OBSAH

Úvod	3
1 Teoretická východiska horizontálních priorit v EU	5
<i>1.1 Historie horizontálních priorit</i>	6
1.1.1 Rovné příležitosti	6
1.1.2 Udržitelný rozvoj	7
1.1.3 Vyvážený rozvoj regionů	10
1.1.4 Informační společnost	11
<i>1.2 Vybraná legislativa upravující horizontální priority</i>	13
1.2.1 Přehled vybrané legislativy upravující rovné příležitosti	13
1.2.2 Přehled vybrané legislativy upravující udržitelný rozvoj	16
1.2.3 Přehled vybrané legislativy týkající se rozvoje regionů	18
1.2.4 Přehled vybrané legislativy upravující téma informační společnosti	19
<i>1.3 Představení horizontálních priorit</i>	21
1.3.1 Rovné příležitosti	21
1.3.2 Udržitelný rozvoj	23
1.3.3 Vyvážený rozvoj regionů	25
1.3.4 Informační společnost	26
2 Uplatnění HP ve vybraných programech strukturálních fondů v ČR	27
<i>2.1 Politika HSS EU jako rámec pro realizaci HP v programech SF EU</i>	27
2.1.1 Úloha a postavení politiky HSS EU	27
2.1.2 Legislativní zakotvení politiky HSS EU	27
2.1.3 Principy politiky HSS EU	28
2.1.4 Cíle politiky HSS EU	29
2.1.5 Nástroje politiky HSS EU	30
2.1.6 Politika HSS EU v České republice	33
<i>2.2 Typologie programových dokumentů strukturálních fondů EU v České republice</i>	34
2.2.1 Programovací období 2004 - 2006	34
2.2.2 Programovací období 2007 - 2013	39
<i>2.3 Horizontální priority ve strategických programových dokumentech České Republiky</i>	43

2.3.1	Horizontální priority v Rámci podpory společenství ČR 2004 - 2006.....	43
2.3.2	Horizontální priority v Národním strategickém referenčním rámci ČR 2007 - 2013	46
2.4	<i>Horizontální priority ve vybraných operačních programech ČR.....</i>	48
2.4.1	Operační program rozvoj lidských zdrojů	48
2.4.2	Operační program lidské zdroje a zaměstnanost	51
2.4.3	Společný regionální operační program.....	54
3	Naplňování a evaluace horizontálních priorit ve vybraných programech strukturálních fondů v ČR v programovacím období 2004 - 2006	60
3.1	<i>Odůvodnění výběru strategických a operačních programových dokumentů.....</i>	60
3.2	<i>Naplňování HP v RPS ČR 2004 – 2006</i>	60
3.3	<i>Naplňování HP v OP RLZ</i>	70
3.4	<i>Naplňování HP ve SROPu</i>	77
3.5	<i>Souhrnné hodnocení naplňování HP ve vybraných programech</i>	84
	Závěr	86
	Seznam použité literatury	87
	Seznam zkratk	93
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	96
	Přílohy	97

Úvod

Horizontální priority se dostaly do popředí zájmu evropských politik v polovině 90. let minulého století. Pro jednotlivá programovací období se staly v průběhu vývoje důležitým formálním požadavkem rovněž pro implementaci programů strukturálních fondů EU.

Postupně, mimo tři základní definované horizontální priority – rovné příležitosti, informační společnost a udržitelný rozvoj, členské státy, regiony a místní partneři definovaly další doplňující horizontální priority, které lépe vyjadřovaly směřování a kontext cílů jednotlivých politik rozvoje EU. Horizontální priority Evropské unie vyjadřují významný posun v pojetí řízení, nastavují komplexnější širší pojetí rozvoje, které vhodným způsobem doplňuje tradiční pojetí se zaměřením na kompetence a výkon orientované veřejné správy.

Cílem této diplomové práce je souhrnné představení problematiky horizontálních priorit v Evropské unii a České republice a zjištění, jak jsou reálně naplňovány tyto priority ve vybraných programech strukturálních fondů v České republice ve zkráceném programovacím období 2004 – 2006. Hlavní pozornost je věnována horizontálním prioritám v Cíli 1 ve vybraných programových dokumentech jako je Rámec podpory Společenství, Operační program Rozvoj lidských zdrojů a Společný regionální operační program.

První kapitola diplomové práce vymezuje teoretická východiska horizontálních priorit v Evropské unii. Věnuje se historii horizontálních priorit a legislativnímu vymezení. Druhá kapitola se věnuje postavení a významu politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie v České republice a horizontálním prioritám v programech strukturálních fondů. Pozornost je věnována typologii programových dokumentů strukturálních fondů v České republice se zohledněním minulého i současného programovacího období. Dále horizontálním prioritám ve strategických programových dokumentech České republiky, a to v Rámcu podpory Společenství ČR (2004 – 2006) a Národním strategickém referenčním rámci ČR (2007 – 2013). V poslední části jsou představeny horizontální priority ve vybraných operačních programech. Vybrány byly dva operační programy – Operační program rozvoj lidských zdrojů (2004 – 2006), Operační program lidské zdroje a zaměstnanost (2007 – 2013) a Společný regionální operační program (2004 – 2006). Závěrečná třetí kapitola se zabývá naplňováním a evaluací horizontálních priorit ve vybraných programech strukturálních fondů v ČR v programovacím období 2004 – 2006.

V rámci hodnocení naplňování horizontálních priorit byly záměrně vybrány stejné programové dokumenty, které jsou v předchozí kapitole teoreticky popsány tj. Rámec podpory Společenství ČR, Operační program Rozvoj lidských zdrojů a Společný regionální operační program.

Veškeré informace byly čerpány z odborné literatury, strategických a programových dokumentů a zejména elektronických publikací Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Důležitým elektronickým zdrojem byly webové stránky věnované fondům evropské unie.

1 Teoretická východiska horizontálních priorit v EU

Horizontální priority, horizontální témata či průřezová témata jsou zásadní oblasti, které musí být zohledňovány při naplňování cílů všech politik Evropské unie. Tyto oblasti mají obecný charakter. Priority se vyvíjejí na základě rozvoje politik EU a evropskou integrací celkově.

Pro programové období 2000 – 2006 byly jako prioritní oblasti označovány:

- Rovné příležitosti.
- Udržitelný rozvoj (životní prostředí).
- Vyvážený rozvoj regionů.
- Informační společnost.

Pro programové období 2007 – 2013 se oproti minulému období definovaly pouze dvě prioritní oblasti, a to:

- Rovné příležitosti.
- Udržitelný rozvoj.

Horizontální priority v letech 2007 – 2013 zahrnují stejné oblasti jako v období 2000 – 2006, pouze se redukoval jejich počet. Horizontální témata **nemají žádné vlastní finanční alokace**. V cílech stanovených Evropskou komisí na programové období 2000 - 2006 bylo vedle podpory konkurenceschopnosti a ekonomické a sociální soudržnosti **zapojení a podpora horizontálních priorit velmi zásadní**. Zvláštní důraz byl kladen na rovné příležitosti mužů a žen, na udržitelnost životního prostředí a rozvoj informačních technologií, zvláště v souvislosti s přijetím Lisabonské strategie, v roce 2000. V období 2007 – 2013 se klade důraz především na rovné příležitosti mužů a žen.

1.1 Historie horizontálních priorit

Existence těchto oblastí je dána společenským vývojem. Postavení muže a ženy ve společnosti se diskutuje od pradávna. Stejně tak i udržitelný rozvoj a vyvážený rozvoj regionů. Nejnovější oblastí je Informační společnost, která vznikla vlivem technologického pokroku a následně rozvojem informačních a komunikačních technologií.

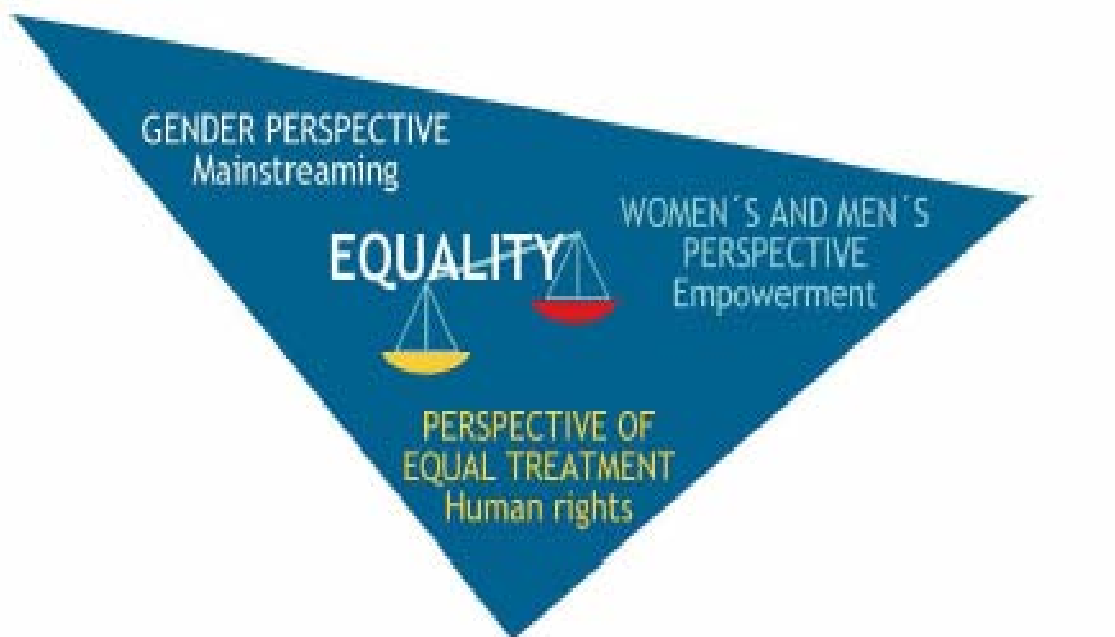
1.1.1 Rovné příležitosti

Téma rovných příležitostí bývá v posledních letech zaměřeno především na postavení mužů a žen. Evropská Rada při několika příležitostech vyhlásila, že prosazování zásady rovnosti mužů a žen je, spolu s bojem s nezaměstnaností, zásadním úkolem, s nímž se musí členské státy EU vypořádat. **Rovnost mužů a žen je základním demokratickým principem zakotveným ve Smlouvě¹ již od roku 1957.** Amsterodamská smlouva posílila ustanovení týkající se genderové rovnosti. Zde se EU zavazuje k eliminaci nerovnosti a prosazování rovnosti mužů a žen ve všech činnostech. Můžeme rozlišit alespoň tři historické vlny přístupů k rovnosti pohlaví.² Nejprve jde o „**přístup rovného zacházení**“, který je zaměřen na lidská práva žen a také mužů. Poté „**přístup z hlediska rovnosti žen**“, který zdůrazňuje posílení a přidanou hodnotu, kterou mohou ženy přinášet. Poslední vlnou je „**Genderový přístup**“. Vychází ze vztahu mezi muži a ženami a jeho zakotvení ve strukturách, které je patrné například ve vertikální a horizontální segregaci trhu práce. Strategie genderového pohledu zavádí mainstreaming rovnosti pohlaví, zahájený oficiálně na Konferenci OSN věnované ženám v Pekingu v roce 1995.

¹ (Smlouva o založení EHS, 1957)

² (MMR ČR, 2007a)

Obr. 1.1: Pohledy na rovnost

Legenda: Rovnost: Přístup rovného zacházení (lidská práva); přístup z hlediska rovnosti žen (posilování); genderový přístup (mainstreaming)

Zdroj: MMR ČR, 2007b

1.1.2 Udržitelný rozvoj³

„Trvale udržitelný rozvoj⁴ společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“⁵

Trvale udržitelný rozvoj má tři pilíře: **environmentální, ekonomický a sociální**. Teprve zrychlující se světový hospodářský potenciál a s ním související růst počtu obyvatel země, zvyšující se nároky na suroviny, energii, objem světového obchodu a dopravy, a také stoupající znečištění životního prostředí, vedly OSN a další mezinárodní organizace k formulování zásad udržitelného rozvoje.

³ Sustainable development

⁴ Z trvale udržitelného rozvoje se postupem času ustálil pojem udržitelný rozvoj

⁵ Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění zákona č. 123/1998 Sb.

V 70. letech 20. století *Stockholmská konference* OSN deklarovala nutnost racionálnějšího využívání zdrojů a zlepšení životního prostředí, provedla analýzu negativních aspektů hospodářské činnosti.

Studie kritických environmentálních problémů, vypracovaná skupinou předních vědců pod záštitou MIT (Massachusetts Institute of Technology), konstatovala, že nekonečný růst není možný v prostředí s limitovanými zdroji.

Publikace „Meze růstu“⁶ (známá jako První zpráva Římského klubu) řešila možnosti vytvoření podmínek environmentální a ekonomické stability, která je trvale udržitelná a rizika ohrožující další existenci lidstva a biosféry.

V roce 1980 vypracovaly tři světové organizace - Mezinárodní svaz na ochranu přírody – IUCIN, Program OSN na ochranu životního prostředí – UNEP a Světový fond na ochranu přírody – WWF, dokument *Světová strategie ochrany životního prostředí* (WSC)⁷. Jde o první oficiální dokument akceptující pojem trvale udržitelný rozvoj.

V roce 1987 zpráva *Naše společná budoucnost*⁸ byla přijata Valným shromážděním OSN. Zpráva byla vypracována Světovou komisí pro životní prostředí. Zpráva která poprvé definovala pojem trvale udržitelný rozvoj, spojila pojem trvalé udržitelnosti s požadavkem sociální rovnosti.

V roce 1990 publikovalo Centrum pro lidská sídla OSN (HABITAT⁹) základní zprávu pod názvem *Lidé, sídla, životní prostředí a rozvoj*, která formulovala základní východiska trvale udržitelného rozvoje sídel.

Důležitým přelomem se stala v roce 1992 v Rio de Janeiru schválená *Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji*¹⁰ (Charta Země) obsahující 27 principů trvale udržitelného rozvoje a ustanovení *Agendy 21*¹¹. Pod tímto názvem se skrývá relativně konkrétní akční plán, obsahující návrhy opatření a kroků, které by měla učinit OSN a vlády 178 zemí, které se na její přípravě podílely. Na globální, národní i lokální úrovni. Agenda 21 obsahuje návrhy kroků ze všech tří pilířů, ekonomického, sociálního i environmentálního.

⁶ Orig. „The Limits to Growth“

⁷ Orig. „World Conservation Strategy“

⁸ Orig. „Our Common Future“, známá jako „Brundtland Report“

⁹ Habitat for Humanity Europe and Central Asia

¹⁰ Orig. „Rio Declaration on environmental development“

¹¹ Orig. „Agenda 21“

V roce 1993 byl ustaven *Výbor OSN pro trvale udržitelný rozvoj*. Za významný programový dokument zohledňující tyto nové přístupy lze označit *Aalborgskou chartu*¹², přijatou v roce 1994 účastníky Evropské konference o udržitelných městech. V roce 1994 vyšla publikace Evropské komise s názvem *Evropa 2000+*, s hlavními zásadami územního rozvoje států Evropské unie.

Na třetí konferenci smluvních stran (COP3) Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v Kjótu byl přijat *Kjótský protokol*, který určuje průmyslovým zemím, o kolik musí do období let 2008 – 2012 snížit své emise oxidu uhličitého, metanu, oxidu dusného, fluorovaných uhlovodíků a hexafluoridu síry.

V roce 1998 na ministerském zasedání Rady OECD v Paříži byl **prohlášen trvale udržitelný rozvoj za prioritu členských zemí OECD**.

Na konferenci v Rio de Janeiru navázal v roce 2000 Summit tisíciletí v New Yorku. *Miléniový summit*, který byl největším setkáním vedoucích představitelů světa, se zabýval řadou otázek spadajících pod oficiální téma „Spojené národy ve 21. století“. Mezi nejzávažnější problémy patřila chudoba, posílení mírové činnosti OSN a efektivní způsob ochrany světového životního prostředí. V roce 2002 se konala Celosvětová konference OSN o udržitelném rozvoji v Johannesburgu. Hlavním cílem bylo zhodnocení stavu naplňování závazků, přijatých na Konferenci OSN o rozvoji a životním prostředí v roce 1992 v Rio de Janeiru.

V prosinci roku 2007 se konala světová klimatická konference na Bali, kde byla projednávána nutnost vytvoření dokumentu nahrazující Kjótský protokol a zapojení Číny a Spojených států amerických do světové dohody o klimatu.

¹² Charta evropských měst a obcí směřujících k trvale udržitelnému rozvoji

1.1.3 Vyvážený rozvoj regionů

Teorie regionálního rozvoje je obor starý téměř jedno století. Jednotlivé školy regionálního rozvoje (regionalistické školy) dochází často k protikladným poznatkům.

Za nejstarší skupinu teorií regionálního rozvoje lze považovat *lokalizační teorie*. Vznik lze datovat k počátku 19. století. Tyto teorie se zaměřují na regionální ekonomiku. Ta se zaměřuje na hledání základních zákonitostí při lokalizaci ekonomických subjektů. Z počátku se tyto lokalizační teorie zaměřovaly na zemědělské aktivity.

Po válce se lokalizační teorií zabýval *W. Isard*, který shrnul všechny cenné poznatky teorie lokalizace i regionálních teorií a integroval je do regionální vědy. Dále se rozvíjejí např. teorie exportní základny, teorie regionálního multiplikátoru, teorie kumulativních změn, teorie ekonomické základny či teorie polarizovaného rozvoje.¹³

V pojetí regionální politiky je regionální rozvoj představován komplexem procesů, které probíhají v rámci regionu a přispívají zejména k pozitivním změnám v sociálně ekonomické situaci regionu. Tato politika je provázána na různých úrovních, od regionální úrovně státu až po úroveň národní a nadnárodní¹⁴. Prvořadým cílem regionální politiky je vytvořit podmínky pro postupné snížení nebo alespoň pro zmírnění nadměrných rozdílů ve vývoji jednotlivých regionů a dosažením vyvážené regionální struktury přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti regionální a národní ekonomiky v mezinárodním měřítku.

Regionální politika státu tedy představuje reakci na existující meziregionální rozdíly (regionální disparity), které byly vytvořeny v důsledku historického vývoje. Důsledkem těchto disparit je existence tzv. problémových regionů. Ty lze klasifikovat různým způsobem. Nejčastěji se rozlišují regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji, regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů a regiony s upadajícími základními odvětvími.

¹³ Teorie jsou blíže popsány v Příloze 1

¹⁴ Příkladem nadstátního přístupu k regionální politice je Evropská unie. Nositeli regionální politiky na nadstátní úrovni v rámci EU je Evropská komise a další instituce

V teorii ani praxi nedošlo ke sjednocení názorů na jednoznačnou definici regionální politiky. Níže jsou uvedeny alespoň některé z nich:

- Regionální politikou rozumíme ovlivňování hospodářských procesů v územních částech států nebo většího ekonomického prostoru prostřednictvím veřejného sektoru.¹⁵
- Regionální politika představuje všechny veřejné intervence vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive nepokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.¹⁶ Regionální politika je soubor opatření a nástrojů, pomocí kterých má dojít ke zmírnění nebo odstranění rozdílů v ekonomickém rozvoji dílčích regionů.¹⁷

1.1.4 Informační společnost

Na přelomu 60. a 70. let minulého století probíhala mezinárodní diskuse o celoživotním učení. Vzdělávací model potom sledoval lineárně zaměřený model vzdělávání "učení – práce - penze". Tento model byl nahrazen cyklickým vzdělávacím modelem, v němž je na vzdělávání pohlíženo jako na spirálu pokračující po celý život. Celoživotní učení podporované mottem Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO „Učení pro život, celoživotní učení“ věnovalo více pozornosti ideálu „vytváření perfektních lidských bytostí“ a nesledovalo jen zaměstnatelnost. Země, které utrpěly šok po ropné krizi v roce 1973 a byly svědky prudkého nárůstu nezaměstnanosti, rychle ztratily o celoživotní učení zájem a začaly se více věnovat vzdělávání zaměřenému na zaměstnanost mladých a rekvalifikaci nezaměstnaných. V 80. letech 20. století bylo tedy vzdělávání a školení zaměřeno na trh práce a odehrávalo se především ve školách.

Zájem o celoživotní učení se opět obnovil v 90. letech minulého století na národní i nadnárodní úrovni. Například OECD v roce 1996 zahájilo podpůrnou strategii reagující pozitivně na příchod znalostní společnosti, odstoupilo od předchozí vzdělávací teorie – staršího modelu školního vzdělávání – a vyhlásilo „celoživotní učení pro všechny“ jako

¹⁵(MAIER, TÖDLING, 1998)

¹⁶(VANHOVE, KLAASEN, 1987)

¹⁷(MATOUŠKOVÁ, 1992)

prioritní zásadu v nejširším smyslu. UNESCO a OECD tak vyzdvihly koncepci celoživotního učení na mezinárodní scénu a tentokrát se jim podařilo uvést ji v život.

Byla to však Evropa, kdo celoživotní učení spojil s příchodem tzv. znalostní společnosti. Evropské společenství vyhlásilo rok 1996 za „Rok celoživotního učení v Evropě“ a v roce 2000 publikovalo *Memorandum o celoživotním učení*. Tato opatření byla realizována na základě přesvědčení, že by úspěšný přechod ke znalostní společnosti měl být doprovázen přechodem ke společnosti založené na celoživotním učení. Vývoj je v posledních letech podporován rychlým rozvojem a rozšířením informačních a komunikačních technologií a nastolením informační společnosti.

Diskuse týkající se informační společnosti (IS), znalostní ekonomiky (Knowledge-Based Economy, KBE) a znalostní společnosti (Knowledge-Based Society, KBS) by měly vycházet z tohoto historického rámce. Přestože se uvedené termíny často vzájemně zaměňují neznamenají totéž. Termín **informační společnost**, jak je naše společnost někdy nazývána, odráží skutečnost, že je značně rozšířeno využívání informačních a komunikačních technologií (ICT). Přestože stále větší využívání informačních technologií ovlivňuje také znalostní ekonomiku, nejde o synonymum informační společnosti.

Pro **znalostní ekonomiku** je typická potřeba trvalého studia kodifikovaných informací a získávání kompetencí pro využívání těchto informací. Znalosti jsou dnes na základě teorie lidského kapitálu považovány za hybnou sílu produktivity a ekonomického růstu, vedoucím k novému zaměření na roli informací, technologie a učení v ekonomickém výkonu.

Politika ES v oblasti informační společnosti se odklání od infrastruktury¹⁸ a směřuje ke službám a aplikacím využívající ICT. Vede to ke změně zaměření strukturální pomoci spíše na nové technologie (inovace, lidské zdroje atd.) a nikoli na infrastrukturu. V této souvislosti je důraz kladen také na provázané a strukturované začlenění informační společnosti do prioritních cílů regionální politiky.

¹⁸ Předpokládá, že většina již byla vybudována nebo se buduje.

1.2 Vybraná legislativa upravující horizontální priority

Vybranou legislativa upravující horizontální priority lze rozčlenit právě na čtyři kapitoly dle jednotlivých priorit. Legislativní nástroje jsou popsány jak z pohledu Evropské unie, tak i České republiky.

1.2.1 Přehled vybrané legislativy upravující rovné příležitosti

Vybraná legislativa ČR

- *Listina základních práv a svobod*, zejména čl. 1 a 3;
- Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 1/1991 Sb. o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Vyhláška č. 369/2001 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace upravující problematiku bezbariérovosti staveb s ohledem na možnost jejich využívání osobami se zdravotním postižením;
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní;
- Zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Listina základních práv a svobod, čl. 1:

„Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“

Listina základních práv a svobod, čl. 3:

„(1) Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

(2) Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.

(3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.“

Vybraná legislativa EU

- Smlouva o založení Evropského společenství;
- Charta základních práv Evropské unie;
- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o EU a Smlouvu o založení EU;
- Sdělení Komise EK(96)67, o začlenění rovných příležitostí pro muže a ženy do všech politik a činností Společenství;
- Antidiskriminační směrnice:
 - Směrnice Rady 2000/43/ES, kterou se provádí zásada rovného zacházení mezi osobami bez ohledu na jejich rasový nebo etnický původ;
 - Směrnice Rady 2000/78/ES, stanovící obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání;
 - Směrnice Rady 97/80/ES o důkazním břemenu v případech diskriminace na základě pohlaví;
 - Doporučení Rady 84/635/EHS o podpoře pozitivních akcí ve prospěch žen;
- Pracovní trh a vzdělávání (rovnost pohlaví):
 - Směrnice Rady 75/117/EHS o sbližování právních předpisů členských států týkajících se provedení zásady stejné odměny pro muže a ženy;

- Směrnice Rady 76/207/EHS o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odborné přípravě a postupu v zaměstnání, a pracovní podmínky, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/73/ES;
- Směrnice Rady 86/613/EHS o provádění zásady rovného zacházení s muži a ženami samostatně výdělečně činnými, včetně oblasti zemědělství, a o ochraně v mateřství;
- Směrnice Rady 92/85/EHS o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných pracovníků a pracovníků krátce po porodu a kojících pracovníků;
- Směrnice Rady 97/81/ES o Rámcové dohodě o částečném pracovním úvazku uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS;
- Doporučení Komise 87/567/EHS o odborném vzdělávání žen;
- Doporučení Komise 92/131/EHS o ochraně důstojnosti žen a mužů v práci.

Smlouva o založení Evropského společenství, Článek 141 (bývalý článek 119):

„1. Každý členský stát zajistí uplatnění zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.

2. „Odměnou“ ve smyslu tohoto článku se rozumí obvyklá základní či minimální mzda nebo plat a veškeré ostatní odměny, jež zaměstnavatel přímo nebo nepřímo, v hotovosti nebo v naturáliích vyplácí zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním. Rovnost odměňování mužů a žen bez diskriminace na základě pohlaví znamená, že: a) se odměna za stejnou práci vypočítává při úkolové mzdě podle stejné sazby; b) časová odměna za práci je stejná na stejném pracovním místě.

3. Rada postupem podle článku 251 po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem přijímá opatření k uplatnění zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v otázkách práce a zaměstnanosti včetně zásady stejné odměny za stejnou nebo rovnocennou práci.

4. S ohledem na zajištění úplné rovnosti mezi muži a ženami v profesním životě nebrání zásada rovného zacházení členskému státu zachovat nebo zavést opatření poskytující

zvláštní výhody pro usnadnění profesní činnosti méně zastoupeného pohlaví nebo pro předcházení či vyrovnávání nevýhod v profesní kariéře.“

1.2.2 Přehled vybrané legislativy upravující udržitelný rozvoj

Vybraná legislativa ČR (ve znění pozdějších předpisů)

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny;
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí;
- Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší;
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách;
- Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích;
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu;
- Zákon č. 177/2006 Sb. kterým se mění zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích;
- Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu;
- Strategie ochrany klimatického systému Země v ČR (usnesení vlády č. 480/1999);
- Nařízení vlády č. 351/2002 Sb., kterým se stanoví závazné emisní stropy pro některé látky znečišťující ovzduší a způsob přípravy a provádění emisních inventur a emisních projekcí;
- Nařízení vlády č. 61/2003 Sb., o ukazatelích a hodnotách přípustného znečištění povrchových vod a odpadních vod, náležitostech povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových a do kanalizací a o citlivých oblastech.

Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, Článek II:

„Péči společnosti o zdraví lidu musí odpovídat snaha každého jednotlivce žít zdravě a vyvarovat se vlivů škodlivě působících na jeho zdraví. Zároveň má každý občan napomáhat dobrému vývoji zdraví svých spoluobčanů, a proto aktivně přispívat k vytváření zdravých podmínek a zdravého způsobu života a práce a podílet se na řízení a kontrole péče o zdraví lidu.“

Vybraná Legislativa EU

- Rozhodnutí Rady 93/389/EHS o mechanismu monitorování emisí CO₂ a ostatních skleníkových plynů;
- Směrnice Rady 89/369/EHS o prevenci znečišťování ovzduší z nových spaloven komunálního odpadu;
- Směrnice Rady 99/13/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin (VOC) vznikajících při používání organických rozpouštědel při určitých činnostech a v určitých zařízeních;
- Směrnice Komise 97/49/ES ze dne 29. července 1997, kterou se mění směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků;
- Směrnice Rady 96/62/EHS o hodnocení a řízení kvality ovzduší;
- Nařízení Rady 3528/86/EHS o ochraně lesů před atmosférickým znečištěním;
- Směrnice Komise 2003/62/ES kterou se mění směrnice Rady 86/362/EHS a 90/642/EHS, pokud jde o maximální limity reziduí pro hexakonazol, klofentezin, myklobutanil a prochloraz;
- Směrnice Rady 2000/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí;

Směrnice Komise 97/49/ES ze dne 29. července 1997, kterou se mění směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků, Článek 11:

„Členské státy budou dbát, aby vysazování kterýchkoliv druhů ptáků, jež se ve volné přírodě na evropském území členských států nevyskytují, nepříznivě neovlivnilo místní flóru a faunu. Tyto záležitosti budou konzultovat s Komisí.“

1.2.3 Přehled vybrané legislativy týkající se rozvoje regionů

Vybraná legislativa ČR

- Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu;
- Zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů rozvojových koncepcí a programů na životní prostředí;
- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje;
- Zákon č. 129/2000 Sb. o krajích;
- Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích;
- Zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání;
- Zákon č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje.

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, §1:

„Tento zákon stanoví podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím související působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti.“

Vybraná legislativa EU

- Nařízení Rady č. 1260/1999/ES, o obecných ustanoveních o strukturálních fondech
- Nařízení Komise č. 1266/1999/ES o koordinaci pomoci zemím ucházejícím se o členství v rámci předvstupní strategie
- Nařízení Komise č. 1783/1999/ES o Evropském fondu pro regionální rozvoj
- Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost - Výzvy a cesty vpřed do 21. století COM(93)700
- Příprava přidružených zemí střední a východní Evropy na integraci do vnitřního trhu unie COM (95)163

Nařízení Rady č. 1260/1999/ES, o obecných ustanoveních o strukturálních fondech,

Článek 12, pojem Slučitelnost: „Akce financované fondy, nebo ty, jež obdrží pomoc od EIB nebo jiného finančního nástroje, musí být v souladu s ustanoveními Smlouvy, s nástroji, které byly v jejím rámci přijaty a s politikami a akcemi Společenství, včetně

pravidel o hospodářské soutěži, o zadávání veřejných zakázek, o ochraně a zlepšování životního prostředí a o odstraňování nerovností a podpoře rovnoprávnosti mužů a žen.“

1.2.4 Přehled vybrané legislativy upravující téma informační společnosti

Vybraná legislativa ČR (ve znění pozdějších předpisů)

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím;
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů;
- Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským;
- Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a předpisy jej provádějící;
- Zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a provádějící předpisy;
- Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a předpisy jej provádějící;
- Zákon č. 356/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy;

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, §2 Povinnost poskytovat informace:

„(1) Povinné subjekty poskytují informace žadateli na základě žádosti nebo zveřejněním.

(2) Informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena. Pokud je taková informace zveřejněna v elektronické podobě, musí být zveřejněna i ve formátu, jehož specifikace je volně dostupná a použití uživatelem není omezováno.

(3) Je-li informace poskytována na základě žádosti, poskytuje se ve formátech a jazycích podle obsahu žádosti o poskytnutí informace, pokud tento zákon nestanoví jinak. Povinné subjekty nejsou povinny měnit formát nebo jazyk informace, pokud by taková změna byla pro povinný subjekt nepřiměřenou zátěží; v tomto případě vyhoví povinný subjekt žádosti tím, že poskytne informaci ve formátu nebo jazyce, ve kterých byla vytvořena. (4) Pokud je požadovaná informace součástí většího celku a její vynětí by bylo pro povinný subjekt nepřiměřenou zátěží, poskytne povinný subjekt takový celek v souladu s tímto zákonem.

(5) Pokud je to možné s přihlédnutím k povaze podané žádosti a způsobu záznamu požadované informace, poskytnou povinné subjekty informaci v elektronické podobě.“

Vybraná legislativa EU

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2887/2000/ES o zpřístupnění účastnických vedení (Text s významem pro EHP);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES o univerzální službě a uživatelských právech týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (Směrnice o univerzální službě);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/19/ES o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení (Přístupová směrnice);
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/13/ES o společném rámci pro obecná povolení a individuální licence v oblasti telekomunikačních služeb;
- Směrnice Komise 94/46/ES, kterou se mění směrnice 88/301/EHS a směrnice 90/388/EHS, zejména s ohledem na satelitní komunikaci;
- Směrnice Komise 88/301/ES o hospodářské soutěži na trhu s telekomunikačními koncovými zařízeními;
- Směrnice Rady 87/372/ES o kmitočtových pásmech vyhrazených pro koordinované zavedení veřejných celoevropských buňkových digitálních pozemních mobilních komunikačních systémů ve Společenství;
- Směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů;
- Směrnice Rady 93/98/EHS o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících;
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti;

Směrnice Rady 93/98/EHS o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, Článek 2, Kinematografická a audiovizuální díla:

„1. Hlavní režisér kinematografického nebo audiovizuálního díla se považuje za jeho autora nebo jednoho z autorů. Členské státy mohou označit i jiné spoluautory.

2. Doba ochrany kinematografických nebo audiovizuálních děl končí 70 let po smrti poslední z těchto žijících osob, bez ohledu na skutečnost, zda jsou tyto osoby označeny za

spoluautory: hlavního režiséra, autora scénáře, autora dialogu a skladatele hudby, která byla zvlášť vytvořena pro užití v kinematografickém nebo audiovizuálním díle.“

1.3 Představení horizontálních priorit

V této části budou představena jednotlivá horizontální témata platná v EU v letech 2000 - 2006. Jejich charakter se prolíná ve všech oblastech politik Společenství i v prioritách navzájem. Proto nelze jednoznačně určit jejich hranice.

1.3.1 Rovné příležitosti

Princip rovných příležitostí znamená **potírání diskriminace** na základě pohlaví, rasy, etnického původu, náboženského vyznání, víry, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace. Téma rovných příležitostí se vztahuje i na další znevýhodněné skupiny jako jsou migranti, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalifikací, osoby z obtížně dostupných oblastí, drogově závislí, propuštění vězňi, absolventi škol - **souhrnně skupiny ohrožené sociálním vyloučením**.¹⁹

Často se vyskytuje kombinace několika znevýhodňujících faktorů, které přístup k zaměstnání, vzdělávání či ke komunitě vůbec činí obzvláště obtížným. Specifické problémy etnických menšin, místních komunit a malých znevýhodněných skupin, které v některých případech mohou být vyřazeny ze sociálních a ekonomických vazeb, se stávají chronickými, neboť bez znalosti a partnerství místních iniciativ se nedaří je řešit běžnými nástroji státní politiky. Zvláštní důraz je kladen na rovné příležitosti žen a mužů. Naplňování principu rovných příležitostí žen a mužů patří mezi základní cíle Evropských společenství a jako takové je i hlavním cílem strukturálních fondů. Podle čl. 2 *Amsterdamské smlouvy* je úkolem Evropských společenství „rovné postavení žen a mužů“ a čl. 3 stanovuje povinnost Společenství odstraňovat nerovnosti a prosazovat rovnost mezi ženami a muži při veškerých svých aktivitách – metodu **gender mainstreaming**²⁰. Jde o postup, ve kterém jsou všechny koncepční, rozhodovací a vyhodnocovací procesy ve všech fázích své přípravy a provádění podřízeny hledisku rovnosti příležitostí mužů a žen.

Nerovné postavení žen na pracovním trhu je charakterizováno nižšími platy, nižší úrovní terciárního vzdělávání, nízkým počtem podnikatelek, nízkým zastoupením v řídicích

¹⁹ (MMR ČR, 2006)

²⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí: „Metoda pod názvem gender mainstreaming je proces, strategie nebo koncepce, která přináší změnu do procesů politického rozhodování s cílem umožnit všem členům společnosti, tedy mužům i ženám rozvoj odpovídající pouze jejich zájmům a předpokladům.“

funkcích a nadprůměrným zastoupením v určitých odvětvích (v sociální sféře, v základním školství apod.).

Přítomnost žen na trzích práce a jejich zapojení do tvorby politiky podporují argumenty týkající se efektivnosti a také spravedlnosti. Diskriminace a segregace s sebou nesou neefektivnost. Pokud bude ekonomická role osob stanovena podle pohlaví a nikoli podle jejich zásluh nebo schopností a pokud budou přetrvávat rozdíly v odměňování mužů a žen za stejné výkony, budou dovednosti jedné skupiny (žen) využívány nedostatečně. Politiky zaměřené na omezení nerovnosti mužů a žen a na odstraňování genderových rozdílů ve společnosti a ekonomice mohou také pomoci rozvíjet pracovní síly s více kvalifikacemi a zlepšovat fungování organizačních struktur. Vyšší a rovnější zapojení žen do ekonomiky může zlepšit podmínky v rodinách, pokud se společný zájem rodičů a dětí odrazí v politikách na podporu sladování profesního a rodinného života mužů i žen. Zjednodušeně řečeno, čím větší procento pracovních sil je zapojeno do ekonomické aktivity a má kvalitní zaměstnání, tím lépe pro ekonomiku a společnost. Přínosy pro ekonomiku vyplývající z eliminace generové nerovnosti vyplývají z lepšího a efektivnějšího využití zdrojů, které může podpořit konkurenceschopnost ekonomiky.²¹

Kromě toho existují jiné významné projevy nerovnosti na trhu práce, např. segregace v jednotlivých sektorech a zaměstnáních, nižší platy v sektorech, v nichž převládají ženy a potíže, které mají ženy při kariérním růstu s překonáním tzv. “skleněného stropu”. Existují také jiné zásadní projevy nerovnosti mužů a žen, ovlivňující postavení žen na trhu práce, např. přítomnost žen v politické, veřejnoprávní nebo akademické a výzkumné oblasti (tj. zapojení žen do všech úrovní rozhodování a pravomocí).

Vzhledem k tomu, že postavení žen na trhu práce ovlivňuje široká škála proměnných zahrnujících např. ekonomické struktury, politickou pozitivní a negativní stimulaci, praktiky při stanovení odměn, systémy a postupy sociální reprodukce, je **pro omezení genderové nerovnosti nutno uvažovat mnohostranný přístup**, protože všechny politiky budou pravděpodobně mít na rovné příležitosti mužů a žen dopad. Znamená to, že by rovnost mužů a žen měla být zakotvena ve všech aspektech politického procesu nejen strukturálních fondů jako **horizontální téma** (‘genderový mainstreaming’).

²¹ (MMR ČR, 2007b)

1.3.2 Udržitelný rozvoj

Na mezinárodní úrovni se k udržitelnému rozvoji vede mnoho diskusí a jednání. Základní aspekt udržitelného rozvoje asi nejlépe vystihuje definice ze Zprávy pro Světovou komisi OSN pro životní prostředí a rozvoj (WCED) nazvané „*Naše společná budoucnost*“, kterou v roce 1987 předložila její tehdejší předsedkyně Gro Harlem Brundtlandová.

Trvale udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.²²

Podmínkou rozvoje je zachování možností rozvoje. Základní možností je přitom zachování přírodních podmínek v místním měřítku i v celé biosféře. Celá Zpráva proto podrobněji rozebírá přírodní, sociální a další podmínky a změny nutné pro udržitelný rozvoj na planetě Zemi.

Udržitelný rozvoj znamená především rovnováhu - rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života. A to ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím. Také rovnováhu mezi zeměmi, různými společenskými skupinami, dneškem a budoucností.

Cesta k udržitelnému rozvoji je podmíněna kvalitou veřejné správy, kterou se na lokální a regionální úrovni zabývá místní *Agenda 21*. Řešení problémů i tvorba rozvojových plánů, které mají směřovat k udržitelnosti, vyžaduje respektování určitých principů. Základní principy udržitelného rozvoje obsahuje dokument *Agenda 21*.

Základní principy udržitelného rozvoje²³:

1. **Propojení základních oblastí života** - ekonomické, sociální a životního prostředí; řešení zohledňující pouze jednu nebo dvě z nich není dlouhodobě efektivní.
2. **Dlouhodobá perspektiva** - každé rozhodnutí je třeba zvažovat z hlediska dlouhodobých dopadů, je třeba strategicky plánovat.
3. **Kapacita životního prostředí je omezená** - nejenom jako zdroje surovin, látek a funkcí potřebných k životu, ale také jako prostoru pro odpady a znečištění všeho druhu.

²² (CENIA, 2007)

²³ tamtéž

4. **Předběžná opatrnost** - důsledky některých našich činností nejsou vždy známe, neboť naše poznání zákonitostí fungujících v životním prostředí je stále ještě na nízkém stupni, a proto je na místě být opatrní.
5. **Prevence** - je mnohem efektivnější než následné řešení dopadů; na řešení problémů, které již vzniknou, musí být vynakládáno mnohem větší množství zdrojů (časových, finančních i lidských).
6. **Kvalita života** - má rozměr nejen materiální, ale také společenský, etický, estetický, duchovní, kulturní a další, lidé mají přirozené právo na kvalitní život.
7. **Sociální spravedlnost** - příležitosti i zodpovědnosti by měly být děleny mezi země, regiony i mezi rozdílné sociální skupiny. Chudoba je ohrožující faktor udržitelného rozvoje; proto je až do jejího odstranění naše odpovědnost společná, ale diferencovaná. Sociálnímu pilíři udržitelného rozvoje se přikládá stále větší význam a udržitelný rozvoj je čím dál častěji chápán jako "Trvalé zlepšování sociálních podmínek v rámci ekologické únosnosti Země." Ekonomika v tomto výkladu hraje roli nástroje k dosažení zlepšení sociálních podmínek.
8. **Zohlednění vztahu "lokální - globální"** - činnosti na místní úrovni ovlivňují problémy na globální úrovni - vytvářejí je nebo je mohou pomoci řešit (a naopak).
9. **Vnitrogenerační a mezigenerační odpovědnost** (či rovnosti práv), tj. zabezpečení národnostní, rasové i jiné rovnosti, respektování práv všech současných i budoucích generací na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost; mluvíme o morální povinnosti k budoucím generacím - zajišťujeme jim možnost života ve zdravém prostředí? Nebudou muset spíše řešit problémy, které dnes my vytváříme a nad kterými přivíráme oči?
10. **Demokratické procesy** - zapojením veřejnosti již od počáteční fáze plánování vytváříme nejen objektivnější plány, ale také obecnou podporu pro jejich realizaci.

1.3.3 Vyvážený rozvoj regionů

Termín „**místní rozvoj**” nebo „**rozvoj regionu**“ se v oblasti veřejných politik během posledního desetiletí používá stále častěji na všech úrovních: na evropské, národní i místní (regionální a municipální) úrovni. Tento termín je běžný také v jiných západních zemích, např. v USA, kde je často spojován s organizačním řešením. Agentury pro místní rozvoj se staly běžným nástrojem pro řešení nejrůznějších problémů v území. Tento přístup vychází ze strategií stanovených mezinárodními institucemi, jako je Světová banka, pro zvýšení účinnosti programů v nedostatečně rozvinutých zemích. Místní rozvoj je v podstatě považován za alternativu typického přístupu shora dolů uplatňovaného těmito institucemi, jehož výsledky jsou běžně podrobovány kritice.

Termín místní rozvoj se tedy používá na celém světě a slouží k označování velmi široké škály problémů. Jde o marginální venkovské oblasti, regiony s útlumem průmyslové výroby, periferie měst a metropolí, centra měst atd. Místní rozvoj je proto součástí několika oblastí politiky: např. prostorového plánování, politiky zaměstnanosti, sociální, ekonomické a bytové politiky nebo politiky v oblasti vzdělávání a školení.

Z definice tématu místního a územního rozvoje vyplývá, že strategie fungující v naprosto odlišných územních měřítcích (městská čtvrť, město, část velkoměstské aglomerace, region) mají mnoho podobných rysů.

Úspěchy v této oblasti jsou výsledkem dvou samostatných faktorů²⁴:

- Prosazování místního rozvoje v EU, zejména pomocí strukturálních fondů a řady pilotních programů a iniciativ Společenství (např. Územních paktů, programů Leader a Leader+, EQUAL, Městských pilotních projektů, URBAN I a URBAN II atd.);
- Diskuse o účinnosti některých sektorových politik připravovaných tradičně na národní úrovni. Zaměření na místní a územní programy vyplývá z poznání, že stále rostoucí složitost problémů souvisí s tím, že jsou „zakotveny v území“ a mají mnoho dimenzí. Proto je nezbytné programy definovat spíše na místní úrovni a sektorové akce začlenit do komplexní strategie pro jednotlivé územní celky.

²⁴ (MMR ČR, 2005)

1.3.4 Informační společnost

Informační společnost je termín používaný v souvislosti se zaváděním informačních a komunikačních technologií (IKT) do nejrůznějších oblastí každodenního života. Označení "informační společnost" má zdůraznit fakt, že vedle technických otázek zde musí být řešen i komplex problémů z oblasti vzdělávání, politiky, práva apod., obecně celé široké spektrum možných dopadů na lidskou společnost.

Informační společnost je charakterizována podstatným využíváním digitálního zpracovávání, uchovávání a přenosu informací. Ze zpracování informací se stává významná ekonomická aktivita, která jednak prostupuje tradičními ekonomickými či společenskými aktivitami a jednak vytváří zcela nové příležitosti a činnosti, které podstatně ovlivňují charakter společnosti.

Technologickou základnou této proměny je využívání prvků moderních informačních technologií (IT) a digitálních komunikací. Tempo technologického pokroku v konstrukci počítačů je již několik desetiletí motorem doposud neomezeného růstu a neustálých inovací. Pokračující miniaturizace konstrukčních prvků počítačů způsobuje neustálý pokles ceny a zvyšování výkonu (tzv. Mooreův zákon stanoví každých 18 měsíců zdvojnásobení výkonu za stejnou cenu nebo ekvivalentně pokles ceny na polovinu při nezměněném výkonu). K podobnému efektu dochází u kapacity komunikačních spojů, která se rovněž zvyšuje exponenciálně s poločasem zhruba 8 měsíců.

Při popisu informační společnosti se ukazuje úzká provázanost horizontálních priorit mezi sebou. Rozvoj informační společnosti je jedním z nástrojů k odstranění nerovností mezi regiony a přispívá tak naplnění priority vyvážený rozvoj regionů. Stejně tak znalost informačních dovedností zjednodušuje zapojení sociálně vyčleněných skupin na trh práce a podporuje tím princip rovných příležitostí.

2 Uplatnění HP ve vybraných programech strukturálních fondů v ČR

2.1 Politika HSS EU jako rámec pro realizaci HP v programech SF EU

2.1.1 Úloha a postavení politiky HSS EU

Politika hospodářské a sociální soudržnosti EU (HSS EU) zaujímá jedno z dominantních postavení v rámci celkové hospodářské politiky EU. Tato politika vznikla propojením regionální, sociální a části zemědělské politiky. Ke sloučení došlo z důvodu zlepšení koordinace všech zmíněných oblastí. Politika soudržnosti je považována za jednu z nejvýznamnějších, a proto na ni připadá více než jedna třetina prostředků z celkového rozpočtu Unie. Úsilí je zaměřeno především na snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony EU, tzn. že největší podpora směřuje do nejvíce strukturálně postižených regionů, ostrovů a venkovských oblastí členských zemí.

V makroekonomických směrech politiky soudržnosti by měly členské státy zajistit ekonomickou stabilitu, zabezpečit ekonomickou udržitelnost, podporovat efektivní přidělování prostředků, podporovat větší soudržnost mezi makroekonomickými a strukturálními politikami. V mikroekonomické sféře je navrženo rozšířit a prohloubit vnitřní trh, zajistit otevřené a konkurenceschopné trhy, vytvořit příznivější podnikatelské prostředí, propagovat podnikatelskou kulturu a vytvořit prostředí podporující malé a střední podniky, zvýšit a zlepšit investice do výzkumu a vývoje, usnadnit inovace a zavádění informačních a komunikačních technologií.

2.1.2 Legislativní zakotvení politiky HSS EU

Původ hospodářské a sociální soudržnosti je zakotven ve *Smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství*²⁵: „Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států podporovat harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy.“

Přijetím *Jednotného evropského aktu* v roce 1986 byla hospodářská a sociální soudržnost (HSS) přijata jako cíl Společenství s jednotným vnitřním trhem. *Maastrichtská smlouva*²⁶

²⁵ Smlouva o založení EHS, Řím 1957, Článek 2, konsolidované znění

²⁶ (Maastrichtská smlouva, 1993)

včlenila tuto politiku HSS do Smlouvy o založení Evropského společenství, konkrétně články 158²⁷ až 162.²⁸

2.1.3 Principy politiky HSS EU

Politika hospodářské a sociální soudržnosti se řídí pěti základními principy. Jedná se o princip programování, partnerství, koncentrace, doplňkovosti, princip monitorování a vyhodnocování.

Princip programování

V zásadě jde o to, že pomoc je namířena do nejméně rozvinutých regionů a je realizována formou víceletých a víceoborových programů, pro které se zpracovávají programové dokumenty. Výsledkem je vzájemně integrovaný programový celek realizovaný v dlouhodobějším horizontu.

Princip partnerství

Princip partnerství představuje spolupráci různých subjektů při přípravě a realizaci programů a projektů. Partnerství má dvě úrovně:

- **Vertikální úroveň** zahrnuje spolupráci mezi Evropskou komisí a odpovídajícími orgány na národní, regionální a místní úrovni.
- **Horizontální úroveň** se týká spolupráce mezi partnery na úrovni členského státu nebo regionu při řešení společného problému. Tím se spolupráce rozšířila i na orgány a osoby, které nejsou přímou součástí implementačních struktur (regiony, obce, neziskové organizace, podnikatelské subjekty apod.), aby bylo zajištěno, že se na konkrétním rozdělení prostředků budou podílet i samotní příjemci.

Princip koncentrace

Smyslem této zásady je soustředění největších prostředků do regionů s nejvýznamnějšími problémy, které jsou určeny pouze na předem definované cíle. Výhody plynoucí z koncentrace jsou mimo větší efektu a větší viditelnosti také snadnější a přehlednější monitorování a kontrola.

²⁷Článek 158: „Společenství za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí.“

²⁸ Články 130a až 130e, přečíslovány jako 158 až 162

Princip adicionality²⁹

Prostředky poskytnuté ze zdrojů ES mají doplňovat, respektive posilovat prostředky ze strany příjemce pomoci. Záměrem tohoto principu je důraz na finanční zainteresování členského státu a jeho orgánů, což má vést k vyšší efektivnosti a zodpovědnosti při využívání poskytnutých prostředků.

Princip monitorování a vyhodnocování

Jedná se o průběžné sledování a vyhodnocování věcného i finančního využívání prostředků ze zdrojů EU, a to ve všech fázích procesu realizace operačních programů a projektů.

2.1.4 Cíle politiky HSS EU

Pro období 2000 – 2006 byly na evropské úrovni vymezeny tyto tři cíle:

Cíl 1 – Podpora rozvoje zaostávajících regionů - Cíl se zaměřoval na rozvojovou pomoc méně vyspělým regionům EU³⁰ s cílem dosažení úrovně ostatních regionů. Důraz je kladen na vybavení základní infrastrukturou či podporu investic do podnikatelských a jiných hospodářských činností.

Cíl 2 – Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací - Tento cíl se týkal oblastí, ve kterých dochází k hospodářským a sociálním změnám v sektoru průmyslu a služeb. Důsledkem je vznik strukturálních problémů. Jedná se o venkovské oblasti upadající z důvodu nedostatku ekonomické diverzifikace, městská sídla, která se dostala do potíží v důsledku ztráty ekonomických aktivit, či zaostávající oblasti závislé na rybolovu.

Při čerpání prostředků v rámci Cílů 1 a 2 musí být dodržena podmínka, že každá jednotlivá oblast je způsobilá pro pomoc jen podle jednoho z uvedených cílů.

Cíl 3 – Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělávání - Záměrem tohoto cíle bylo rozvíjet aktivity týkající se lidských zdrojů. Jde o pomoc členským státům přizpůsobovat a modernizovat jejich systémy vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti. Tento cíl se vztahoval na celé území EU mimo regionů spadajících pod Cíl 1.

Pro období 2007 – 2013 jsou definovány tyto cíle:

Cíl Konvergence - Tento Cíl podporuje růst a tvorbu pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech. Jedná se o regiony s HDP/obyvatele nižším než 75 % průměru EU25.

²⁹ Princip doplňkovosti

³⁰ Oblasti, které se nacházejí pod hranicí 75% průměru HDP/obyvatele EU.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - Regionální programy určené pro regiony a orgány regionální správy mají za cíl podporovat ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech. Jedná se o podporu regionů s HDP vyšším než 75 % průměru Evropské unie. Intervence je zaměřena na inovace a ekonomiku založenou na znalostech, na životním prostředí a předcházení rizikům a na dostupnost a služby základního ekonomického významu.

Cíl Evropská územní spolupráce (EÚS) - Evropská územní spolupráce je zaměřena na podporu harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie, tedy na podporu další integrace EU spoluprací na přeshraniční, mezinárodní a meziregionální úrovni. Mezi hlavní priority EÚS patří podpora rozvoje vědy a výzkumu a informační společnosti, životní prostředí a předcházení rizikům a řízení vodních zdrojů.

2.1.5 Nástroje politiky HSS EU

Cíle politiky HSS v období 2000 – 2006 byly naplňovány prostřednictvím strukturálních fondů EU, Fondu soudržnosti, Iniciativ Společenství a inovačních akcí. Do oblastí strukturálních fondů EU patří Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF), Evropský sociální fond (ESF), Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF) a Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG).

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) byl založen v roce 1975 a dodnes je objemem finančních prostředků největším fondem. Ze zdrojů ERDF byly financovány projekty v regionech spadajících do cílů 1 a 2.

Evropský sociální fond (ESF) byl založen v roce 1960 a je hlavním nástrojem sociální politiky a zaměstnanosti EU. Pomoc ESF je zaměřena na mládež, dlouhodobě nezaměstnané a sociálně znevýhodněné skupiny a ženy v rámci všech 3 cílů regionální politiky EU.

Evropský zemědělský orientační a záruční fond (EAGGF) funguje od roku 1962 a z jeho zdrojů byl financován rozvoj venkovských oblastí. EAGGF je rozdělen do dvou sekcí. Orientační sekce podporovala rozvoj venkova v souladu s Cílem 1, což se promítá do modernizace a racionalizace zemědělské výroby. Záruční sekce působila v oblastech vývozních kompenzací, stabilizací cen atd. Tento fond zanikl ke konci roku 2006. Byl nahrazen *Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EAFRD)*³¹, který již nespadá do politiky HSS EU, ale do společné zemědělské politiky EU.

³¹European Agricultural Fund for Rural Development

Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG) byl založen 1994 za účelem zajištění financování rozvoje přímořských regionů i rybářského odvětví. Tento fond také ke konci starého programovacího období zanikl. Byl nahrazen *Evropským rybářským fondem (EFF)*, který je nástrojem společné rybářské politiky EU.

Fond soudržnosti je speciálním fondem, který si klade za cíl pomáhat nejméně rozvinutým členským státům EU. V tomto období to platí pro deset „nových“ členských států, ale také pro Řecko, Portugalsko, Španělsko a do konce roku 2003 i Irsko. Po prvním květnu 2004 navázal Fond soudržnosti na činnost předvstupního nástroje ISPA, jehož funkce byla analogická. Počátečním kritériem je hrubý národní produkt příslušného státu, který nedosáhl 90 % průměru Unie. Fond soudržnosti vstupuje na celé území státu, ale nespolufinancuje programy, nýbrž velké projekty v oblasti životního prostředí a transevropských dopravních sítí. Fond navíc pomáhá těmto státům podřídit se evropským normám v daných oblastech. Třetina dotací z Fondu soudržnosti byla na období 2004-2006 vyhrazena pro nové členské státy.

Tabulka 2.1: Strukturální fondy a možnost finanční podpory podle Cílů 2000 - 2006

	Cíl 1	Podpora mimo regiony Cíle 1	Cíl 2	Cíl 3
ERDF	x		x	
ESF	x		x	x
EAGGF	x	x		
FIFG	x	x		

Zdroj: Fondy Evropské unie, 2006; vlastní úprava

V období 2007 -2013 je politika HSS EU realizována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. V tomto období existují již jen dva strukturální fondy, Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF).

Evropský fond regionálního rozvoje podporuje investiční (infrastrukturní) projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, výstavby poldrů a úpravy koryt řek, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajícím podnikatelům atd. Z tohoto fondu jsou financovány všechny tři Cíle politiky HSS EU.

Evropský sociální fond podporuje neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti atd. ESF podporuje Cíle Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.

Fond soudržnosti je na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí. Z Fondu soudržnosti čerpá pouze Cíl Konvergence.

Tabulka 2.2: Strukturální fondy a možnost finanční podpory podle Cílů 2007 - 2013

	Cíl Konvergence	Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	Cíl Evropská územní spolupráce
ERDF	x	x	x
ESF	x	x	
FS	x		

Zdroj: Fondy Evropské unie, 2007a; vlastní úprava

Následující tabulka uvádí srovnání Cílů a nástrojů politiky soudržnosti.

Tabulka 2.3: Srovnání cílů a nástrojů politiky soudržnosti

2000 - 2006		2007 - 2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Fond soudržnosti	Fond soudržnosti	Konvergence	Fond soudržnosti ERDF ESF
Cíl 1	ERDF ESF EAGGF FIFG		
Cíl 2	ERDF ESF		
Cíl 3	ESF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF ESF
INTERREG	ERDF	Evropská územní spolupráce	ERDF
URBAN	ERDF	Iniciativy Společenství URBAN a EQUAL byly integrovány průřezově do cílů Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost.	
EQUAL	ESF		
LEADER+	EAGGF - orientační sekce	Bývalá Iniciativa LEADER+ se stala nástrojem podpory rozvoje zemědělského venkova a není již součástí politiky soudržnosti, ale byla zařazena pod Společnou zemědělskou politiku EU.	
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo rámec Cíle 1	EAGGF - záruční sekce FIFG	Problematika rozvoje venkova a rybolovu není už součástí politiky soudržnosti, ale byla zařazena pod Společnou zemědělskou politiku EU.	
9 (3+6) cílů	6 finančních nástrojů	3 cíle	3 finanční nástroje

Zdroj: Ústav územního rozvoje, 2007, s.4; vlastní úprava

2.1.6 Politika HSS EU v České republice

Politika hospodářské a sociální soudržnosti alokuje více než třetinu celého rozpočtu EU. V období 2000 - 2006 na ni bylo vyčleněno zhruba 257 mld. EUR. Česká republika měla v prvních třech letech svého členství v EU možnost zhruba 2,6 miliardy EUR, čili více než 81 mld. Kč. Tyto prostředky plynou do ČR prostřednictvím strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a iniciativ Společenství.

Tabulka 2.4: Strukturální operace 2004 – 2006

Strukturální operace 2004-2006, alokace pro ČR				
běžné ceny, mil. EUR				
	2004	2005	2006	2004-2006
Strukturální fondy	410	561	714	1 685
Fond soudržnosti	319	268	358	945
Celkem strukturální operace	729	829	1 072	2 630

Zdroj: MF ČR, 2008; vlastní úprava

V období 2007-2013 se České republice nabízí až 26,69 mld. EUR, přibližně 752,70 mld. Kč, které může čerpat z fondů EU. V tomto období se alokace ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti výrazným způsobem navýšila. ČR má k dispozici na jeden rok více prostředků než na roky 2004-2006 dohromady.

Tabulka 2.5: Strukturální operace 2007 - 2013

Strukturální operace 2007-2013, alokace pro ČR								
běžné ceny, mil. EUR								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Strukturální fondy	2 223	2 330	2 438	2 550	2 663	2 775	2 889	17 867
Fond soudržnosti	1 096	1 150	1 202	1 258	1 314	1 371	1 427	8 818
Celkem strukturální operace	3 319	3 480	3 640	3 809	3 977	4 145	4 316	26 686

Zdroj: MF ČR, 2008; vlastní úprava

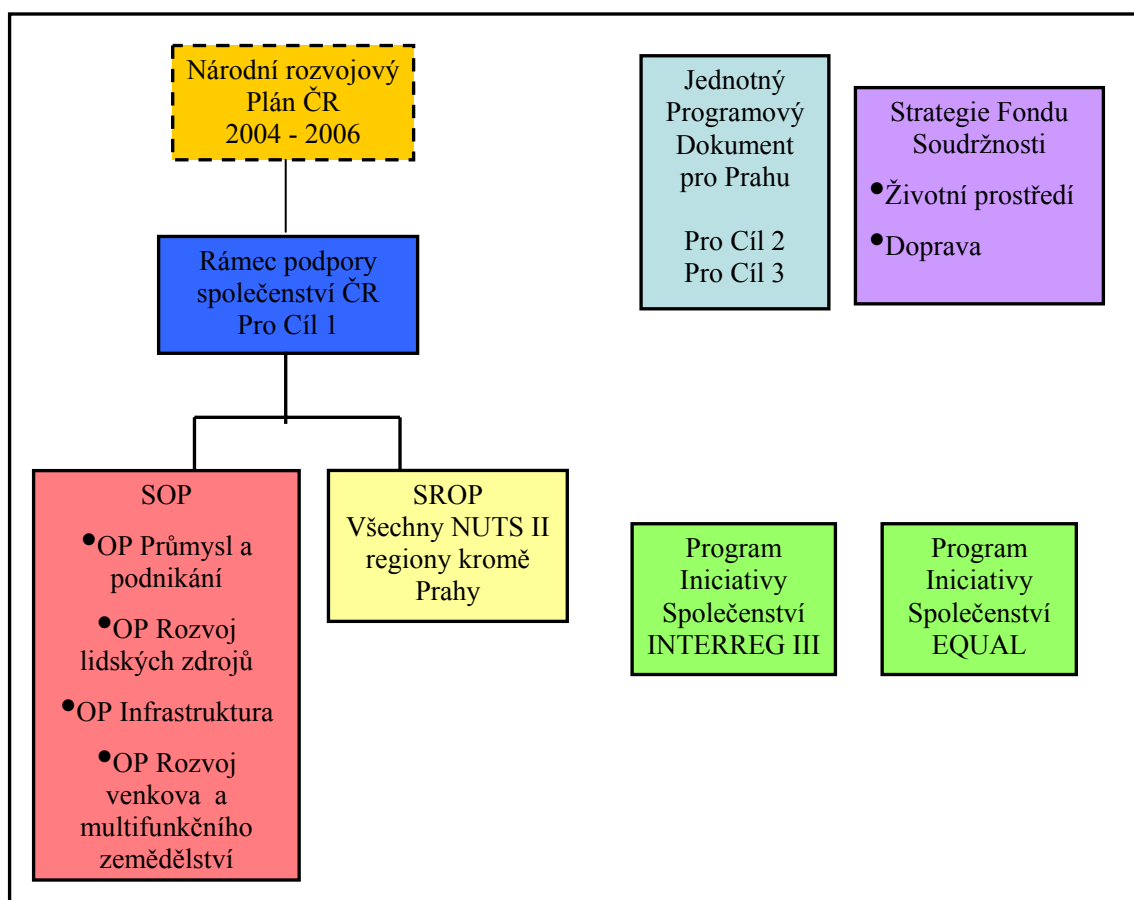
2.2 Typologie programových dokumentů strukturálních fondů EU v České republice

2.2.1 Programovací období 2004 - 2006

Základním programovým dokumentem pro čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU byl *Národní rozvojový plán ČR na léta 2004 - 2006*. Na jeho základě byly s Evropskou komisí dojednány texty *Rámce podpory Společenství ČR* a pěti odvozených *operačních programů* pro realizaci pomoci v rámci Cíle 1 evropské regionální politiky.

Pro Cíl 2 a Cíl 3 byly vyjednány *Jednotné programové dokumenty* pro hl. m. Praha. Ze strukturálních fondů jsou financovány i "nadmárodní" programy a aktivity, kterým se věnují iniciativy Společenství. Strukturu programových dokumentů EU v ČR pro období 2004 – 2006 uvádí obr. 2.1.

Obr. 2.1: Struktura programových dokumentů SF EU v ČR, období 2004-2006

Zdroj: Vlastní tvorba

Národní rozvojový plán ČR 2004 – 2006

Národní rozvojový plán ČR (NRP ČR) byl základním národním strategickým dokumentem pro získání podpory ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti EU. Globálního a specifických cílů Národního rozvojového plánu bylo dosaženo realizací Rámce podpory Společenství. Pro Cíl 1 bylo zpracováno pět navazujících operačních programů (OP). Pro zkrácené programovací období 2004 – 2006 obsahoval NRP popis současné situace v ČR, definoval strategii, vymezil zaměření operačních programů, stanovil systém pro řízení a monitorování, určoval finanční rámec NRP a rozdělení prostředků mezi jednotlivé operační programy. Součástí byla také informace o provedeném ex – ante hodnocení a hodnocení vlivů na životní prostředí. Součástí byly také hlavní doporučení hodnotitelů a způsobu jejich zohlednění. **Globálním cílem NRP ČR byl udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti.**

Národní rozvojový plán ČR určil tyto specifické cíle:

1. Vytvoření podmínek pro růst ekonomiky posilováním vnitřních faktorů.
2. Zvýšení kvalifikační úrovně, konkurenceschopnosti a mobility pracovní síly při současném vyrovňování dopadů růstu ekonomiky na znevýhodněné skupiny obyvatel.
3. Přibližování se standardům EU v oblasti životního prostředí.
4. Vyvážený rozvoj regionů.

Základní oblasti rozvoje, jejichž realizací byly naplňovány specifické cíle, byly definovány jako prioritní osy. Prioritní osy NRP:

1. Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb.
2. Rozvoj dopravní infrastruktury.
3. Rozvoj lidských zdrojů.
4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí.
5. Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství.
6. Rozvoj cestovního ruchu.

Těžiště NRP ČR leželo v naplňování první prioritní osy „Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb“ a třetí prioritní osy „Rozvoj lidských zdrojů“. Tyto prioritní osy byly v blízkém vztahu k prvnímu a druhému specifickému cíli. Z pohledu globálního cíle se jednalo o cíle primárního významu s nejvyšším přínosem pro jeho dosažení. Zbylé osy měly z toho pohledu spíše sekundární význam. Nepřispívaly přímo k dosažení globálního cíle, ale reagovaly na socioekonomický kontext NRP.

Rámec podpory Společenství ČR 2004 – 2006

Rámec podpory Společenství ČR (RPS ČR) představoval základní strategii socio-ekonomického rozvoje pro regiony soudržnosti³² ČR mimo území hlavního města Prahy. Byl základním, zastřešujícím programovým dokumentem pro poskytování pomoci ČR ze strukturálních fondů EU v období 2004 - 2006. RPS je společným dokumentem vlády České republiky a Evropské komise. Globální strategie RPS byla realizována prostřednictvím specifických strategií popsanych v pěti operačních programech. Strategické plány pro velké projekty v oblastech dopravy a životního prostředí byly

³² Přehled NUTS II a NUTS III je uveden v příloze 2

realizovány prostřednictvím Fondu soudržnosti a také jsou využívány Iniciativy Společenství INTERREG III a EQUAL, které nebyly součástí RPS.

Globální cíl RPS ČR je totožný s globálním cílem NRP ČR. V kontextu všeobecné rozvojové strategie pro Českou republiku se rozlišují tyto tři specifické cíle:

1. Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí.
2. Zvyšování flexibility trhu práce.
3. Zlepšování kvality infrastruktury.

Základní oblasti rozvoje, jejichž realizace povede ke splnění specifických cílů a horizontálních cílů, jsou definovány jako tzv. prioritní osy. Rámec podpory Společenství definuje celkem šest prioritních os a jednu prioritní osu pro technickou pomoc:

1. Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb.
2. Rozvoj dopravní infrastruktury.
3. Rozvoj lidských zdrojů.
4. Ochrana a zkvalitňování životního prostředí.
5. Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství.
6. Rozvoj cestovního ruchu.

Strategie RPS ČR je zobrazena v příloze 3.

Operační programy Cíle 1

Operační programy (OP) Cíle 1 byly financovány ze strukturálních fondů a byly realizovány ve všech regionech soudržnosti ČR kromě Prahy, protože Cíl 1 směřuje k podpoře růstu regionů s HDP na obyvatele nižším než 75 % průměru EU. Jedná se o tyto OP:

- OP Infrastruktura (OPI).
- OP Průmysl a podnikání (OPPP).
- OP Rozvoj lidských zdrojů (OPRLZ).
- OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OPRVMZ).
- Společný regionální operační program (SROP).

Stručný popis operačních programů je uveden v příloze 4.

Jednotný programový dokument pro Cíl 2 (JPD 2)

Hlavním cílem JPD 2 bylo odstranění nejvýznamnějších slabých stránek a rozvojových bariér regionu na vybraném území podpory. Šlo především o zkvalitnění městského prostředí a rozvinutí potenciálu města tak, aby Praha byla schopna plnit očekávanou roli dynamického hlavního města členské země Evropské unie.

Jednotný programový dokument pro Cíl 3 (JPD 3)

Jednotný programový dokument pro Cíl 3 NUTS II Praha byl referenčním dokumentem, na jehož základě bude poskytována podpora rozvoji lidských zdrojů na území hlavního města Prahy. Hlavním cílem programu byl efektivní trh práce založený na kvalifikované pracovní síle, konkurenceschopnosti zaměstnavatelů, využití výzkumně - vývojového potenciálu regionu, sociální integraci ohrožených skupin a rovnosti příležitostí při respektování zásad udržitelného rozvoje. Pro naplnění hlavního cíle programu JPD 3 byly vytyčeny čtyři priority, v jejichž rámci bylo specifikováno devět Opatření.

Iniciativa Společenství Interreg III

Program iniciativy Společenství Interreg III (CIP Interreg III.), měl tři části (A, B, C). Byl jednou z iniciativ evropských Společenství, které byly schváleny Evropskou komisí pro členské země Evropské unie a byl nástrojem pro překonání nevýhod plynoucích z příhraniční pozice dané oblasti. Část A se týkala přeshraniční spolupráce, část B se zaměřila na nadnárodní spolupráci a část C podporovala meziregionální spolupráci.

Iniciativa Společenství Equal

Hlavním cílem této iniciativy bylo prosazování inovativních nástrojů řešení stávajících problematických oblastí souvisejících s diskriminací a nerovnostmi v oblasti trhu práce.

Fond soudržnosti

Fond soudržnosti, který nepatří mezi strukturální fondy, poskytoval prostředky na velké investiční projekty v sektorech životního prostředí a dopravy (transevropské dopravní sítě) v členských státech Unie, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU.

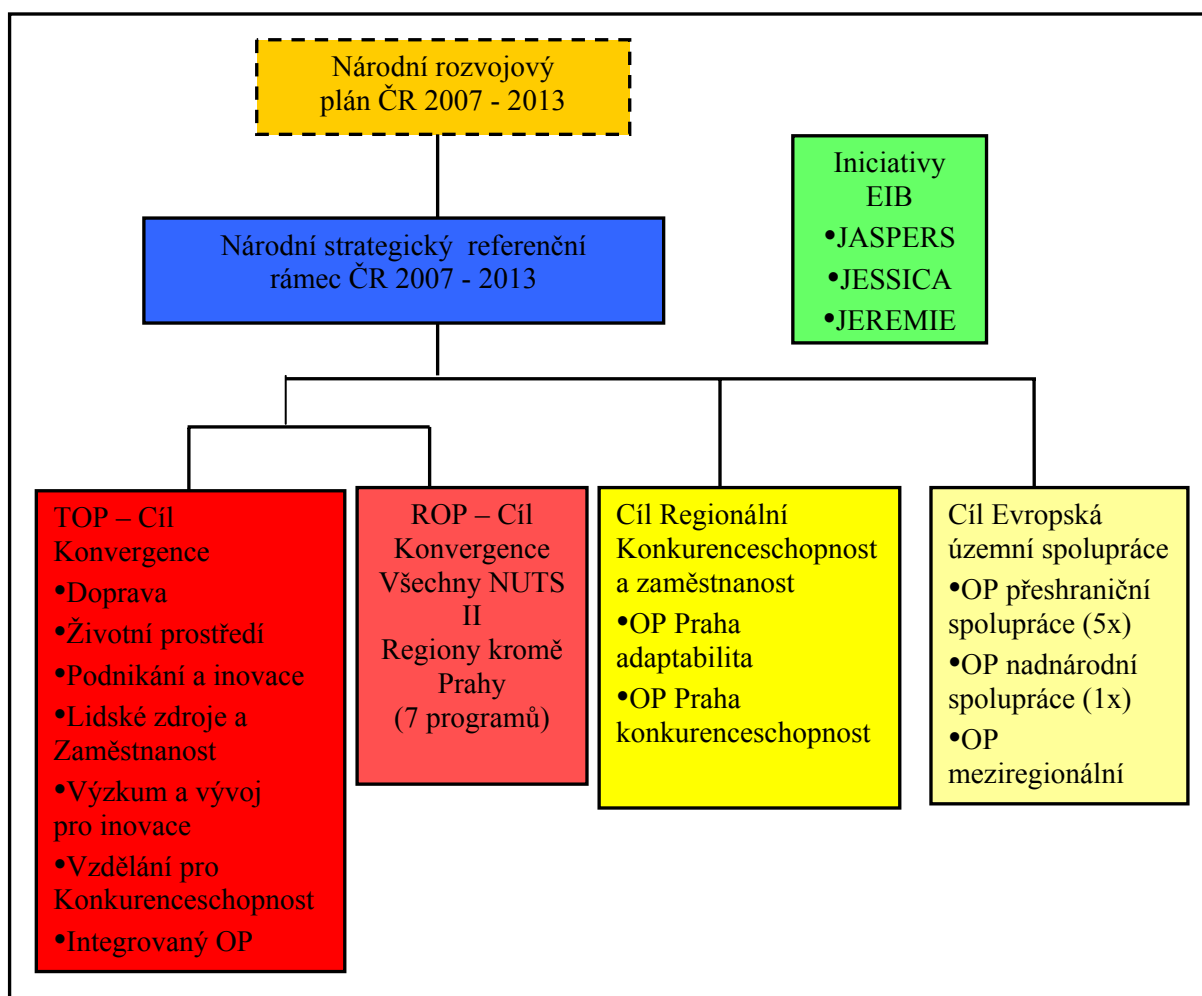
2.2.2 Programovací období 2007 - 2013

Nejvyšším strategickým dokumentem pro realizaci politiky HSS jsou na evropské úrovni *Strategické obecné zásady Společenství (SOZS)*, kde jsou definovány hlavní priority politiky HSS EU v období 2007 - 2013.

Každý členský stát mohl definovat svůj *Národní rozvojový plán (NRP)* popisující hlavní rozvojové problémy země. Jelikož nemusí vždy platit, že priority rozvoje státu odpovídají i prioritám politiky HSS dohodnutým všemi členskými státy EU na nadnárodní úrovni, bylo zapotřebí najít společný průnik NRP a SOZS.

Dokumentem představujícím soulad NRP a SOZS a vymezujícím tak podobu realizace politiky HSS na území členského státu je *Národní strategický referenční rámec ČR (NSRR ČR)*. Český NSRR popisuje strategické cíle, způsob řízení a koordinace politiky HSS v České republice, představuje systém finančních toků fondů EU v ČR a představuje operační programy pro realizaci politiky HSS. Struktura programových dokumentů SF EU v ČR je znázorněna na následujícím obrázku.

Obr. 2.3: Struktura programových dokumentů SF EU v ČR, období 2007 - 2013

Zdroj: Vlastní tvorba

Národní rozvojový plán České republiky 2007 – 2013

Národní rozvojový plán ČR 2007-2013 **definuje strategii rozvoje České republiky pro období 2007-2013**. Vychází z textů nařízení ke strukturálním fondům a Fondu soudržnosti, jeho strategie se opírá o klíčové evropské³³ i domácí³⁴ strategické dokumenty. Zajišťuje návaznost Strategických obecných zásad Společenství a národních strategických dokumentů. Strategie NRP a další relevantní dokumenty slouží jako základ pro tvorbu Národního strategického referenčního rámce.

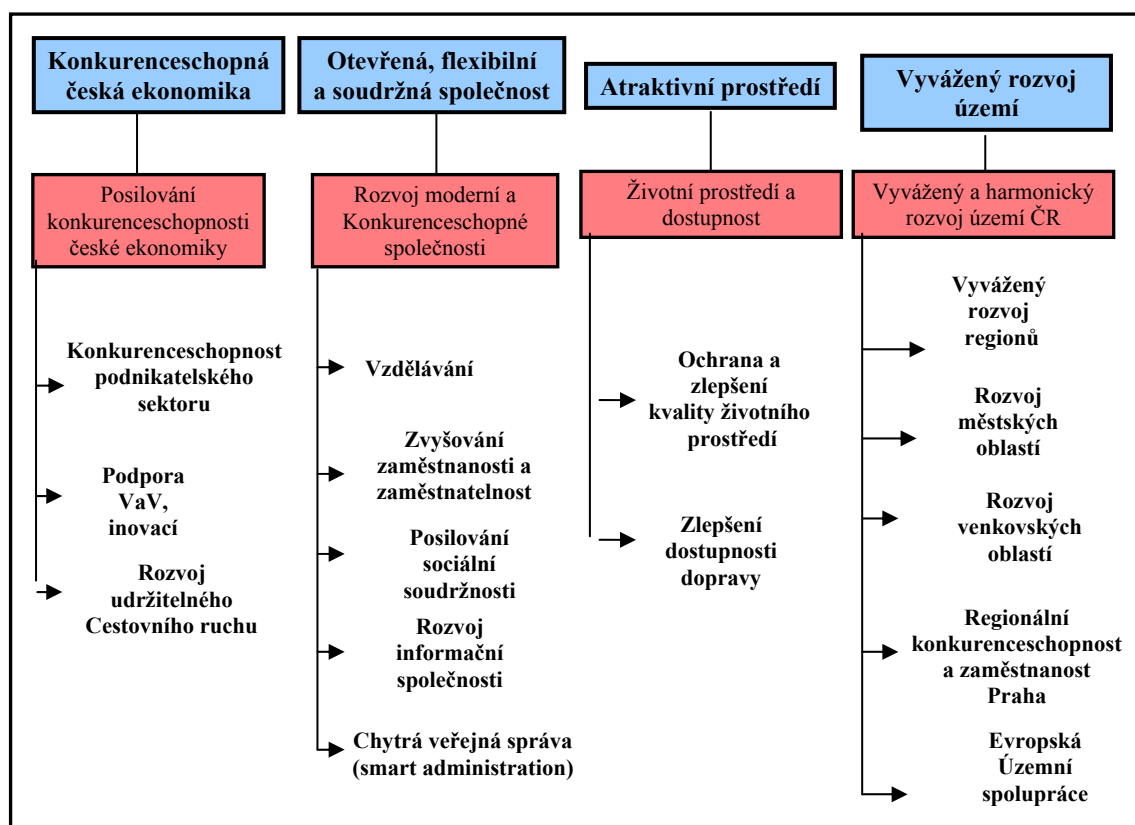
Globálním cílem NRP ČR je přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než

³³ Strategické obecné zásady Společenství

³⁴ Strategie udržitelného rozvoje, Strategie hospodářského růstu, Strategie regionálního rozvoje pro léta 2007 - 2013 a další platné resortní a regionální strategie

průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.³⁵ Globální cíl NRP je naplňován prostřednictvím 4 strategických cílů, které vycházejí ze zjištění analytické části NRP. Na jednotlivé strategické cíle NRP navazují čtyři prioritní osy, které se dále dělí na jednotlivé priority.

Obr. 2.4: NRP ČR 2007 – 2013 - Specifické cíle, prioritní osy, priority

Zdroj: MMR ČR, 2006a; vlastní zpracování

Národní strategický referenční rámec ČR 2007 - 2013

Národní strategický referenční rámec představuje základní programový dokument České republiky pro využívání fondů Evropské unie v období 2007 - 2013. Národní strategický referenční rámec vymezuje systém operačních programů politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jejichž prostřednictvím jsou jednotlivé prioritní osy realizovány. Globální cíl, strategické cíle a priority NSRR ČR jsou shodné s globálním cílem, specifickými cíli a prioritami NRP ČR.

Operační programy 2007 – 2013

Operační programy jsou dokumenty schválené Komisí EU k realizaci Národního strategického referenčního rámce ČR. Skládají se ze souvislého souboru priorit, které

³⁵ (MMR ČR, 2006a, s. 129)

zahrnují víceletá opatření. Jsou rozděleny k jednotlivým cílům Společenství. V minulém programovacím období bylo ke třem cílům Společenství vytvořeno celkem 13 programů. Pro současné programovací období byly vytvořeny nové tři cíle a k nim celkem 24 programů³⁶. Následující tabulka uvádí porovnání operačních programů k programovacím obdobím.

Tabulka 2.6: Přehled národních programových dokumentů

2004 – 2006	2007 – 2013
Cíl 1: 5 operačních programů	Cíl Konvergence: 15 operačních programů
Cíl 2 a 3 (Praha): 2 jednotné programové dokumenty	Cíl Konkurenceschopnost (Praha): 2 operační programy
Iniciativy Společenství: 5 x Interreg Equal	Cíl Územní spolupráce: 5 x přeshraniční spolupráce 1x nadnárodní spolupráce 1x meziregionální spolupráce
Celkem 13 programů	Celkem 24 programů

Zdroj: Fondy Evropské unie, 2007b; vlastní úprava

³⁶ Stručný popis operačních programů 2007 – 2013 je uveden v příloze 5

2.3 Horizontální priority ve strategických programových dokumentech České Republiky

Rámec podpory společenství ČR byl vytvořen pro období 2004 – 2006, zatímco Národní strategický referenční rámec ČR se týká současného období 2007 – 2013. Oba tyto dokumenty byly jsou vytvořeny po společném dialogu vlády České republiky a Evropské komise. V každém období navazují na Národní rozvojový plán ČR. Definují konkrétní pravidla čerpání finančních prostředků z EU a udávají systém operačních programů v rámci politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU.

2.3.1 Horizontální priority v Rámci podpory společenství ČR 2004 - 2006

Aby bylo možné dosáhnout udržitelného a vyváženého vlivu růstově orientovaných investic, doprovázelo RPS ČR několik **horizontálních cílů**:

- Udržitelný rozvoj směřující k ekologickým standardům EU.
- Rovné příležitosti mužů a žen a pro skupiny ohrožené vyloučením ze společnosti.
- Vyvážený rozvoj regionů.
- Informační společnost pro rozvoj nových pracovních příležitostí, se zvláštním zaměřením na venkovské a vzdálené regiony a skupiny ohrožené sociálním vyloučením.

Tyto horizontální cíle musely být respektovány a popsány každým programem, prioritou a jednotlivým opatřením. RPS ČR věnoval horizontálním prioritám kapitolu 2.4 Horizontální cíle.

Horizontální priorita udržitelný rozvoj

Proaktivní ekologická politika je nutnou podmínkou udržitelného rozvoje České republiky. Špatné životní prostředí negativně ovlivňuje kvalitu života jeho obyvatel. Ekologické problémy zhoršují socioekonomickou situaci regionů, které už tak trpí strukturálními problémy.

Od roku 1989 došlo v ČR ke **zlepšení ekologických ukazatelů**. Je to zejména důsledkem celkového útlumu těžkého průmyslu, ale i díky rozsáhlým investicím v polovině 90. let 20. století. Finanční prostředky byly věnovány na problémy, které zůstávaly neřešeny po desítky let. Například kvalita vody a ovzduší, nakládání s odpady atd.

V tomto období byla dáována přednost **principu prevence**. Byly posouzeny veškeré vlivy hospodářských aktivit na životní prostředí. Problémy se začaly řešit u zdroje znečištění a náklady na jejich eliminaci měly být zahrnuty do výrobních nákladů. Důležitou součástí tvořila harmonizace nápravných opatření a moderní prvky ekologické politiky cílené na prevenci. To vše na základě trvalého monitorování a hodnocení účinnosti jednotlivých nástrojů.

Preferována byla udržitelná výroba a efektivnější využití energie. Podíl energie vyrobené z obnovitelných zdrojů zaznamenal stabilní růst a podpora alternativních zdrojů energie přispěla k dosažení tohoto horizontálního cíle.

Horizontální priorita rovné příležitosti

Zvyšování konkurenceschopnosti může mít negativní vliv na určité skupiny obyvatel. **Vyrovnaní negativních vlivů na znevýhodněné skupiny** obyvatel je jádrem tohoto horizontálního cíle.

Základem je komplexní, integrovaný přístup k cílovým skupinám. Zejména se jedná o osoby vyloučené z pracovního trhu. Konkrétními skupinami jsou dlouhodobě nezaměstnaní a romská menšina. Odstranění překážek na pracovním trhu poskytlo přístup cílovým skupinám k vhodnému typu vzdělávání, novým pracovním místům, poradenství, sociálním službám a informačním technologiím. Činnosti zaměřené na boj proti sociálnímu vyloučení měli v rámci strukturálních fondů velmi silnou podporu.

Co se týče nerovného postavení žen na pracovním trhu, je charakterizováno nižšími platy, nižší úrovní terciárního vzdělávání, velmi nízkým počtem podnikatelek, malým zastoupením žen v řídicích funkcích a jejich nadprůměrným zastoupením v určitých odvětvích.

Horizontální priorita vyvážený rozvoj regionů

Záměrem tohoto cíle bylo zaručit, že z dlouhodobého hlediska mohou mít všechny regiony přínos z hospodářského růstu. Je to důležité pro interní soudržnost a stabilitu státu jako takového.

Nejzávažnějšími problémy trpí **strukturálně postižené regiony** uprostřed průmyslové restrukturalizace. Pro tyto regiony jsou typické ekologické problémy a vysoká míra nezaměstnanosti, s velkým podílem dlouhodobé nezaměstnanosti. Jedná se zejména o regiony *Severozápad* a *Moravskoslezsko*.

Venkovské oblasti vykazují specifické nevýhody. Týkají se pracovních příležitostí, stability obyvatelstva, dopravní přístupnosti, dostupnosti služeb a kvality infrastruktury. Situaci zhoršuje restrukturalizace zemědělství s nízkou produktivitou a negativním vlivem na životní prostředí.

Pro většinu regionů v ČR je charakteristická **nízká mobilita pracovních sil**. Lidé nejsou ochotni stěhovat se za prací či dojíždět. Některým regionům stále chybí vhodná napojení na hlavní komunikační síť. Podpora RPS ČR se zaměřovala na zkvalitnění stávající infrastruktury a zlepšení veřejné dopravy ve všech regionech.

Horizontální priorita informační společnost

Podpora rozvoje informační společnosti je viděna jako jeden z hlavních kroků k dosažení cílů lisabonského procesu. Česká republika se soustředila na plnění cílů akčního plánu *eEurope 2005*.

Strategie obsahovala priority a cíle, které bylo třeba splnit do konce roku 2006. Čtyři hlavní prioritní oblasti jsou:

- 1. Dostupné a bezpečné komunikační služby:** dostupné širokopásmové služby za konkurenční ceny a bezpečná komunikační infrastruktura. Spadaly sem i otázky elektronické komunikace, regulace trhu a zvyšování konkurence na trhu, jakož i přijetí nového evropského regulačního rámce pro telekomunikace. Tato oblast rovněž zahrnovala zbývající cíle v rámci eEurope+ jako například dostupnost základních internetových služeb.
- 2. Informační vzdělanost:** tato priorita zajišťovala, aby přínosy informační společnosti jsou stejně dostupné všem skupinám obyvatel ve společnosti, včetně menšin a znevýhodněných skupin.
- 3. Moderní veřejné služby on-line:** e-government, e-procurement, e-zdravotnictví.
- 4. Dynamické prostředí pro elektronické podnikání:** e-business odpovídající stejnojmenné prioritní oblasti akčního plánu eEurope 2005.

Tabulka 2.7 uvádí vztahy mezi specifickými, horizontálními cíli a prioritními osami RPS ČR. Příloha 6 pak následně specifikuje ukazatele horizontálních priorit RPS ČR.

Tabulka 2.7: Vztahy mezi specifickými/horizontálními cíli a prioritními osami RPS ČR

Prioritní osa Specifický cíl	1	2	3	4	5	6
Specifický cíl: podnikatelské prostředí	xx		x		X	X
Specifický cíl: aktivní politika trhu práce	X		xx			
Specifický cíl: modernizace technické infrastruktury	X	xx		Xx	X	X
Horizontální cíl: udržitelný rozvoj	X	x		Xx	X	X
Horizontální cíl: rovné příležitosti	X		xx			
Horizontální cíl: vyvážený rozvoj regionů	X	x	x	X	X	X
Horizontální cíl: informační společnost	xx		xx			X

Poznámka: X...střední vazba XX...silná vazba

Zdroj: MMR ČR, 2003a, s.78

2.3.2 Horizontální priority v Národním strategickém referenčním rámci ČR 2007-2013

V dokumentu Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013 jsou horizontální priority zmíněny pouze v souvislosti s monitorováním a výměnou dat v kapitole 11.³⁷

Horizontální priorita rovné příležitosti

V rámci NSRR ČR se prioritní osy *Vzdělávání, Zvyšování zaměstnanosti a zaměstnatelnosti a Posilování sociální soudržnosti* **přímo dotýkají problematiky rovných příležitostí**. Intervence v rámci těchto prioritních os řeší problémy týkající se rovných příležitostí přímo. Konkrétní ukazatele horizontální priority rovné příležitosti nejsou přímo specifikovány v programovém dokumentu NSRR ČR 2007 – 2013 (verze ze července 2007).

Monitoring tohoto horizontálního tématu je integrální součástí centrálního monitorovacího systému, který zohledňuje rovné příležitosti podle pohlaví (věkově a podle typů sociálního znevýhodnění) členěných indikátorů výstupů, výsledků i dopadů od strategické úrovně NSRR až po monitoring relevantních priorit jednotlivých operačních programů.

³⁷ 11. Řízení a koordinace politiky HSS

Při monitoringu a evaluaci rovných příležitostí podporovaných pomocí fondů je kladen důraz na relevantní intervence spolufinancované z ESF, které mají přímý vliv na rovné příležitosti cílových skupin. Jsou programovány tak, aby kvalitativně přispěly k úspěšné implementaci relevantních národních politik a dále politik koordinovaných na evropské úrovni.³⁸

Sledování a vyhodnocování účinnosti implementace opatření z fondů z hlediska stanovených cílů i vlivu na rovné příležitosti cílových skupin na centrální úrovni zajišťuje MMR ČR – útvar zajišťující národní koordinaci pomoci ve spolupráci s řídicími orgány operačních programů. Spolupráce s Řídicími orgány OP a transfer informací probíhá v rámci *Pracovní skupiny pro evaluaci a horizontální témata*. Při evaluaci dopadu implementace opatření financovaných z ESF na zlepšení sociální situace a rovné příležitosti sociálně znevýhodněných skupin lze mj. vycházet z dat monitorovacího systému *Národní zprávy o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování*.

Horizontální priorita udržitelný rozvoj

Prioritní osy NSRR ČR *Ochrana a zlepšení kvality životního prostředí, Konkurenceschopný podnikatelský sektor, Rozvoj městských oblastí* jsou přímo zaměřeny na oblast životního prostředí. Konkrétní ukazatele horizontální priority udržitelný rozvoj nejsou přímo specifikovány v programovém dokumentu NSRR ČR 2007 – 2013 (verze z července 2007).

Sledování environmentálních dopadů je součástí IS monitoringu³⁹, a to prostřednictvím sady indikátorů navržených zpracovatelem SEA⁴⁰ NSRR ČR. Tabulka v příloze 7 uvádí environmentální indikátory pro monitoring NSRR ČR a operačních programů.⁴¹ Expertní vyhodnocování dopadů bude prováděno pod dohledem pracovní skupiny, v níž budou zastoupeni představitelé všech řídicích orgánů a jejímž prostřednictvím bude proces sledování dopadů koordinován a metodicky řízen.⁴²

³⁸ V ČR blíže určených v Národní zprávě o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2006 – 2008 a NPR na léta 2005 – 2008

³⁹ Informační systém monitoringu

⁴⁰ Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí

⁴¹ (MMR ČR, 2006b)

⁴² (MMR ČR, 2007a, s. 97)

2.4 Horizontální priority ve vybraných operačních programech ČR

Tato část se zaměřuje na horizontální priority v operačních programech Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ)⁴³, Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)⁴⁴ a představení horizontálních priorit ve Společném regionálním operačním programu (SROP).

2.4.1 Operační program rozvoj lidských zdrojů

Operační program Rozvoj lidských zdrojů byl jedním ze základních programových dokumentů, který po vstupu naší republiky do Evropské unie⁴⁵ umožnil čerpání finanční pomoci z Evropského sociálního fondu (ESF), jako nejvýznamnějšího nástroje pro investice do oblasti rozvoje lidských zdrojů v České republice. Tento program vymezoval priority a opatření v sektoru rozvoje lidských zdrojů pro realizaci pomoci v rámci Cíle 1 ze strukturálních fondů EU.

Operační program vymezoval 4 priority a 10 opatření, které pokrývaly problematiku zaměstnatelnosti, včetně integrace skupin ohrožených sociálním vyloučením, rovných příležitostí pro muže a ženy, rozvoje celoživotního učení a adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.

Globálním cílem OP RLZ byla: „Vysoká a stabilní úroveň zaměstnanosti, založená na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniku, při respektování principu **udržitelného rozvoje**.“

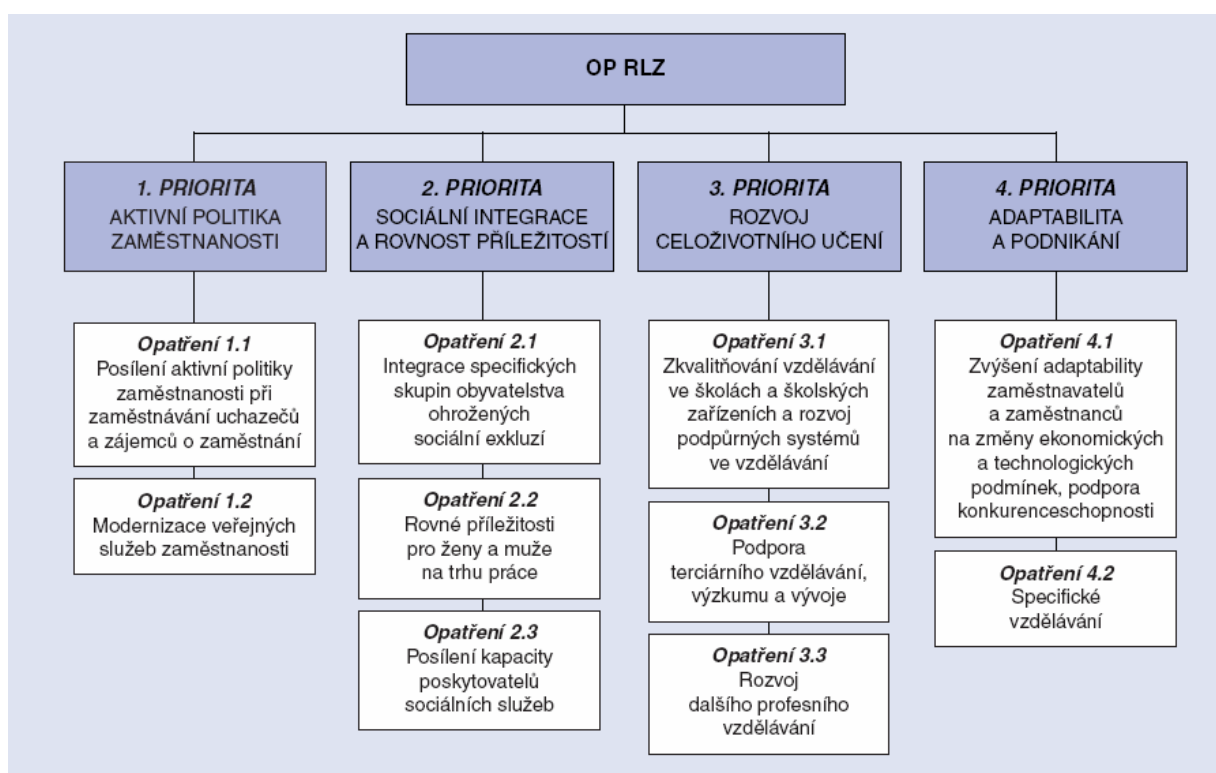
Přehled priorit a opatření OP RLZ uvádí následující obrázek.

⁴³ OP RLZ byl realizován v období 2004 - 2006

⁴⁴ OP LZZ je realizován v období 2007 - 2013

⁴⁵ ČR vstoupila do EU 1. května 2004

Obr. 2.5: Přehled priorit a opatření OP RLZ

Zdroj: MPSV ČR, 2003, s.100

Operační program Rozvoj lidských zdrojů vymezoval horizontální priority v části 2.1.4 Horizontální témata.

Jednalo se o průřezové politiky a nástroje, jejichž prostřednictvím byly globální a specifické cíle OP RLZ integrovány napříč celým spektrem čtyř vertikálních priorit programu. OP RLZ **pokrýval všechny čtyři horizontální témata** platná pro období 2004 – 2006.

Horizontální priority se prolínaly celým operačním programem rozvoje lidských zdrojů. Dotýkaly se všech priorit a opatření. Ukazatele, které umožňovaly pohled na plnění horizontálních témat byly součástí společných jádrových ukazatelů.⁴⁶ Následující tabulka uvádí kontextové ukazatele horizontálních priorit OP RLZ.

⁴⁶ Jádrové ukazatele (core indicators). Byl stanoven určitý minimální počet ukazatelů charakteru výstupů, u kterých je zajištěna jednotná metodika, definice měření a sčitatelnost z úrovně opatření až na úroveň programu.

Tabulka 2.8: Kontextové ukazatele horizontálních priorit OP RLZ

Téma	Indikátor	Definice	Počáteční hodnota (2002)	Zdroj
Rovné příležitosti	Podíl žen podnikatelek	Podíl žen na celkovém počtu podnikatelů (%)	28,6	ČSÚ (VŠPS)
Informační společnost	Procento obyvatel pravidelně využívajících internet	Podíl populace ve věku 16 -74 používajících internet alespoň jednou týdně na celkové populaci 15+ (%)	21,7 ¹	ČSÚ
Udržitelný rozvoj	Podíl tříděného odpadu	Podíl tříděného odpadu (papír, sklo, plasty) na celkovém množství komunálního odpadu (%)	9,5 ²	VÚV - CeHO

Poznámky: ¹Data pro celou ČR z pilotního šetření „Využívání ICT v domácnostech a jednotlivci 2002“; ²Pro rok 2001; ³ Výzkumný ústav vodohospodářský – Centrum pro hospodaření s odpady

Zdroj: MPSV ČR, 2003, str. 116; vlastní úprava

Dále byly definovány indikátory, které jsou přímo spojeny s programovými aktivitami. Jsou uvedeny v následující tabulce programových ukazatelů horizontálních témat.

Tabulka 2.9: Programové ukazatele horizontálních témat

Typ	Indikátor	Definice	Počáteční hodnota (2002)	Zdroj
Rovné příležitosti				
Výstup	Všechny indikátory týkající se osob budou v členění za muže a ženy pro monitorování rovnoměrných měř účasti		-	KP
	Indikátor "Počet podpořených osob - klientů služeb" bude členěn podle znevýhodnění v přístupu na trh práce		-	KP
Výsledek	Všechny indikátory týkající se osob budou v členěny za muže a ženy pro monitorování rovnoměrných měř účasti		-	KP
	"Podíl osob - klientů služeb, u kterých poskytnutá podpora splnila svůj účel" bude členěn podle znevýhodnění v přístupu na trh práce		-	KP
Dopad	Udržitelnost pozitivních výsledků podpory osob bude v členění za muže a ženy	Podíl osob, které díky podpoře získaly zaměstnání, sebezaměstnaly se, zlepšily si postavení v zaměstnání nebo pokračují ve vzdělávání a tento status si udržely i po 12 měsících od ukončení podpory, na celkovém počtu podpořených osob	-	Evaluační studie
	Dopadové ukazatele na úrovni programu budou členěny za muže a ženy		-	ČSÚ ²
Informační společnost				
Výstup	Podíl účastníků kurzů s komponentou informačních	Podíl účastníků kurzů, ve kterých je problematice informačních technologií věnován tematický celek výuky, v	-	KP

	technologií	rozsahu minimálně 40 hodin, na všech účastnících kurzů.		
Výsledek	Počet nově vytvořených kurzů s komponentou informačních technologií	Celkový počet nově vytvořených kurzů, ve kterých je problematice informačních technologií věnován tematický celek v rozsahu minimálně 40 hodin výuky.	-	KP
Dopad	Zaměstnanost v ICT sektoru <ul style="list-style-type: none"> Podle pohlaví 	Počet osob zaměstnaných v profesních informačních a komunikačních technologiích (podle pohlaví) Podíl zaměstnanosti v ICT sektoru na celkové zaměstnanosti (%) (podle pohlaví)	154 400 127 800 (M ³) 26 500 (Ž) 3,7 5,4 (M) 1,5 (Ž)	ČSÚ (VŠPS) ⁴
Udržitelný rozvoj				
Výstup	Podíl účastníků kurzů s komponentou životního prostředí	Podíl účastníků kurzů, ve kterých je problematice životního prostředí věnován tematický celek výuky, v rozsahu minimálně 5 % výukového času a minimálně jedné výukové hodiny, na všech účastnících kurzů.	-	KP
Výsledek	Počet nově vytvořených kurzů s komponentou životního prostředí	Celkový počet nově vytvořených kurzů, ve kterých je problematice životního prostředí věnován tematický celek v rozsahu minimálně 5 % výuky a minimálně jedna hodina.	-	KP
	Počet nově vytvořených environmentálních programů	Celkový počet nově vytvořených programů, jejichž hlavní náplní je vzdělávání a osvěta směřující k trvale udržitelnému rozvoji.	-	KP
Dopad	Není relevantní			

Poznámka: ¹ Konečný příjemce; ² Český statistický úřad; ³ M – muži, Ž – ženy; ⁴ Výběrové šetření pracovních sil, data pro ČR bez Prahy

Zdroj: MPSV ČR, 2003, s. 115-116; vlastní úprava

2.4.2 Operační program lidské zdroje a zaměstnanost

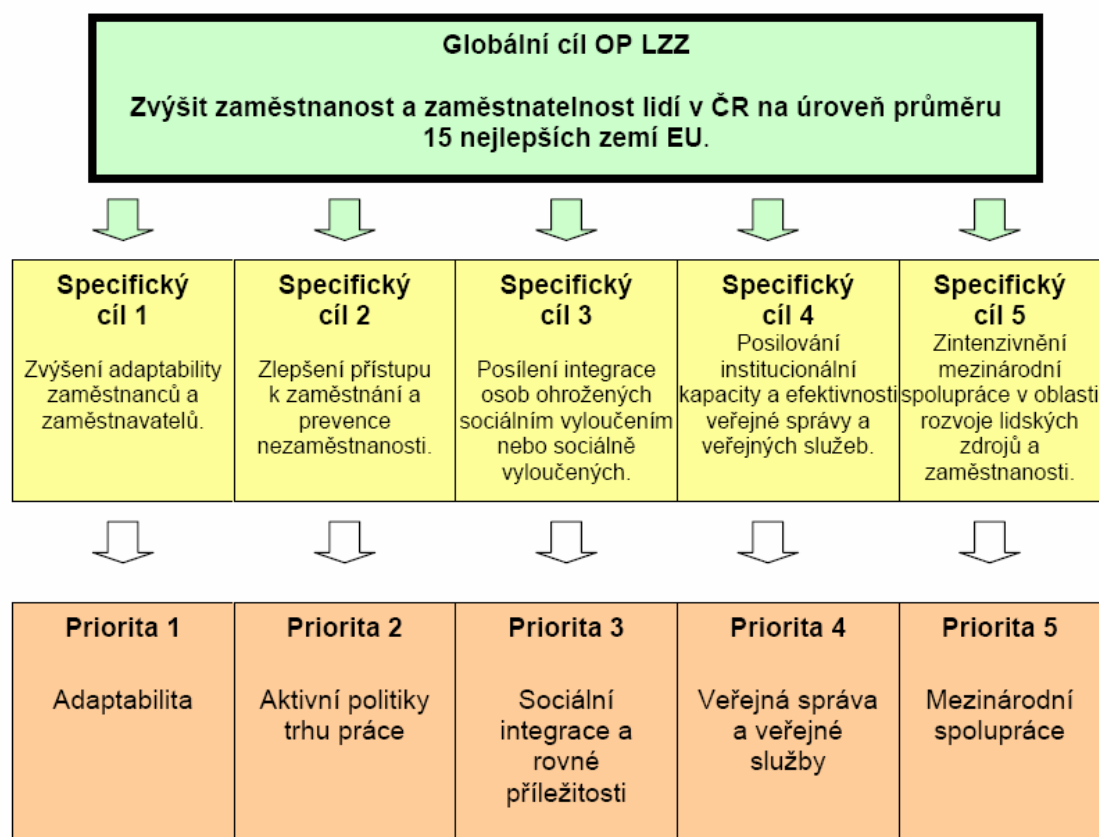
Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost vymezuje priority pro podporu rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti v rámci Cíle Konvergence z Evropského sociálního fondu v období 2007 - 2013.

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost je strukturován do 7 kapitol. V kapitole 2 je popsána ekonomická a sociální situace České republiky v oblasti rozvoje lidských zdrojů, kontext národních strategií a politik a SWOT analýza v oblasti rozvoje lidských zdrojů podle prioritních os programu. V kapitole 3 je popsán globální cíl a specifické cíle OP LZZ, včetně identifikace priorit OP LZZ a vazba OP LZZ na strategické dokumenty. V kapitole 4 jsou podrobně popsány jednotlivé prioritní osy OP LZZ včetně monitorovacích ukazatelů, v kapitole 5 finanční rámec a v kapitole 6 implementační uspořádání, včetně řízení programu, způsobu monitorování a hodnocení programu, finančního řízení, finanční

kontroly a publicity. **Globálním cílem OP LZZ** je: „Zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 15 nejlepších zemí EU.“

Následující obrázek uvádí přehled cílů a priorit OP LZZ.

Obr. 2.6: Přehled cílů a priorit OP LZZ

Zdroj: MPSV ČR, 2007, s.75

OP LZZ blíže specifikuje horizontální priority období 2007 – 2013 v kapitole 3.7 Horizontální témata. Jsou to průřezové politiky a nástroje, jejichž prostřednictvím jsou globální a specifické cíle OP LZZ integrovány napříč celým spektrem pěti vertikálních prioritních os programu. OP LZZ definuje dvě horizontální priority:

- Rovné příležitosti.
- Udržitelný rozvoj.

Rovné příležitosti

Situace žen na trhu práce v České republice se v roce 2005 v porovnání s rokem 2004 mírně zlepšila. Podíl žen na celkové zaměstnanosti se zvýšil o 1,2 % a oproti předchozím létům dosáhly platy žen v roce 2005 80,9 % platů mužů. Daná situace však neodpovídá podílu žen, zastoupených 60 %, v kategorii s úplným středním vzděláním a odborným

vysokoškolským vzděláním. Nadále však přetrvávají stereotypy, bariéry, mýty, které ovlivňují společenské vnímání.⁴⁷

Při programování, řízení, monitorování a evaluaci bude brán zřetel na **příspěvek k rovnému zacházení**, aby měly všechny sociální skupiny stejný přístup k čerpání prostředků z ESF. V popisu jednotlivých priorit je vždy promítnut vliv a způsob prosazování rovných příležitostí.

Udržitelný rozvoj

Zvláštní důraz je kladen na posílení součinnosti mezi ochranou životního prostředí a hospodářským růstem. Investice do životního prostředí mohou mít mimo jiné pozitivní dopad na tvorbu pracovních míst a inovaci. Prioritou se stalo především snížení nákladů a maximalizaci hospodářských výhod, k jejímuž zajištění přispěje OP LZZ především preventivními přístupy, zvyšováním environmentálního povědomí, vzděláváním, poradenstvím a motivací.⁴⁸

Každá prioritní osa v rámci OP LZZ zahrnuje předpokládané dopady na životní prostředí. V rámci odborného vzdělávání budou účastníci seznámeni se vztahem daného oboru k životnímu prostředí a se způsoby pozitivního ovlivňování udržitelnosti pomocí nově získaných znalostí a dovedností. Bude dbáno na to, aby návrhy na nově vytvářené pracovní příležitosti byly směřovány k aktivitám, které nezatěžují životní prostředí. Kde je to možné, bude pozornost věnována vzdělání o interních postupech při řízení organizací, které by omezily dopad jejich činností na životní prostředí a rozvíjely jejich sociálně odpovědné chování.⁴⁹

OP LZZ patří k operačním programům, kde **vazba mezi rovnými příležitostmi a aktivitami podporovanými v rámci os⁵⁰ je velmi úzká** a rovné příležitosti jsou pro jejich aktivity stoprocentně relevantní. Životní prostředí je zohledňováno v každé prioritě a opatření. Neměl by být přijat projekt jakkoliv dobrý, pokud má negativní vliv na životní prostředí.

OP LZZ nekonkretizuje ukazatele horizontálních priorit ani kontextové horizontální ukazatele. Prováděcí dokument OP LZZ uvádí popis horizontálních témat u každé prioritní osy programu.

⁴⁷ (MPSV ČR, 2007, s.91)

⁴⁸ (MPSV ČR, 2007, s.92)

⁴⁹ tamtéž

⁵⁰ V rámci prioritních os OP LZZ

2.4.3 Společný regionální operační program

Společný regionální operační program byl jedním z pěti programů, které byly realizovány v České republice na základě Rámce podpory Společenství pro Cíl 1. Společný regionální operační program byl koncipován jako program cílených intervencí pro řešení zejména společných problémů regionů soudržnosti ČR. Rozsáhlejší orientace SROP na specifické problémy jednotlivých regionů nebyla vzhledem ke zkrácenému plánovacímu období a disponibilnímu objemu finančních zdrojů reálná.

Podpora pro SROP ze strukturálních fondů Evropské unie byla poskytována ze dvou fondů: ERDF a ESF. Analytický souhrn a SWOT analýza jsou uvedeny v kapitole 2 tohoto dokumentu. Kapitola 3 se zaměřuje na strategii zvolenou pro SROP, zatímco kapitola 4 se týká popisu jednotlivých priorit a opatření. Kapitola 5 zahrnuje finanční plán a poslední kapitola je věnována popisu implementace.

Globálním cílem SROP bylo: „Dosáhnout trvalého a vyváženého rozvoje regionů ČR i růstu kvality života všech skupin obyvatel regionů na základě povzbuzování nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury, na rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování sociální integrace.“⁵¹

Specifické cíle SROP:

1. Zvýšit prosperitu regionů rozvojem malých a středních podniků a řemesel a vytvářením nových pracovních příležitostí.
2. Všestranně zkvalitnit regionální dopravní a informační infrastrukturu při respektování ochrany životního prostředí.
3. Zlepšit životní podmínky obyvatel, zejména minorit, zvýšit jejich participaci na celoživotním učení a integrovat sociálně vyloučené skupiny do komunity a k pracovnímu uplatnění.
4. Zvýšit podíl cestovního ruchu na hospodářské prosperitě regionů, zvýšit objem přímých investic pro rozvoj cestovního ruchu a vytvářet nové pracovní příležitosti.

Přehled priorit a opatření uvádí příloha 8.

SROP se zabývá horizontálními prioritami v kapitole 3.3. Horizontální principy strategie SROP. Definuje těchto pět oblastí:

⁵¹ (MMR ČR, 2003b)

- Udržitelný rozvoj.
- Rovné příležitosti.
- Rozvoj informační společnosti.
- Sociální integrace a zaměstnanost.
- Vyvážený rozvoj regionů.

Udržitelný rozvoj

Představuje politickou prioritu pro začlenění životního prostředí, ochrany přírody a krajiny do definice a provádění opatření podporovaných strukturálními fondy a Fondem soudržnosti. Při realizaci jednotlivých priorit a opatření program přispíval k udržitelnému rozvoji prostřednictvím:

- Snižování množství produkováných odpadů a odpadních vod a jejich negativního ekologického účinku,
- snižování spotřeby energie a užití obnovitelných zdrojů tam, kde je to možné,
- využití podnikatelských příležitostí v nových trendech ekologického managementu,
- povzbuzování environmentálních inovací, výzkumu a vývoje,
- podporování vývoje směrem k veřejné dopravě, chůzi a cyklistice,
- podpora ekonomického rozvoje ke zlepšování účinnosti paliv ve veřejné a soukromé dopravě,
- povzbuzování místních orgánů k využití kvality jejich životního prostředí jako klíčového ekonomického faktoru.

Rovné příležitosti

Rovné příležitosti pro muže a ženy představují základní demokratickou zásadu, jejíž začlenění do všech politik se stává samozřejmostí. V této souvislosti musí být všeobecné posilování přístupu k rovným příležitostem začleněno do veškerého programování strukturálních fondů. Princip rovných příležitostí podporoval široký okruh aktivit, které lze charakterizovat jako pozitivní akce, např. tréninkové aktivity pro jedno pohlaví, rovnost v zaměstnanosti, návrat do práce po období péče o děti apod.

Rozvoj informační společnosti

Výsledkem rostoucího tempa používání informačních a komunikačních technologií a nástupu Internetu jsou hluboké změny ve vnitřní organizaci státních institucí, podniků a rovněž v požadavcích kladených na znalosti a organizaci práce, ve vztazích mezi podnikateli, obchodními partnery, občany a státními orgány. Tyto technologie mají značný vliv na celou ekonomiku a na zásady, které určují a podporují jejich využívání, a které mají rozhodující vliv na modernizaci ekonomiky a přispívají k využití nových příležitostí v zaměstnanosti a začlenění do nové globální ekonomiky.

Sociální integrace a zaměstnanost

Společný regionální operační program přispíval k naplňování strategie sociální integrace a zaměstnanosti v ČR dvěma způsoby:

- a) kooperoval s operačním programem Rozvoj lidských zdrojů - jednak v oblasti sociální integrace podporoval v obcích místní iniciativy a tak vhodně doplňoval prioritu 2 OP RLZ (opatření 3.2 SROP), jednak podporoval z ERDF investice do infrastruktury spojené s rozvojem lidských zdrojů (celoživotní vzdělávání, sociální integrace, rovné příležitost), které OP RLZ podporovat nemůže (podpora pouze z ESF),
- b) podporoval vytváření pracovních příležitostí v jednotlivých regionech prostřednictvím všech priorit programu (zejména na úseku podpory podnikání a rozvoje cestovního ruchu) a tím přispíval ke snižování nezaměstnanosti a ke koordinaci politiky zaměstnanosti v regionálním měřítku (s cílem dosáhnout zapojení hospodářských a sociálních partnerů do realizace politiky zaměstnanosti).

Vyvážený rozvoj regionů

Horizontální cíl vyvážený rozvoj regionů se soustřeďoval na zmírnění negativních dopadů vyplývajících z poklesu konkurenční schopnosti regionů, které se projevují v různých regionech s různou silou. Cílem SROP v tomto smyslu bylo poskytnutí záruky, že v dlouhodobém horizontu všechny regiony budou mít prospěch z deklarovaného vývoje. Klesající negativní dopady regionálních nerovností musí být jedním z hlavních aspektů vnitřní soudržnosti a stability celkového regionálního rozvoje v ČR.

Bohaté přírodní a kulturní dědictví představuje důležitý potenciál regionálního rozvoje ČR. Navzdory patrnému pokroku v rozvíjení materiální a technické základy pro cestovní ruch jejich kvalitativní parametry neodpovídají současným požadavkům. Podpora ze

strukturálních fondů byla směřována na přizpůsobení nabídky požadavkům a na rozvoj nových forem turistiky. Následující tabulky uvádí kvantifikaci horizontálních cílů SROP na úrovni dopadu, výsledku a výstupu.

Tabulka 2.10: Cíle udržitelného rozvoje

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Specifické emise Nox ⁵² (pouze regiony Cíle 1)	t/km ²	2,03	ČHMÚ ¹
Výsledek	Tvorba komunálního a firemního odpadu	Podíl komunálního a firemního odpadu na celkovém objemu odpadu v %	10	ČSÚ
Výstup	Podpořené projekty s pozitivním vlivem na životní prostředí	% projektů	0	SROP

Poznámka: Cíle se vztahují k období 2004 – 2006, ale náklady budou realizovány až koncem roku 2008;

¹Český hydrometeorologický ústav

Zdroj: MMR ČR, 2003b, s. 72; vlastní úprava

Tabulka 2.11: Cíle rovných příležitostí

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Index nezaměstnanosti v znevýhodněných skupinách obyvatelstva vztahující se k pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v jednotlivých skupinách v %: a) Absolventi škol a mladiství b) Osoby s postižením c) Osoby nad 50 let d) Osoby se základním vzděláním	a) 44,0 b) 49,2 c) 46,8 d) 50,4	MPSV ČR
Výsledek	Index vytvořených hrubých pracovních míst podle pohlaví	Podíl žen na nově vytvořených pracovních místech %	-	SROP
Výstup	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na rovné příležitosti	% projektů	-	SROP

Poznámka: Cíle se vztahují k období 2004 – 2006, ale náklady budou realizovány až koncem roku 2008

Zdroj: MMR ČR, 2003b, s. 72; vlastní úprava

⁵² Data z Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší

Tabulka 2.12: Cíle informační společnosti

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Populace pravidelně používající internet	Podíl na celkové populaci v %	21,7	ČSÚ
Výsledek	Počet počítačů připojených k internetu na 100 žáků primárního /sekundárního/ terciálního vzdělávání	a) Primární (třídy 1 – 5) b) Primární (třídy 6 – 9) a nižší stupně 6 a 8letého středního vzdělávání c) Sekundární d) Terciární státní e) Terciární soukromé	a) 5,0 b) 7,8 c) 7,6 d) 15,8 e) 14,3	ČSÚ
Výstup	Počet podpořených projektů zahrnující podporu IKT	% projektů	0	SROP

Poznámka: Cíle se vztahují k období 2004 – 2006, ale náklady budou realizovány až koncem roku 2008

Zdroj: MMR ČR, 2003b, s. 73; vlastní úprava

Tabulka 2.13: Cíle Sociální integrace a zaměstnanosti

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Míra zaměstnanosti aktivní pracovní síly	index %	92,7	ČSÚ, MPSV ČR
Výsledek	Absolventi kurzů - klienti služeb v oblasti sociální integrace	% podpořených účastníků kurzu, kteří získali kvalifikaci	-	SROP
Výstup	Počet podpořených projektů, které vytvořily nové pracovní příležitosti (hrubá pracovní místa)	% projektů	-	SROP

Poznámka: Cíle se vztahují k období 2004 – 2006, ale náklady budou realizovány až koncem roku 2008

Zdroj: MMR ČR, 2003b, s. 73; vlastní úprava

Tabulka 2.14: Cíle Vyváženého rozvoje regionů

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Meziregionální variabilita HDP	Variační koeficient v %	4,52 (2000)	ČSÚ
Dopad	Meziregionální variabilita nezaměstnanosti	Variační koeficient v %	33,8 (2000)	ČSÚ
Výsledek	Vytvořená hrubá pracovní síla	Počet pracovních míst	0	SROP
Výsledek	Podíl vytvořených hrubých pracovních míst v regionech se soustředěnou podporou státu	% celkových pracovních míst	0	SROP
Výstup	Podíl projektů realizovaných v oblasti regionů se soustředěnou podporou státu	% projektů	-	SROP
Výstup	Podpořené MSP a méně než 10 zaměstnanci	Počet MSP	0	SROP

Poznámka: Cíle se vztahují k období 2004 – 2006, ale náklady budou realizovány až koncem roku 2008

Zdroj: MMR ČR, 2003b, s. 74; vlastní úprava

Společný regionální operační program se k horizontálním prioritám vyjadřuje jak v programovém dokumentu, tak v programovém dodatku. V porovnání s OP RLZ, či s OP LZZ, věnuje SROP těmto prioritám největší prostor. V prosinci roku 2005 byla dokonce vydána Dílčí zpráva z výzkumu *Implementace horizontálních priorit do programu SROP dle doporučení Manuálu HP (MHP)*⁵³.

⁵³ (MMR ČR, 2005)

3 Naplňování a evaluace horizontálních priorit ve vybraných programech strukturálních fondů v ČR v programovacím období 2004 - 2006

3.1 Odůvodnění výběru strategických a operačních programových dokumentů

Pro účely naplňování horizontálních priorit byly vybrány RPS ČR, OP RLZ a SROP.

RPS ČR byl strategickým dokumentem programového období 2004 – 2006. Odbor Rámce podpory Společenství vydal v červenci roku 2004 *Manuál horizontálních priorit* (MHP). Účelem manuálu bylo představit horizontální prioritní témata Evropské unie a nastavit mechanismus jejich začlenění do projektů žádajících o podporu ze strukturálních fondů. Manuál měl za úkol představit horizontální témata po stránce věcné i legislativní. Představoval metodickou pomůcku pro klasifikaci projektů s ohledem na horizontální priority a zároveň předkládal nástroje pro dodržení a vykazování horizontálních principů v průběhu realizace projektů. Tento manuál byl první, který se věnoval problematice horizontálních priorit a pomohl mnoha subjektům s jejich implementací.

OP RLZ a *SROP* byly vybrány hlavně z důvodu celkové provázanosti horizontálních priorit a operačních programů. *OP RLZ* popisuje horizontální priority u každé ze svých priorit a má nastaveny programové a kontextové ukazatele horizontálních témat (priorit). *SROP* si uvědomuje důležitost těchto témat, a proto jim věnoval dostatečný prostor.

3.2 Naplňování HP v RPS ČR 2004 – 2006

Jak již bylo řečeno⁵⁴, *RPS ČR* doprovázely čtyři horizontální cíle. Jednalo se o strategická témata, která byla zahrnuta v celé škále intervencí, respektive ve všech programech. Evaluace těchto témat vyžadovala spojení důkazů z různých oblastí intervence. Vytvářely se různé indikátory, které ale měly v rámci různých oblastí omezenou platnost.

K programovacímu období 2004 - 2006, kterému se v této části věnujeme, se jedná o následující priority:

Rovné příležitosti - toto téma se nevztahuje pouze na rovné příležitosti mužů a žen, ale například také na rovné příležitosti lidí s postižením, minorit nebo také imigrantů. Metody evaluace jsou rozdílné pro mikroekonomickou a makroekonomickou úroveň. Například

⁵⁴ viz. kapitola 2. 3. 1

fenomén zaměstnanosti žen je na makroekonomické úrovni zachycen kvantitativními metodami. Zkoumáno bylo například procentuální zastoupení žen na trhu práce, jejich platové ohodnocení, míra nezaměstnanosti atd. Metodicky jsou tato témata uchopena například metodou dotazníkového šetření, analýzy statistických údajů práce či sekundárními analýzami. Na mikroekonomické úrovni se uplatnily kvalitativní metody: rozhovory, případové studie, focus groups⁵⁵, atd.

Trvale udržitelný rozvoj - toto je téma, které zasahuje do každé politiky a zahrnuje řadu faktorů. Pro jeho evaluaci je proto nutné použít celou škálu metod. Nejčastěji se jedná o ekonomické metody jako je analýza nákladů a přínosů nebo model alokace zdrojů. Velký důraz se také klade na názory expertů. Vzhledem k charakteru tématu se používají také prospektivní metody – metoda Delphi⁵⁶ nebo prognostické metody.

Informační společnost - sledují se cíle Lisabonské strategie, které zdůraznily potřebu rozvoje informační společnosti a ekonomiky založené na znalostech. Zde je používána metoda benchmarkingu. Pokud se plánují speciální intervence, používají se explanační metody, které hodnotí efekty intervence – stav před a po.

Vyvážený rozvoj regionů - otázky rozvoje a výkonu veřejné správy, zaměstnanost a sociální začlenění, jsou nedílnou součástí tohoto tématu. Programy místního rozvoje se těchto témat často dotýkají. Jako metody se používají případové studie, participační přístupy a metody, experimentální přístupy a posouzení ekonomického dopadu.

Pro hodnocení horizontálních priorit jsou v RPS použity vybrané ukazatele. Jedná se většinou o **nepřímé měření prostřednictvím ukazatelů**, které byly primárně konstruovány pro měření úspěšnosti naplňování různých hierarchických úrovní RPS. Ukazateli pro horizontální priority Společenství jsou – udržitelný rozvoj, rovné příležitosti, informační společnost a vyvážený rozvoj regionů.

Ukazatelé výstupů: postihují počty osob, organizací a projektů, které byly podpořeny programem. Ukazatele výstupů jsou definovány tak, aby umožnily agregaci v rámci společného jádra ukazatelů z úrovně opatření na úroveň priorit a programu .

Ukazatele výsledků: postihují okamžité pozitivní efekty podpory. Ukazatele jsou vyjádřeny např. i v podobě počtů úspěšně vyškolených osob, nově vytvořených produktů (vzdělávacích, poradenských programů, atd.). Jsou sledovány i hrubé efekty individuální

⁵⁵ Metodologie Focus Groups, skupinových rozhovorů, je konstruována tak, aby odpovídala na "proč", která si klademe při uvažování o spotřebitelském chování

⁵⁶ Metoda účelových interview (metoda Delphi), spočívá v řízeném kontaktu mezi experty hodnotící skupiny a příslušnými představiteli hodnoceného subjektu

podpory např. v podobě podílu osob, u kterých poskytnutá podpora bezprostředně splnila svůj účel, čímž se rozumí zařazení do zaměstnání, sebezaměstnání, udržení zaměstnání nebo pokračování ve vzdělávání a výcviku.

Ukazatele dopadů: se vztahují k následkům programu a mají prokázat udržitelnost a míru čistých efektů pomoci. Udržitelnost efektů je s ohledem na krátké programové období sledována většinou nejdříve až 12 měsíců po ukončení pomoci. Ukazatele dopadů byly získávány na základě projektů a sledovacích studií či aproximovány na základě specifických přepočtů. Výdaje přitom v některých případech mohly běžet až do roku 2008.

K hodnocení jednotlivých indikátorů horizontálních priorit RPS ČR řešitelský tým připravil dva klasifikační přístupy, charakterizující názor řešitelů na daný ukazatel a návrh jeho možného řešení. Označení těchto hodnocení ukazatelů a návrhy řešení jsou popsány v tabulce a .

Tabulka 3.1: Označení hodnocení ukazatele

Označení hodnocení ukazatele	Hodnocení
1	bezproblémový
2	problémový
3	rizikový
4	negativní

Zdroj: MMR ČR, 2005b, s.9; vlastní zpracování

Tabulka 3.2: Označení návrhu na řešení

Označení návrhu na řešení	Návrh řešení
A	beze změny
B	zpřesnit definici
C	zdroje
D	nahradit jiným
E	vyřadit bez náhrady

Zdroj: MMR ČR, 2005b, s.9; vlastní zpracování

Jednotlivé indikátory jsou popsány v následujícím tabulkovém přehledu, rozděleného podle horizontálních cílů. Podrobnější návrhy a stanoviska k ukazatelům jsou uvedeny až za tabulkovým přehledem a jsou pořadově očíslovány.

Tabulka 3.3: Ukazatele pro horizontální cíl udržitelný rozvoj

Pořadové číslo	Indikátor OP	Úroveň ukazatele	Zdroje informací	Úroveň regionální struktury	Hodnocení ukazatele	Návrh na řešení	Statistický ukazatel	Poznámka číslo
1.	Množství SO ₂ v ovzduší v tis. tun za rok	Dopadu	MŽP	NUTS 1	1	B	Měrné emise SO ₂ za všechny kategorie zdrojů	
2.	Množství NO _x v ovzduší v tis. tun za rok	Dopadu	MŽP	NUTS 1	1	B	Měrné emise Nox za všechny kategorie zdrojů	
3.	Kvalita vody-COD ₅ tun/rok	Dopadu	MŽP	NUTS 1	1	B	Znečištění vody COD, cr, vypouštěné z bodových zdrojů v t/rok	
4.	Kvalita vody-nerozpuštěné látky v tun./rok	Dopadu	MŽP	NUTS 1	1	B	Znečištění vody nerozpuštěnými látkami z bodových zdrojů v t/rok	
5.	Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci v %	Dopadu	ČSÚ MŽP	NUTS 3	2	B C	Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci	1
6.	Podíl odpadů používaných jako sekundární materiál, nebo k recyklaci na celkové produkci odpadů	Dopadu	MŽP	NUTS 1	2	B C	Nutno vyjasnit obsahovou skladbu ukazatele	2
7.	Podíl komunálního odpadu a odpadu z podnikání na celkovém objemu odpadu	Výsledku	ČSÚ OP	NUTS 1	1	A	*	
8.	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na životní prostředí v %	Výstupu	OP MSSF	NUTS 1	1	B	Podíl hodnoty podpořených projektů s pozitivním dopadem na životním prostředí na hodnotě všech podpořených projektů	

Poznámky: * blíže nespecifikováno

Zdroj: MMR ČR, 2005b, s. 60-61

Tabulka 3.4: Ukazatele pro horizontální cíl rovné příležitosti

Pořadové Číslo	Indikátor OP	Úroveň ukazatele	Zdroje informací	Úroveň regionální struktury	Hodnocení ukazatele	Návrh na řešení	Statistický ukazatel	Poznámka číslo
1.	Koeficient nezaměstnanosti podle pohlaví	Dopadu	MPSV	NUTS 2	2	B	Zpřesnit název i obsah	3
2.	Koeficient nezaměstnanosti u znevýhodněných osob podle pohlaví	Dopadu	MPSV	NUTS 2	2	D	Zpřesnit název i obsah. Použit jiné 4 ukazatele	4
3.	Koeficient hrubého počtu vytvořených pracovních míst podle pohlaví	Výsledku	OP	NUTS 1	2	B	Zpřesnit název	5
4.	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na rovné příležitosti	Výstupu	OP	NUTS 1	1	A	*	

Poznámka: V dalším programovacím období doporučujeme pracovat s indikátorem „Poměr průměrných mezd mužů a žen“

* blíže nespecifikováno

Zdroj: MMR ČR, 2005b, s.62

Tabulka 3.5: Ukazatele pro horizontální cíl vyvážený rozvoj regionů

Pořadové Číslo	Indikátor OP	Úroveň ukazatele	Zdroje informací	Úroveň regionální struktury	Hodnocení ukazatele	Návrh na řešení	Statistický ukazatel	Poznámka číslo
1.	Meziregionální variabilita HDP	Dopadu	ČSÚ	NUTS 2	2	B	Zpřesnit vymezení ukazatele a jeho výpočtu	6
2.	Meziregionální variabilita nezaměstnanosti		ČSÚ	NUTS 2	1	B	Zpřesnit název ukazatele a jeho výpočtu	7
3.	Meziregionální variabilita reálných jednotkových pracovních nákladů		ČSÚ	NUTS 2	1, 3	B E	Zpřesnit vymezení ukazatele nebo vyřadit	8
4.	Podíl hrubého počtu pracovních míst vytvořených v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	Výsledku	Všechny OP	NUTS 1	1	A	*	
5.	Podíl projektů realizovaných v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	Výstupu	Všechny OP	NUTS 1	1	A	*	

Poznámka: V názvu tabulky doplnit, že se jedná o 7 regionů NUTS 2 (kromě Prahy)

* blíže nespecifikováno

Zdroj: MMR ČR, 2005b, s.63

Tabulka 3.6: Ukazatele pro horizontální cíl informační společnost

Pořadové číslo	Indikátor OP	Úroveň ukazatele	Zdroje informací	Úroveň regionální struktury	Hodnocení ukazatele	Návrh na řešení	Statistický ukazatel	Poznámka číslo
1.	Obyvatelstvo pravidelně využívající internet	Dopadu	ČSÚ	NUTS 1	2	B C	Zpřesnit obsah ukazatele a zdroje informací	9
2.	Počet počítačů připojených na internet na 100 žáků či studentů na základních, středních a vysokých školách	Výsledku	ČSÚ MŠaK	NUTS 1	1	C	Zpřesnit zdroje informací	10
3.	Počet účastníků kurzů obsahujících prvek IT	Výstupu	OP RLZ	NUTS 1	1	A	*	

Poznámky: * blíže nespecifikováno

Zdroj: MMR ČR, 2005b, s.65

Poznámky k jednotlivým ukazatelům :

1. Zpřesnit název ukazatele. Jedná se o ukazatel : Podíl obyvatel *bydlících v domech* napojených na veřejnou kanalizaci.
2. Indikátor definovat jako „Podíl zpracovaných (recyklovaných) a využitých odpadů na celkové produkci odpadů“.
3. Jedná se o „Míru nezaměstnanosti žen“, vzhledem k vazbě na ostatní OP se doporučuje použít název „ Míra registrované nezaměstnanosti žen“.
4. Jedná se o podíl žen na počtu registrovaných nezaměstnaných ve skupině : absolventi a mládež, ve skupině osob s postižením, ve skupině osob starších 50 let a ve skupině osob s max. základním vzděláním. Jedná se tedy de facto o 4 číselné údaje.
5. Metodicky jde o ukazatel „ Podíl vytvořených pracovních míst pro ženy na hrubém počtu vytvořených pracovních míst.“
6. Metodicky vymezit jako variační koeficient ukazatele „HDP/obyvatele“. Je však nutno stanovit, zda se výpočet provádí z regionů ČR kromě Prahy a dále, zda se výpočet variability provádí ze souboru regionů NUTS 2 (7 regionů) nebo NUTS 3 (13) regionů.
7. Metodicky vymezit jako variační koeficient míry nezaměstnanosti (registrované nezaměstnanosti) v závislosti na zvoleném zdroji informací. Je nutno také stanovit, zda se výpočet provádí z regionů ČR kromě Prahy a dále, zda se výpočet variability provádí ze souboru regionů NUTS 2 (7 regionů) nebo NUTS 6 (13) regionů.
8. Pro účely měření variability není třeba pracovat s reálnými jednotkovými pracovními náklady. Je nutno stanovit, zda se výpočet provádí z regionů ČR kromě Prahy a dále, zda se výpočet variability provádí ze souboru regionů NUTS 2 (7 regionů) nebo NUTS 3 (13) regionů. Vzhledem k problematičnosti výpočtu ukazatele na úrovni NUTS 5 nebo NUTS 2 doporučuje se zvážit vyřazení ukazatele.
9. Metodicky vymezit jako „Podíl osob ve věku 15+ které mají k dispozici pro soukromé účely internet na celkovém počtu obyvatel 15+“.
10. Vyjasnit, zda tento ukazatel je aktualizován a budou k dispozici cílové hodnoty.

Metodika střednědobé evaluace realizace RPS ČR předpokládala, že základem pro provedení syntézy budou údaje z realizace operačních programů. Podkladem pro kvantitativní hodnocení měly být informace o počtech projektů, vážící se k jednotlivým horizontálním prioritám, klasifikované z hlediska přínosů pro příslušnou prioritu ve **standardní třístupňové škále**, tzn. jako „neutrální“, „pozitivní“, či „přímo zaměřené na HP“. Hodnotitel RPS ČR však obdržel tyto údaje pouze za OP Infrastruktura a OP Průmysl a podnikání. Za ostatní OP neměl hodnotitel RPS ČR tyto údaje k dispozici. **Syntézu kvantitativního hodnocení na úrovni RPS ČR proto nebylo možné v původně zamýšleném rozsahu provést.** Neúplný pohled na kvantitativní hodnocení (bez údajů za SROP) je tak možné prezentovat pouze za následující 3 prioritní osy RPS ČR, jak uvádí následující tabulky.

Tabulka 3.7: Prioritní osa Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb

Horizontální priorita	Počet projektů	Podíl v %
<u>Udržitelný rozvoj</u>		
Projekty	877	68,4
• S neutrálním dopadem na ŽP	360	28,1
• S pozitivním dopadem na ŽP	46	3,5
• Zaměřeno přímo na ŽP		
<u>Rovné příležitosti</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem na rovné příležitosti	957	74,6
• S pozitivním dopadem na rovné příležitosti	276	21,5
• Zaměřeno přímo na rovné příležitosti	50	3,9
<u>Informační společnost</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem IS	1023	80,0
• S pozitivním dopadem IS	186	14,6
• Zaměřeno přímo na rozvoj IS	69	5,4
<u>Vyvážený rozvoj regionů</u>		
Podíl projektů schválených k realizaci v regionech se soustředěnou podporou státu dle usnesení vlády č. 722/2003	480	37,4

Zdroj: MMR ČR, 2006c

Z hlediska cílů této prioritní osy se jeví jako poměrně nízký zejména podíl projektů s pozitivním dopadem na rozvoj informační společnosti. Za vysoce pozitivní se naopak jeví příspěvek OP Průmysl a podnikání k vyváženému rozvoji regionů.

Tabulka 3.8: Prioritní osa Rozvoj dopravní infrastruktury

Horizontální priorita	Počet projektů	Podíl v %
<u>Udržitelný rozvoj</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem na ŽP	8	23,5
• S pozitivním dopadem na ŽP	20	58,8
• Zaměřené přímo na ŽP	6	17,7
<u>Rovné příležitosti</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem na rovné příležitosti	28	82,4
• S pozitivním dopadem na rovné příležitosti	5	14,7
• Zaměřené přímo na rovné příležitosti	1	2,9
<u>Informační společnost</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem IS	28	82,4
• S pozitivním dopadem IS	5	14,7
• Zaměřené přímo na rozvoj IS	1	2,9
<u>Vyvážený rozvoj regionů</u>		
Podíl projektů schválených k realizaci v regionech se soustředěnou podporou státu dle usnesení vlády č.722/2003	5	14,7

Zdroj: MMR ČR, 2006c

Za jednoznačné pozitivní lze považovat vysoký podíl projektů s pozitivním vlivem na ŽP, resp. projektů zaměřených přímo na oblast ŽP. Podíl projektů schválených k realizaci zaměřených na podporu vyváženého rozvoje regionů je nižší, avšak jejich počet se od prosince 2005 postupně zvyšuje.

Tabulka 3.9: Prioritní osa Ochrana zkvalitňování životního prostředí

Horizontální priorita	Počet projektů	Podíl v %
<u>Udržitelný rozvoj</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem na ŽP	10	5,9
• S pozitivním dopadem na ŽP	7	4,2
• Zaměřené přímo na ŽP	151	89,9
<u>Rovné příležitosti</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem na rovné příležitosti	130	77,4
• S pozitivním dopadem na rovné příležitosti	26	15,5
• Zaměřené přímo na rovné příležitosti	12	7,1
<u>Informační společnost</u>		
Projekty		
• S neutrálním dopadem IS	138	82,1
• S pozitivním dopadem IS	24	14,3
• Zaměřené přímo na rozvoj IS	6	3,6
<u>Vyvážený rozvoj regionů</u>		
Podíl projektů schválených k realizaci v regionech se soustředěnou podporou státu dle usnesení vlády č.722/2003	43	25,6

Zdroj: MMR ČR, 2006c

Vysoký podíl projektů zaměřených na zlepšení životního prostředí je v souladu s cíli priority RPS. Za pozitivní lze rovněž považovat i skutečnost, že čtvrtina schválených projektů přispívá přímo k vyváženému rozvoji regionů.

Tabulky 3. 7, 3. 8 a 3.9 vyjadřují údaje ze schválených žádostí k 15. 12. 2005. Za dodatečné hodnocení (ex-post) Rámce podpory Společenství ČR a operačních programů je odpovědná Evropská komise, ve spolupráci s MMR ČR. Hodnocení je prováděno nezávislými hodnotiteli a může být dokončeno až do tří let od konce programového období. Toto hodnocení pro RPS ČR 2004 – 2006 není k dispozici.

3.3 Naplňování HP v OP RLZ

V rámci OP RLZ byla sledována čtyři hlavní horizontální témata. Jejich definice a obsah je uveden v kapitole 2. 4. 1. Výroční zpráva za rok 2005, vydaná MPSV ČR v červnu 2006 obsahuje tabulku s programovými ukazateli horizontálních témat zohledňující aktuální stav k roku 2005.

Tabulka 3.10: Programové ukazatele horizontálních témat OP RLZ

	Indikátor	Definice	Počáteční hodnota (2002)	Aktuální stav (2005)	Zdroj
Rovné příležitosti					
Výstup	Všechny indikátory týkající se osob budou v členění za muže a ženy pro monitorování rovnoměrných měř účasti		-	0	KP
	Indikátor "Počet podpořených osob - klientů služeb" bude členěn podle znevýhodnění v přístupu na trh práce		-	0	KP
Výsledek	Všechny indikátory týkající se osob budou včleněny za muže a ženy pro monitorování rovnoměrných měř účasti		-	0	KP
	"Podíl osob - klientů služeb, u kterých poskytnutá podpora splnila svůj účel" bude členěn podle znevýhodnění v přístupu na trh práce		-	0	KP
Dopad	Udržitelnost pozitivních výsledků podpory osob bude v členění za muže a ženy	Podíl osob, které díky podpoře získaly zaměstnání, sebezaměstnaly se, zlepšily si postavení v zaměstnání nebo pokračují ve vzdělávání a tento status si udržely i po 12 měsících od ukončení podpory, na celkovém počtu podpořených osob	-	0	Evaluační studie
	Dopadové ukazatele na úrovni programu budou členěny za muže a ženy		-	0	ČSÚ
Informační společnost					
Výstup	Podíl účastníků kurzů s komponentou informačních technologií	Podíl účastníků kurzů, ve kterých je problematice informačních technologií věnován tematický celek výuky, v rozsahu minimálně 40 hodin, na všech účastnících kurzů.	-	0	KP
Výsledek	Počet nově vytvořených kurzů s komponentou informačních technologií	Celkový počet nově vytvořených kurzů, ve kterých je problematice informačních technologií věnován tematický celek v rozsahu minimálně 40 hodin výuky.	-	0	KP
Dopad	Zaměstnanost v ICT sektoru <ul style="list-style-type: none"> Podle pohlaví 	Počet osob zaměstnaných v profesních informačních a komunikačních technologiích (podle pohlaví) Podíl zaměstnanosti v ICT sektoru na celkové zaměstnanosti (%) (podle pohlaví)	154 400 127 800 (M) 26 500 (Ž) 3,7 5,4 (M) 1,5 (Ž)	0	ČSÚ (VŠPS)
Udržitelný rozvoj					
Výstup	Podíl účastníků kurzů s komponentou životního prostředí	Podíl účastníků kurzů, ve kterých je problematice životního prostředí věnován tematický celek výuky, v rozsahu minimálně 5 % výukového času a minimálně jedné výukové hodiny, na všech účastnících kurzů.	-	0	KP
Výsledek	Počet nově vytvořených kurzů s komponentou životního prostředí	Celkový počet nově vytvořených kurzů, ve kterých je problematice životního prostředí věnován tematický celek v rozsahu minimálně 5 % výuky a minimálně jedna hodina.	-	0	KP
	Počet nově vytvořených environmentálních programů	Celkový počet nově vytvořených programů, jejichž hlavní náplní je vzdělávání a osvěta směřující k trvale udržitelnému rozvoji.	-	0	KP
Dopad	Není relevantní				

Zdroj: MPSV ČR, 2003, s.115

Z tabulky je patrné, že k červnu roku 2005 nejsou známi žádné výsledky. Určitý pokrok zachycují kontextové ukazatele horizontálních priorit.

Tabulka 3.11: Kontextové ukazatele horizontálních priorit OP RLZ

Téma	Indikátor	Definice	Počáteční hodnota (2002)	Aktuální stav (2005)	Zdroj
Rovné příležitosti	Podíl žen podnikatelek	Podíl žen na celkovém počtu podnikatelů (%)	28,6	9,4	ČSÚ (VŠPS)
Informační společnost	Procento obyvatel pravidelně využívajících internet	Podíl populace ve věku 16 -74 používajících internet alespoň jednou týdně na celkové populaci 15+ (%)	21,7	37,4	ČSÚ
Udržitelný rozvoj	Podíl tříděného odpadu	Podíl tříděného odpadu (papír, sklo, plasty) na celkovém množství komunálního odpadu (%)	9,5	9,5	VÚV - CeHO

Zdroj: MPSV ČR, 2003, s.116

MPSV ČR vydalo Výroční zprávu OP RLZ za období od 1. 1. – 31. 12. 2006, která se bohužel ukazateli horizontálních priorit nezabývá. Evropský sociální fond ČR zadal zakázku ke zpracování *Závěrečné evaluace OP RLZ – zhodnocení přínosu programu na poli rozvoje lidských zdrojů*. Tato zpráva by měla být zhotovena v termínu duben – prosinec letošního roku (2008).

Horizontální témata ve vztahu k Prioritám OP RLZ

Všechny čtyři horizontální priority minulého programovacího období 2004 – 2006 se prolínají všemi opatřeními tohoto operačního programu.

Horizontální témata v Prioritě 1

Rovné příležitosti - zaměření této priority se velmi významně dotýkalo rovných příležitostí, zvláště mezi muži a ženami v přístupu a uplatnění na trhu práce. Při výběru účastníků aktivit byl kladen důraz na rovnost přístupu z hlediska pohlaví, věku, etnické či sociální příslušnosti. Rovné příležitosti byly zajištěny samotnou realizací této priority, jejímž hlavním cílem bylo předcházet vyloučení z trhu práce, napomoci rychlému návratu do zaměstnání (podpora žen po návratu z mateřské dovolené a mužů v obdobné situaci). Významnou součástí podpory rovných příležitostí představují doprovodná opatření, která umožní odstranit možné překážky účasti příslušníků cílových skupin na aktivitách projektu.

Udržitelný rozvoj - zlepšení zaměstnatelnosti jednotlivců je základní složkou flexibilního a udržitelného trhu práce. Tato priorita se pokoušela poskytnout preventivní přístup prostřednictvím zlepšení individuálních dovedností, znalostí a motivace k práci, aby bylo dosaženo přetrvávajících výsledků v zaměstnanosti. Priorita také umožňovala pokrok směrem k širším opatřením udržitelnosti prostřednictvím modernizace veřejných služeb zaměstnanosti. Vzdělávání, poradenství a poskytování motivace v této prioritě podpořilo zvyšování environmentálního povědomí, a kde to bylo odpovídající, i specifické činnosti zabývající se problematikou životního prostředí. Spolupráce sociálních a regionálních partnerů podpořila rozvoj udržitelného trhu práce.

Informační společnost - v souvislosti s restrukturalizací ekonomiky stále více rostla potřeba po pracovních silách s kvalifikací v oblasti ICT. Z tohoto důvodu bylo nutné podporovat rekvalifikace zejména v oblastech souvisejících se zvyšováním počítačové gramotnosti. Pro mnoho nezaměstnaných osob, zvláště pro starší osoby, je nedostatečná znalost moderních informačních a komunikačních technologií často překážkou při rychlém návratu do zaměstnání. Tato priorita podporovala školení a vzdělávání v oblasti ICT tak, aby zájemci a uchazeči o práci mohli využít nových možností, které nabízí současný trh práce.

Místní iniciativy - v rámci priority 1 představovaly místní iniciativy významný potenciál především při implementaci projektů v rámci opatření 1.1. Jejich účast při implementaci projektů nabízela možnost využití podrobných znalostí místního prostředí, jímž tyto iniciativy disponují, pro usnadnění pracovní integrace skupin občanů znevýhodněných na trhu práce. Jejich aktivní účast při řešení problémů těchto skupin na jedné straně přispívala k omezení rizika sociální exkluze příslušníků těchto skupin, na druhé straně mohla přispět k přesnějšímu zaměření projektů, orientovaných na uvedené opatření, na aktuální zájmy a potřeby jednotlivých lokalit.

Horizontální témata v Prioritě 2

Rovné příležitosti - zajištění rovných příležitostí v přístupu ke vzdělání a zaměstnání a tudíž k sociální integraci je nezbytným předpokladem realizace projektů týkajících se sociální inkluze a představuje těžiště této priority. Pozornost byla zaměřena především na zajištění rovných příležitostí pro příslušníky znevýhodněných skupin a skupin ohrožených sociální exkluzí. Také poskytovatelé sociálních služeb by měli sledovat dodržování tohoto principu v práci s klienty uvnitř své organizace. Tato priorita odrážela i potřebu řešit

odlišné typy exkluzí postihujících muže a ženy a nabízela prostor pro realizaci projektů poskytujících nezbytnou specifickou podporu při řešení otázky rovnosti přístupu z hlediska pohlaví.

Udržitelný rozvoj - sociální soudržnost zajištěná prostřednictvím rovného přístupu k možnostem zaměstnání pro všechny je klíčová pro dosažení udržitelného rozvoje. Skupiny ohrožené vyloučením čelí řadě překážek při přístupu k zaměstnání. Zajistit, aby všem a zejména členům těchto skupin, byla poskytnuta podpora ke vstupu na trh práce, je proto naprosto konzistentní s principy udržitelného rozvoje. V rámci této priority by měla být také podporována základní environmentální osvěta.

Informační společnost – v souladu s Akčním plánem eEurope2005 považovala vláda dostupnost a rozvoj širokopásmového přístupu k internetu za jednu ze svých hlavních priorit a klíčovou podmínku pro další rozvoj informační společnosti v ČR. Osoby ohrožené ekonomickou a sociální exkluzí nemají většinou přístup k možnostem, které nabízí moderní informační společnost (školení a informace o zaměstnání v elektronické podobě atd.). Tato priorita přispěla ke vzdělávání osob ohrožených sociální exkluzí v oblasti moderních informačních a komunikačních technologií a tím k jejich lepší výchozí pozici na trhu práce.

Podpora místním iniciativám - podpora pro místní iniciativy a získání jejich podpory pro implementaci projektů v rámci priority 2 mělo klíčový význam pro naplnění cílů této priority. Proto byla podpora a zapojení místních iniciativ vítána a podporována ve všech případech, kdy to bylo možné a účelné. Zapojení místních iniciativ šlo očekávat v procesu komunitního plánování, který byl předpokladem pro kvalitní a efektivní poskytování sociálních služeb, a mohl přispět i k vytvoření podmínek pro udržitelný rozvoj jednotlivých lokalit a k omezení sociální exkluze mezi cílovými skupinami této priority.

Horizontální témata v Prioritě 3

Rovné příležitosti - rovný přístup ke vzdělávání pro všechny je základním předpokladem efektivního vzdělávacího systému. V rámci této priority bylo podporováno vytváření rovných příležitostí k zapojení všech skupin obyvatelstva do procesu vzdělávání a celoživotního učení a tvorba nástrojů napomáhajících této participaci. Pozornost byla věnována aktivnímu zapojení příslušníků znevýhodněných skupin, zejména osob se speciálními vzdělávacími potřebami či handicapem znesnadňujícími jejich zapojení do systému běžné výuky.

Udržitelný rozvoj - celoživotní učení by mělo uchopit problematiku sociálního vyloučení, degradace životního prostředí a zvyšování konkurenceschopnosti preventivním způsobem. Tato priorita vyžadovala, aby všechny projekty braly ohled na udržitelný rozvoj, kde je to relevantní. Projekty této priority vybudovaly základ celoživotního učení povzbuzováním budování kapacit základního, nižšího a vyššího středního a vysokoškolského vzdělávání, výzkumu a dalšího profesního vzdělávání. Rozšiřování jejich nejlepších zkušeností do sféry celoživotního učení dále podpoří udržitelný rozvoj.

Informační společnost - rozvoj informační gramotnosti je považován za hlavní podmínku řešení současných problémů v ekonomické i sociální oblasti, v oblasti dalšího rozvoje celé společnosti i její ekonomiky, kultury a celkové prosperity. Je tedy zřejmé, že informační gramotnost se stává stále významnější součástí celkové vzdělanosti a rozhoduje tak o možnostech uplatnění jednotlivců na trhu práce i v celé společnosti. Za základní článek celého systému celoživotního vzdělávání jsou považovány školy, které musí poskytovat základy informační gramotnosti všem svým absolventům. Tato priorita přispěla ke zvýšení počítačové gramotnosti žáků a studentů. Kromě toho bylo nutné využít vzdělávací potenciál škol i k šíření informační gramotnosti v dospělé části populace (formou kurzů pro veřejnost).

Podpora místním iniciativám - ačkoliv není možno očekávat, že by výrazný podíl zdrojů poskytovaných pro tuto prioritu byl využit prostřednictvím místních iniciativ, je i tato priorita pro místní iniciativy významná. Umožnila jim podílet se na výsledcích aplikace principů celoživotního učení a využívat získaných výsledků pro další rozvoj a uplatnění místních iniciativ. Současně uplatnění místních iniciativ mohlo významně napomoci transformaci škol v přirozená vzdělanostní centra jednotlivých území, která na druhé straně umožní občanům těchto území aktivní účast v procesu celoživotního učení.

Horizontální témata v Prioritě 4

Rovné příležitosti - v rámci této priority byly podporovány aktivity zajišťující zlepšení přístupu zaměstnanců podniků a organizací ke vzdělávání. Zaměstnavatelům byly poskytnuty pobídky k provádění dalšího vzdělávání zaměstnanců. Téma rovných příležitostí bylo respektováno při výběru účastníků vzdělávacích programů. Bylo podporováno širší využívání nových forem organizace práce nabízejících možnost zlepšení přístupu žen na trh práce. Patřičná pozornost byla také věnována podnikání žen.

Udržitelný rozvoj - schopnost a připravenost zaměstnavatelů i zaměstnanců přizpůsobovat se měnícím se podmínkám je nezbytným předpokladem fungující ekonomiky a sociálního rozvoje. Bylo vyžadováno, aby projekty do svých činností zahrnuly aspekty udržitelného rozvoje a integrovaly je spolu s proaktivními a preventivními přístupy do všech projektových aktivit. Zvláštní pozornost v této prioritě bylo v souladu s doporučeními Státní politiky životního prostředí věnována problematice využívání energií, nových technik snižujících znečištění vzduchu a vod a odpadům. Speciální vzdělávání a vzdělávání k rozvoji cestovního ruchu bylo spolu s jejich environmentálním pojetím součástí této priority. Navíc bylo touto prioritou rovněž podporováno environmentální vzdělávání a osvěta.

Informační společnost - rozvoj informačních a komunikačních technologií má v tomto období příznivý vliv na ekonomiku, což přispívá také ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků a zvýšení nabídky pracovních příležitostí v mnoha sektorech. Cílem opatření v rámci této priority byla podpora zvýšení znalostí zaměstnanců, zaměstnavatelů a začínajících podnikatelů v oblasti moderních informačních a komunikačních technologií.

Podpora místním iniciativám - spoluúčast místních iniciativ v rámci vytvářených partnerství mohlo pozitivně ovlivnit účinnost a adresnost některých projektů, zejména z hlediska jejich konkrétního zacílení na lokální potřeby a zájmy a povzbuzení zájmu či motivace skupin občanů, zvláště těch, kteří jsou ohroženi ztrátou zaměstnání v důsledku zaostávání jejich odborné kvalifikace. Významnou roli mohly místní iniciativy sehrát při podpoře vzniku systému environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a jeho následném využívání. Mohly se rovněž uplatnit při využívání vzdělávacích a poradenských programů v rámci služeb cestovního ruchu, lázeňství, ekoturistiky atd.

3.4 Naplňování HP ve SROPu

Horizontálním prioritám věnuje SROP dostatečně velký prostor. Jsou zmíněny jak v programovém dokumentu tak i programovém dodatku. MMR ČR vydalo již zmíněnou Dílčí zprávu z výzkumu „*Implementace horizontálních priorit do programu SROP dle doporučení Manuálu HP*“. Jedná se o evaluaci střednědobého pokroku realizace programu SROP, z prosince roku 2005. Cílem tohoto dokumentu je zhodnotit zpracování/integraci horizontálních principů jak je definován v Manuálu horizontálních priorit do programu SROP. Pro lepší přehlednost zhodnocení zapracování MHP do tohoto programu byla použita následující škála hodnocení:

- 1 = zapracování vyhovuje uvedeným principům MHP;
- 2 = zapracování MHP je uspokojivé, je třeba ale doplnit o specifické výklady;
- 3 = zapracování MHP není průkazně provedeno.

HP Udržitelný rozvoj a životní prostředí

V dokumentech SROP není úplně zdůrazněna hranice mezi uplatněním udržitelného rozvoje jako celkového konceptu a ochranou životního prostředí jakožto limitujícího faktoru rozvoje v ekonomické a sociální sféře. Následující tabulka uvádí indikátory globálního cíle SROP.

Tabulka 3.12: Indikátory globálního cíle SROP

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Dopad	HDP na obyv. (kromě Prahy)	PKS stálé ceny	8 643	9 800	ČSÚ MF ČR
Dopad	HDP na zaměstnance (kromě Prahy)	PKS stálé ceny	19 671	21 800	ČSÚ MF ČR
Dopad	Počet vytvořených čistých pracovních míst	Celkový počet	0	4 050	SROP

Zdroj: MMR ČR, 2005c

Tyto indikátory lze však považovat za nedostačující. Indikátor HDP již není v odborných kruzích ani v Evropě ani ve světě považován za jediný určující indikátor kvality života.

Následuje tabulka základního hodnocení implementace horizontálních priorit dle MHP.

Tabulka 3.13: Základní hodnocení implementace Udržitelného rozvoje dle MHP

Povinnosti dle MHP	Hodnocení	Zpracování
ŘO má povinnost promítnout princip UR do programových dokumentů a programového dodatku	2	horizontální priorita zpracována, není ale zde zdůrazněn aspekt udržitelného rozvoje
ŘO operačních programů zapracují prioritu HP do výběrových kritérií	2	stejně jako u bodu 1
ŘO má povinnost sledovat vliv projektových aktivit na IS ve všech fázích projektu		nezjištěno

Zdroj: MMR ČR, 2005c

Na základě výsledků systematického prověřování opatření SROP a identifikace jeho klíčových negativních environmentálních vlivů lze konstatovat, že **u žádného opatření nebylo dosaženo nebo překročeno stanovené kritérium**, které bylo posuzovateli považováno za limitní hodnotu pro klíčové negativní environmentální vlivy. U tří opatření byly v souhrnné tabulce zjištěny hodnoty, které indikují zvýšenou možnost negativních dopadů na životní prostředí, a proto by měla být výběru projektů podporovaných v rámci těchto opatření věnována zvýšená pozornost z hlediska jejich vlivů na životní prostředí.

Konkrétně byly potenciální negativní vlivy indikovány u opatření 2. 1 Rozvoj dopravy v regionech v oblasti vlivů na přírodu, a u opatření 4. 1 Rozvoj služeb pro cestovní ruch a opatření 4. 2 Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch v oblastech vlivů na přírodu a na dopravu. Na druhou stranu je možno uvést, že u čtyř opatření (2. 2 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech, 3. 1 Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech, 3. 2 Podpora sociální integrace v regionech, a 3. 2 Regenerace a revitalizace vybraných měst) byly zjištěny pouze potenciální kladné nebo převažující kladné vlivy na životní prostředí. U zbývajících opatření byly předpokládány pozitivní a negativní vlivy uvedené v souhrnné tabulce vlivů buď zhruba na stejné úrovni nebo byl indikován jen relativně malý potenciál negativních vlivů. Přesto i u těchto tří opatření by měla být výběru projektů věnována odpovídající pozornost z hlediska jejich možných vlivů na životní prostředí.

Na základě provedeného hodnocení bylo možno učinit souhrnný závěr, že **SROP neobsahuje žádné opatření, které by mělo významné negativní vlivy na životní prostředí.**

HP Informační společnost

Informační společnost (IS) se objevuje v hlavních programových dokumentech SROP ve dvou částech. V kapitole věnované zvláště horizontálním prioritám, která uvádí podrobný výklad potřeby sledovat horizontální princip a poté v opatřeních se silnou vazbou na horizontální prioritu Informační společnost, a to:

- Prioritní osa 2.2 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech;
- Prioritní osa 4.1 Rozvoj služeb pro cestovní ruch;
- Prioritní osa 4.2 Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch;
- Prioritní osa 3.2 Podpora sociální integrace v regionech (informační vzdělanost);
- Prioritní osa 3.2 Podpora sociální integrace v regionech, Prioritní osa 2.3 Regenerace a revitalizace vybraných měst, Prioritní osa 3.3 Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů (širší pojetí informační společnosti).

Tabulka 3.14: Základní hodnocení implementace Informační společnosti dle MHP

Povinnosti dle MHP	Hodnocení	Zpracování
ŘO má povinnost promítnout princip IS do programových dokumentů a programového dodatku	2	Horizontální priorita zpracována v dokumentech pro žadatele, je třeba doplnit, HP vysvětleny nedostatečně a příliš obecně
ŘO operačních programů zpracují prioritu IS do výběrových kritérií	1	Zpracováno dle Programového dodatku SROP
ŘO má povinnost sledovat vliv projektových aktivit na IS ve všech fázích projektu		Nezjištěno
ŘO má povinnost sledovat přístup k informačním a komunikačním technologiím, typ připojení k internetu, míru veřejného připojení k internetu a další	2	Zvolené indikátory nemohou sledovat všechny faktory, které jsou zmíněny v Programovém dokumentu a Manuálu HP. Doporučujeme doplnit.

Zdroj: MMR ČR, 2005c

Cíle informační společnosti s cílovými hodnotami k roku 2006 uvádí následující tabulka.

Tabulka 3.15: Cíle informační společnosti dle MHP

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Cílová hodnota (2006)	Zdroj
Dopad	Populace pravidelně používající internet	Podíl na celkové populaci v %	21,7	34	ČSÚ
Výsledek	Počet počítačů připojených k internetu na 100 žáků primárního /sekundárního/ terciálního vzdělávání	a) Primární (třídy 1 – 5) b) Primární (třídy 6 – 9) a nižší stupně 6 a 8letého středního vzdělávání c) Sekundární d) Terciární státní e) Terciární soukromé	a) 5,0 b) 7,8 c) 7,6 d) 15,8 e) 14,3	-	ČSÚ
Výstup	Počet podpořených projektů zahrnující podporu IKT	% projektů	0	100	SROP

Zdroj: MMR ČR, 2005c

Jak vyplývá z tabulky 3. 15 horizontální priorita Informační společnost je sledována ve 3 základních indikátorech:

- Populace pravidelně používající internet;
- Počet počítačů připojených k internetu na 100 žáků primárního / sekundárního / terciálního vzdělávání;
- Počet podpořených projektů zahrnujících podporu IKT.

Tyto indikátory byly nastaveny v prosinci 2003 v Programovém dokumentu SROP a následně v Programovém dodatku. Zvolené indikátory IS odpovídaly situaci v České republice v daném čase. Informační technologie se vyvíjejí v čase s vysokou dynamikou a rychlostí. Tyto indikátory se jeví z dnešního pohledu jako nedostatečné a je vhodné je doplnit dle doporučení EK, především v návaznosti na vyvážený rozvoj regionů, ale také v oblasti telekomunikačních služeb a úrovně vzdělanosti. Indikátory IS je tedy nutno nastavovat s ohledem na vysokou dynamiku vývoje IKT a předvídat dopad těchto nových technologií na populaci.

Je vhodné se také zaměřit na kvalitativní indikátory i na úrovni horizontálních priorit, nikoliv pouze ve specifických opatřeních, např. typ a rychlost připojení k Internetu, ke stávajícím počtům populace používající internet, s tím navazující e-learningové služby, nové formy zaměstnávání a další služby využívané pomocí informačních technologií.

HP Rovné příležitosti

Program SROP sleduje rovné příležitosti v intencích definovaných MHP prostřednictvím dvou horizontálních priorit – **Rovné příležitosti a Sociální integrace**. Rovné příležitosti přitom chápe program různě – v dodatku výklad směřuje k rovnosti žen a mužů, zatímco např. příručky hodnotitelů uvádějí tzv. širší pojetí rovných příležitostí, tedy s přihlédnutím na problematiku sociální integrace.

Rovné příležitosti se objevují v hlavních programových dokumentech SROP ve dvou částech, a to v kapitole věnované zvláště horizontálním prioritám, jenž uvádí docela podrobný výklad potřeby sledovat horizontální princip a posléze v opatřeních se silnou vazbou na horizontální prioritu rovné příležitosti. Je nutné ovšem konstatovat, že zapracování horizontálního – průřezového tématu – do jednotlivých opatření je fragmentované, hloubka zapracování se značně liší opatření od opatření, omezuje se na definici vlivů, ne na indikaci postupů realizace při plnění opatření. Zkoumány jsou tudíž především výsledky a dopady, ne vstupy.

Míra zapracování horizontálního tématu do programových dokumentů se liší s ohledem na probíhající realizaci programu SROP. Platí, že u prvního kola výzvy bylo zapracování HP oproti 5. kolu jen v minimální míře. V tomto ohledu je nutné podotknout, že Manuál horizontálních priorit RPS ČR byl vydán v červenci roku 2004, tedy ve stejném období, kdy byla realizována první výzva programu. Řídící orgán SROP má jmenovaného garanta pro HP rovné příležitosti. Základní hodnocení implementace rovných příležitostí dle MHP je popsáno v tabulce 3. 16.

Tabulka 3.16: Základní hodnocení implementace Rovných příležitostí dle MHP

Povinnost dle MHP	Zpracování	
ŘO má povinnost promítnout princip RP do programových dokumentů a programového dodatku	1	Požadavky MHP horizontální priorita zpracována vyhovujícím způsobem
ŘO operačních programů zpracují prioritu rovné příležitosti do výběrových kritérií (str. 33 MHP)	2	Požadavek MHP zpracován uspokojivě, výběrová kritéria sledují vlivy projektu na HP RP.
ŘO má povinnost sledovat vliv projektových aktivit na rovné příležitosti ve všech fázích projektu	2	Požadavek MHP zpracován uspokojivě, je třeba ale doplnit jasné pokyny pro přípravu monitorovacích zpráv.
ŘO má povinnost zpracovat postupy na analýzu vlivů na znevýhodněné skupiny pro potřeby zpracování projektové žádosti (kap. 3.3., str. 36 MHP)	3	Požadavek MHP není zpracován do dokumentace
U projektů se silnou vazbou na RP by ŘO měl zohlednit princip rovných příležitostí ve výběrových komisích na všech úrovních tím, že v komisích bude zastoupen exper/expertka na RP	3	Požadavek MHP není zpracován do systému nominace a výběru hodnotitelů.
ŘO má povinnost sledovat vyvážené členství mužů a žen ve výběrových a hodnotících komisích	3	Požadavek MHP není systematicky sledován.

Zdroj: MMR ČR, 2005c

Následující tabulka uvádí programové indikátory HP rovné příležitosti.

Tabulka 3.17: Rovné příležitosti – indikátory

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Index nezaměstnanosti v znevýhodněných skupinách obyvatelstva vztahující se k pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v jednotlivých skupinách v %: a) Absolventi škol a mladiství b) Osoby s postižením c) Osoby nad 50 let d) Osoby se základním vzděláním	a) 44,0 b) 49,2 c) 46,8 d) 50,4	MPSV ČR
Výsledek	Index vytvořených hrubých pracovních míst podle pohlaví	Podíl žen na nově vytvořených pracovních místech %	-	SROP
Dopad	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na rovné příležitosti	% projektů	-	SROP

Zdroj: MMR ČR, 2005c

Na úrovni dopadů program sleduje tři indikátory, které odpovídají potřebám sledování HP RP v programu.

Tabulka 3.18: Sociální integrace – indikátory

Úroveň indikátoru	Indikátor	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001 pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Dopad	Míra zaměstnanosti aktivní pracovní síly	index %	92,7	ČSÚ, MPSV ČR
Výsledek	Absolventi kurzů - klienti služeb v oblasti sociální integrace	% podpořených účastníků kurzu, kteří získali kvalifikaci	-	SROP
Výstup	Počet podpořených projektů, které vytvořily nové pracovní příležitosti (hrubá pracovní místa)	% projektů	-	SROP

Zdroj: MMR ČR, 2005c

V širším pojetí HP rovné příležitosti, s ohledem na HP SROP Sociální integrace program sleduje tři dopadové indikátory.

HP Vyvážený rozvoj regionů

Vyvážený rozvoj regionů je hlavním úkolem SROP. V tomto případě je tato horizontální priorita zároveň hlavní prioritou programu.

V programovém dokumentu SROP je uvedeno: „Cíl SROP v tomto smyslu je dát záruku, že v dlouhodobém horizontu všechno regiony budou mít prospěch z deklarovaného vývoje. Klesající negativní dopady regionálních disparit musí být jedním z hlavních aspektů vnitřní soudržnosti a stability celkového regionálního rozvoje v ČR.“¹¹⁷

Takto tuto problematiku pojímá i Manuál HP který pojímá SROP jako hlavní nástroj pro vyvážený rozvoj regionů.

Z výše uvedeného vyplývá doporučení nezabývat se Vyváženým rozvojem regionů jako samostatnou horizontální prioritou ale hodnotit program jako celek.

3.5 Souhrnné hodnocení naplňování HP ve vybraných programech RPS ČR 2004 - 2006

Hodnocení HP se věnují evaluační zprávy OP Infrastruktura, OP PP a SROP V OP RLZ nebylo toto téma předmětem hodnocení. Hodnotitelé odpovídali na jedné straně na evaluační otázky, které se téměř výhradně týkaly zapracování Manuálu HP do jednotlivých operačních programů, popř. hodnocení znalostí pracovníků z oblasti implementace OP vážící se k tématu horizontálních priorit. Ze závěrů evaluačních zpráv tak vyplývá, že u všech sledovaných OP jsou HP zapracovány do programů a související dokumentace (např. žádostí), a že v rámci hodnocení a výběru (ne však přípravy) projektů jsou udržitelný rozvoj a ŽP, rovné příležitosti a informační společnost předmětem posuzování, popř. hodnocení. Na druhé straně nedodali evaluátoři SROP a OP RLZ kvantifikované údaje o počtech projektů, které mají neutrální či pozitivní dopad, popř. jsou přímo zaměřeny na určitou HP, a to s odůvodněním, že tyto informace nejsou v těchto programech monitorovány. U OP infrastruktura konstatoval evaluátor, že HP jsou považovány zejména konečnými uživateli za „nezbytnou formalitu“, popř. že je žadatelé považují za irelevantní (např. i když je zřejmé, že pro některé typy projektů nejsou určité HP relevantní, přesto je u nich požadována na žadateli klasifikace vlivu projektu na HP). Obecně evaluátoři konstatují, že HP představují nová témata, jejichž praktická aplikace při realizaci programů

¹¹⁷ (MMR ČR, 2003b)

se postupně vyvíjí. Poměrně vysoká míra porozumění a ztotožnění se s HP se týká zejména „rovných příležitostí“ a „udržitelného rozvoje“.

Kritické výhrady naproti tomu zazněly zejména k HP Vyvážený rozvoj regionů. Na základě doporučení evaluátora by se nemělo jednat o samostatnou HP, nýbrž podle tohoto kritéria by měla být posuzována účinnost celého programu SROP.

U všech OP je třeba zajistit, aby informace o HP byly na úrovni projektů sledovány, a aby byly v rámci monitorování realizace programu agregovány na úrovni opatření/priorit. Na základě těchto informací je pak třeba v rámci evaluací provádět kvantitativní hodnocení realizace HP vycházející z třístupňové klasifikace dopadů projektu na HP.

OP RLZ

Horizontální priority v OP RLZ zaujímají důležité místo. Všechny HP se prolínají celým operačním programem. Vzhledem k jejich důležitosti a provázanosti je nemilé konstatování, že konečná hodnocení nejsou známa. Výroční zpráva OP RLZ vydaná za rok 2005 uvádí aktuální stav k roku 2005, nadcházející výroční zpráva za rok 2006 se již k těmto tématům nevyjadřuje. Zakázka ke zpracování Závěrečné evaluace OP RLZ je již zadána, výsledky budou známy v následujících měsících tohoto roku.

SROP

MMR ČR vydalo v prosinci roku 2005 Evaluaci střednědobého pokroku realizace programu SROP, přímo s vyjádřením k horizontálním prioritám. Tato dílčí zpráva vyjadřuje míru zapracování horizontálních priorit do programu SROP vzhledem k MHP. Zpracování manuálu odpovídá stavu, kdy manuál byl zpracován až následně po SROP. Pro sledování naplňování HP v rámci SROP chybí informační podpora. ELZA¹¹⁸ sleduje pouze 3 základní HP, zatímco SROP deklaruje 5 HP. V rámci implementace HP musí být zdůrazňován jejich strategický, dlouhodobý charakter. Momentální situace vede k formálnímu naplňování „kolonek“. Doporučuje se pokračovat ve školení předkladatelů, hodnotitelů a pracovníků implementačních agentur. Možné hledisko řešení se dá sledovat v rozpracování modelových projektů, které by poukázaly na vhodné postupy při zapracování HP do konkrétních projektových aktivit.

¹¹⁸ Program Elza - zde se vyplňuje elektronicky formulář žádosti

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo představení horizontálních priorit v Evropské unii a České republice a zjištění, jak jsou naplňovány tyto priority ve vybraných programech strukturálních fondů v České republice v programovacím období 2004 – 2006. Domnívám se, že cíl, jež byl stanoven v úvodu práce, byl naplněn. Na začátku této práce bylo nezbytné provést teoretické vymezení horizontálních priorit a uvést jejich legislativní zakotvení. Ve druhé kapitole byl představen rámec pro horizontální priority, a to politika hospodářské a sociální soudržnosti EU. Dále byly blíže prozkoumány horizontální priority ve strategických programových dokumentech a vybraných operačních programech ČR. Zde byly vybrány operační programy OP LZZ jako zástupce programovacího období 2007 – 2013, OP RLZ a SROP jako zástupce programovacího období 2004 – 2006. Díky tomuto výběru bylo provedeno srovnání operačních programů OP RLZ a OP LZZ. Hlavní rozdíl těchto dvou operačních programů se týká období, ve kterém jsou realizovány. OP RLZ byl vyhlášen pro období 2004 – 2006 a OP LZZ pro období 2007 – 2013. Obsahově i velikostí si jsou velice podobné. Tyto programy byly porovnány z hlediska naplňování horizontálních priorit.

Horizontální priorita rovné příležitosti – tato priorita je v OP RLZ velice stručně popsána. Jsou zde zdůrazněny vazby k opatření 2.2 (zaměřeného na rovnost mužů a žen na trhu práce) a nutnost posuzovat projekty z hlediska zajištění rovného přístupu. V OP LZZ je pojetí této priority širší. Po úvodní deskripci a právním zakotvení se již tento program zaměřuje na komparaci let 2005 a 2004, z pohledu postavení žen na trhu práce v ČR. Zmiňuje se zde také snižování počtu ekonomicky aktivních osob v ČR, zaměstnávání zdravotně postižených osob či téma ekonomicky aktivních cizinců.

Horizontální priorita udržitelný rozvoj – v OP RLZ je tato priorita pouze stručně popsána. Je pojata pouze jako „startovní můstek“ pro lepší porozumění principů udržitelného rozvoje, osvětu a šíření dobrých praktik pro ČR. OP LZZ je již konkrétnější. Poukazuje na hledání kompromisů mezi aktuálními potřebami a možnostmi budoucích generací, posílení součinnosti mezi ochranou ŽP, s tím související nová pracovní místa a inovace. Uplatnění preventivního přístupu, vzdělávání, poradenství a motivace.

Horizontální priority informační společnost a podpora místním iniciativám najdeme pouze v OP RLZ. V OP LZZ se již tyto priority nevyskytují.

Třetí kapitola se pak zabývala naplňováním a evaluací horizontálních priorit v Rámci podpory Společenství ČR, OP RLZ a SROP k programovacímu období 2004 – 2006. Z dostupných prozkoumaných dokumentů vychází závěr, že **horizontální priority jsou nastaveny pouze formálně** a jednotlivé subjekty se jimi zabývají jen v rámci automatického vyplňování kolonek v žádostech o podporu ze strukturálních fondů. Přitom prioritní postavení těchto čtyř témat dokumentuje jejich začlenění mezi základní cíle Evropských společenství v rámci Amsterodamské smlouvy. Vysoká úroveň zaměstnanosti, sociální ochrana a zvyšování životní úrovně a kvality života jsou základní úkoly Evropských společenství, které lze dosáhnout pouze v souladu s horizontálními prioritami.

Tato práce se zabývala převážně programovacím obdobím 2004 – 2006. Dle mého názoru se situace pojetí a implementace horizontálních priorit v programovacím období 2007 – 2013 nezvýraznila a v podstatě ani nezlepšila. Diplomová práce se také zabývala nastavením hodnotících indikátorů horizontálních priorit ve vybraných programech. Tyto indikátory se jeví jako nedostatečné jak v jejich počtu, tak v jejich formulacích.

Vzhledem k výše uvedeným závěrům bych doporučila zvýšit zájem o horizontální priority obecně a pokračovat v intenzivním školení subjektů v této oblasti. Ustanovit odbornou komisi odpovědnou za šíření a kontrolu informací ohledně horizontálních priorit a větší kontrolu nad jejich plněním a implementací. V poslední řadě bych chtěla upozornit na úroveň jednotlivých programových dokumentů, kde horizontálním prioritám není věnován dostatečný prostor. Většinou jsou pouze stručně popsány a zcela chybí jejich kvantifikace v podobě soustavy indikátorů na základě které by bylo možné naplňování horizontálních priorit hodnotit.

Seznam použité literatury

Knihy

1. BERAN, V., DLASK, P. *Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005. 323 s. ISBN 80-200-1201-X.
2. BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002. 210 s. ISBN 80-246-0384-5.
3. BOBEK, M. - BOUČKOVÁ, P. - KÚHN, Z. *Rovnost a diskriminace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 471 s. ISBN 978-80-7179-584-1.
4. MAIER, G., TÖDLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2. Regionální rozvoj a regionální politika*. Bratislava, Elita 1998. ISBN 80-8044-049-2.
5. MAIER, K., ČTYROKY, J. *Ekonomika územního rozvoje*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 2000. 142 s. ISBN 80-7169-644-7.
6. MATOUŠKOVÁ, Z. a kol. *Úvod do prostorové ekonomiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1992. ISBN 80-7079-506-9.
7. SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2003. s. 114 ISBN 80-7329-023-5.
8. VANHOVE, N., KLAASEN, L. H. *Regional Policy: A European Approach*. Aldershot: Gower, 1987.

Elektronické publikace

9. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Operační program rozvoj lidských zdrojů* [online]. Listopad 2003. [cit. 15.4.2008]. Dostupné z: <<http://www.esfcr.cz/files/clanky/408/dokument.pdf>>.
10. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Zákon č. 262/2006 SB. Ze dne 21. dubna 2006* [online]. 2005 [cit. 9.11.2007]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z262_2006_14>.

11. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Operační program lidské zdroje a zaměstnanost* [online]. 2007. [cit. 15.4.2008]. Dostupné z: <http://www.esfcr.cz/files/clanky/3486/OP_LZZ_FINAL.pdf>.
12. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Národní rozvojový plán 2004 – 2006* [online]. Březen 2003. [cit. 23.2.2008]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/Rizeni_fondu_EU/RPS/Narodni_rozvojovy_plan.pdf>.
13. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Rámec podpory Společenství – Česká republika 2004 – 2006* [online]. 2003a. [cit. 11.3.2008]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/old/1077873767csf_cz_final.pdf>.
14. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Programový dokument SROP 2004 – 2006* [online]. Prosinec 2003b. [cit. 9.1.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/srop/programovy-dokument-srop-2004-2006>>.
15. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Manuál horizontálních priorit Rámce podpory společenství ČR* [online]. Praha: ORPS MMR ČR, Červenec 2004a. [cit. 15.11.2007]. Dostupné z: <http://www.evaluate.cz/dokumenty/metodika/manual_hp.doc>.
16. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Průvodce fondy Evropské unie* [online]. Duben 2004b [cit. 8.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/rps/pruvodce-fondy-eu>>.
17. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evaluace socioekonomického rozvoje – doplňující texty k Metodické příručce* [online]. Praha: ORPS MMR ČR, Červen 2005a. [cit. 12.11.2007]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/evaluace/evaluace-socioeconomickeho-rozvoje-doplnujici-texty-k-metodicke-priruce-1>>.
18. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Projekt evaluačního plánu. 6/04 hodnocení indikátorů/ukazatelů a vhodnosti jejich nastavení* [online]. Červen 2005b. [cit. 9.4.2008]. Dostupné z: <[http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/91e1c89608299e34c1256f4100537638/a04b2f193d24c83ec125704c00479f87/\\$FILE/studie%20Hodnocen%C3%AD%20indik%C3%A1tor%C5%AF%20RPS.pdf](http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/91e1c89608299e34c1256f4100537638/a04b2f193d24c83ec125704c00479f87/$FILE/studie%20Hodnocen%C3%AD%20indik%C3%A1tor%C5%AF%20RPS.pdf)>.

19. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Dílčí zpráva z výzkumu „Implementace horizontálních priorit do programu SROP dle doporučení Manuálu HP“* [online]. Prosinec 2005c. [cit. 12.11.2007]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/srop/strednedoba-evaluace-spolecneho-regionalniho-operacniho-programu>>.
20. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Národní rozvojový plán České republiky 2007 – 2013* [online]. Leden 2006a. [cit. 23.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/old/1141122325.materi-l-nrp---iii.-nrp-upraveny---str-113-a-124.pdf>>.
21. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Horizontální témata od shora dolů* [online]. Říjen 2006b [cit. 17.3.2007]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/Rizeni_fondu_EU/Horizontalni_priority/HT_od_shora_dolu.PDF>.
22. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evaluace střednědobého pokroku realizace RPS ČR* [online]. Květen 2006c. [cit. 9.11.2007]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/Rizeni_fondu_EU/Evaluace/MTE_RPS_fin.pdf>.
23. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013* [online]. Červenec 2007a. [cit. 7.1.2008]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/uploads/documents/NOK/NSRR_final_1.pdf>.
24. ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE. *Časopis „Urbanismus a územní rozvoj“* [online]. Ročník X, číslo 1, 2007. [cit. 2.3.2008]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2007/2007-01/01_regionalni.pdf>.

WWW stránky

25. *BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Fondy EU a politika Hospodářské a sociální soudržnosti. 2004. [cit. 19.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu/fondy-evropske-unie-a-politika/1000522/15931/>>.

26. *BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. Regionální a strukturální politika EU. 2002. [cit. 11.1.2008]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/regionalni-a-strukturalni-politika/1000521/4283/>>.
27. *Cenia* [online].2007 [cit. 9.11.2007]. Dostupné z: <www.cenia.cz>.
28. *Eur-lex* [online].2007. [cit.15.11. 2007]. Dostupné z:<<http://eur-lex.europa.eu/>>.
29. *Evropská komise* [online]. Hospodářská a sociální soudržnost. 2007. [cit. 10.1.2008]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_42_cs.htm>.
30. *Fondy Evropské unie* [online]. Regionální politika EU 2004 - 2006. 2006. [cit. 11.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/regionalni-politika-eu-2004-2006>>.
31. *Fondy Evropské unie* [online]. Regionální politika EU. 2007a. [cit. 27.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>.
32. *Fondy Evropské unie* [online]. Programy 2007 - 2013. 2007b. [cit. 19.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>>.
33. *Fondy Evropské unie* [online]. JPD pro Cíl 2. 2007c [cit. 6.1.2008]. Dostupné z:<<http://www.strukturalni-fondy.cz/jpd2>>.
34. *Fondy Evropské unie* [online]. JPD pro Cíl 3. 2007d [cit. 6.1.2008]. Dostupné z:<<http://www.strukturalni-fondy.cz/jpd3>>.
35. *Fondy Evropské unie* [online]. Národní rozvojový plán 2004 – 2006. 2007e. [cit. 5.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/rps/narodni-rozvojovy-plan-nrp-2004-2006>>.
36. *Fondy Evropské unie* [online]. Rámec podpory Společenství – Česká republika 2004 – 2006. 2007f. [cit. 25.1.2008]. Dostupné z:<<http://www.strukturalni-fondy.cz/rps/ramec-podpory-spolecenstvi-ceska-republika-2004-2006>>.

37. *Fondy Evropské unie* [online]. Národní rozvojový plán České republiky 2007 – 2013. 2007g [cit. 5.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/narodni-rozvojovy-plan-ceske-republiky-2007-2013-prvni-pracovni-navrh>>.
38. *Fondy Evropské unie* [online]. Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013. 2007h. [cit. 19.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika/nsrr>>.
39. *Fondy Evropské unie* [online]. Principy politiky HSS. 2007ch. [cit. 19.3.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/principy-politiky-hss>>.
40. *Fondy Evropské unie* [online]. Řízení fondů EU. 2007i. [cit. 11.4.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/implementace-rizeni>>.
41. *Fondy Evropské unie* [online]. Tématické operační programy. 2007. [cit. 10.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/sektorove-op>>.
42. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Finanční alokace. 2007. [cit. 11.3.2008]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_financi_alokace.html>.
43. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Programovací období 2007 – 2013. 2007a. [cit. 12.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/programovaci-obdobi-2007-2013>>.
44. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Strukturální fondy. 2007b. [cit. 12.2.2008]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/strukturalni-fondy>>.
45. *Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR* [online]. Regionální politika a strukturální fondy EU v období 2007 – 2013. 2006. [cit. 5.3.2008]. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokunet22937.html>.
46. *OSN* [online]. 2005. [cit. 9.11.2007]. Dostupné z: <www.osn.cz>.
47. *Regionální rozvoj – Regional development* [online]. Teorie regionálního rozvoje. 2004. [cit. 9.11.2007]. Dostupné z: <<http://www.regionalnirozvoj.cz/teorie.html>>.

48. *Unhabitat* [online].2007. [cit. 15.11.2007]. Dostupné z: <www.unhabitat.org>.
49. *Wikipedie* [online].2007. [cit. 16.11.2007]. Dostupné z: <www.cs.wikipedia.org>.

Seznam zkratek

ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČSÚ	Česká statistický úřad
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGGF	European Agriculture Guarantee and Guidance Fund Evropský zemědělský garanční a orientační fond
EFF	European fisheries fund Evropský rybářský fond
EHP	Evropský hospodářský prostor
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
ERDF	European Research and Development Fund Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropská společenství
ESF	European Science Foundation Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
EÚS	Evropská územní spolupráce
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance Finanční nástroj na podporu rybolovu
FS	Fond soudržnosti
HABITAT	Organizace Spojených národů pro lidská sídla United Nations Human Settlements programme
HDP	Hrubý domácí produkt
HND	Hrubý národní produkt
HP	Horizontální priorita
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost EU
ICT	Information and Communication Technology
IKT	Informační a komunikační technologie
IS	Informační společnost

IUCIN	Mezinárodní svaz na ochranu přírody World Conservation Union
JASPERS	Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech
JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas Společná evropská podpora pro udržitelné investice v městských oblastech
JEREMIE	Joint European Resources for Micro-to-Medium Enterprises Společné evropské zdroje pro mikro až středně velké podnikatele
JPD	Joint Programming Dokument Společný programový dokument
MIT	Massachusetts Institute of Technology
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MSSF	Monitorovací systém strukturálních fondů
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NRP	Národní rozvojový plán ČR
NSSR	Národní strategický referenční rámec ČR
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OP	Operační program
OP I	Operační program Infrastruktura
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP PP	Operační program Průmysl a podnikání
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OP RVMZ	Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
OSN	Organizace spojených národů
PKS	Parita kupní síly
RPS	Rámec podpory společenství ČR
ŘO	Řídící orgán
SF	Strukturální fondy
SOZS	Strategické obecné zásady společenství

SROP	Společný regionální operační program
UNEP	United Nations Environment Programme Program OSN na ochranu životního prostředí
UNESCO	United nations Educational, Scientific and Cultural Organisation Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
VOC	Volatile organic compounds Těkavá organická látka
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
WCED	World Commission for Education and Development Světová komise pro životní prostředí a rozvoj
WSC	World Conservation Strategy Světová strategie ochrany životního prostředí
WWF	Worldwide Fund for Nature Světový fond na ochranu přírody
ŽP	Životní prostředí

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. dubna 2008

.....
Tereza Divecká

Adresa trvalého pobytu studenta:

Na Pláni 1345, 56206 Ústí nad Orlicí

Přílohy

Příloha 1: Přehled vybraných teorií regionálního rozvoje

Příloha 2: NUTS II a NUTS II v ČR

Příloha 3: Strategie Rámce podpory Společenství ČR 2004 - 2006

Příloha 4: Operační programy Cíle 1

Příloha 5: Operační programy v programovacím období 2007 – 2013

Příloha 6: Rámec podpory Společenství 2004 – 2006, ukazatele HP

Příloha 7: NSRR ČR 2007 – 2013, ukazatele HP

Příloha 8: Přehled priorit a opatření SROP

Příloha 1 Přehled vybraných teorií regionálního rozvoje

Neoklasické modely regionálního růstu

Autor / autoři	Název teorie	Jádro teorie	Základní tendence regionálního vývoje	Příčina meziregionálních rozdílů	Hlavní mechanismy způsobující konvergenci / divergenci	Hlavní subjekty	Implikace pro regionální politiku
G. H. Borts, J. L. Stein	Neoklasická jedno- a dvousektorové modely růstu	Růst závisí dlouhodobě na množství kapitálu a pracovní síly a na technickém pokroku, krátkodobě pak tempo růstu závisí na vzdálenosti od stavu rovnováhy.	Konvergence	Rozdílná vybavenost regionů výrobními faktory.	Klesající výnosy, mobilita pracovních sil a kapitálu, kongesce a vysoké náklady v centrálních regionech.	Racionálně jednající jednotlivci a kapitál.	Automatická tendence k vykonávání reg. rozdílů, RP má jen posílit vyrovnávací mechanismy, např. zvýšit mobilitu pracovních sil.

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 67

Teorie „nové ekonomické geografie“ (pokračování přílohy č. 1)

Autor / autoři	Název teorie	Jádro teorie	Základní tendence regionálního vývoje	Příčina meziregionálních rozdílů	Hlavní mechanismy způsobující konvergenci / divergenci	Hlavní subjekty	Implikace pro regionální politiku
P. A. David (1985), resp. W. B. Artur (1988)	QWERTY resp. path dependence	Decentralizované rozhodování může vést k suboptimálnímu řešení, např. při výběru technologií, rostoucí výnosy vedou k nestabilitě místo rovnováže.	Divergence	Náhoda, přírodní podmínky, silný subjekt, historická událost.	Úspory z rozsahu, aglomerační výhody, nedokonalá konkurence, lock-in (inercie), síťový efekt (kompatibilita s dalšími subjekty).	Instituce, lidé.	K růstu může dojít kdekoliv, stačí jej iniciovat.
P. Romer (1986), S. Rebelo (1991)	(nová) teorie endogenního růstu	Coby-Douglasova produkční funkce je modifikována na rostoucí výnosy z rozsahu a rozšíření např. o ukazatel lidského kapitálu, znalosti jsou považovány za základní druh kapitálu.	Konvergence	Rozdíly ve vybavenosti regionů lidskými zdroji (včetně kvality sociálních interakcí) a technologiemi.	Rostoucí výnosy z kapitálu, externí úspory (především v oblasti šíření znalostí) a naopak klesající výnosy z investic do nových znalostí. Transfer znalostí a technologického pokroku.	Soukromé subjekty, vlády.	Státní zásahy nají vliv na to, kterého z několika možných stavů rovnováhy bude dosaženo.
P. Krugman (1991), M. Porter (1990)	Nová teorie obchodu	Ekonomický vývoj je vývojem od náhodnosti k řádu (přirozená tendence ekonomiky k samoorganizaci).	Divergence	Náhodná, přirozená výhoda.	Rostoucí výnosy z rozsahu, nedokonalá konkurence, výhodná poloha, externí úspory, aglomerační výhody, klesající dopravní náklady, význam pozitivních očekávání.	Firmy, lidé.	RP má podporovat specializaci, zvyšování statusu závodů a meziregionální obchod; decentralizace hosp. politiky.
R. Barro, X. Sala i Martin (1995)	Nová teorie růstu	Neoklasický základ, každá ekonomika (region) má jiný stav rovnováhy.	Konvergence	Odlišné technologické a behaviorální parametry regionů způsobují, že každý region má jinou úroveň stavu rovnováhy.	Institucionální a právní systém, podobné kulturní i behaviorální vzorce obyvatel, mobilita kapitálu, pracovních sil a šíření technologií, náhlá zvýšení rozdílů způsobená externími šoky.	Technologie, instituce, lidé.	Aktivita mezinárodních institucí podporujících rozvojové země.

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 75

Teorie jádro – periferie (pokračování přílohy č. 1)

Autor / autoři	Název teorie	Jádro teorie	Základní tendence regionálního vývoje	Příčina meziregionálních rozdílů	Hlavní mechanismy způsobující konvergenci / divergenci	Hlavní subjekty	Implikace pro regionální politiku
G. Myrdal (1957)	Teorie kumulativních příčin	Jakmile z jakýchkoli důvodů vznikne rozdíl mezi regiony, další vývoj bude rozdíly umocňovat.	Divergence	Fyzickogeografické, historické.	Externí úspory, aglomerační výhody, konkurence, meziregionální rozdíly v produktivitě práce jsou větší než rozdíly ve mzdách.	Firmy, stát.	Integrovaný rozvojový plán, celospolečensky prospěšné investice, které umožní dosáhnout vnějších úspor dalším subjektům.
A. Hirschman (1958)	Teorie nerovnoměrného rozvoje	Rozdíly jsou základní a nezbytnou podmínkou růstu	Divergence	Vlastnost reality psychosociální přecenění aglomeračních výhod..	Konkurence, selektivní migrace, mobilita kapitálu.	Firmy, lidé.	Nezbytné nejprve posílit jádro, pak pomoci periferii daňovými úlevami a úpravami monetární politiky.
F. Perroux (1950), J. Boudeville (1966)	Teorie pólů růstu/teorie center růstu a růstových os	Některá odvětví rostou rychleji a jsou významnější než jiná.	Divergence	Rozdíly v ekonomické struktuře.	Meziodvětvové vazby, regionální multiplikátor, vnitřní a vnější aglomerační úspory.	Firmy.	Růstu dosáhnou implantací hnacích odvětví.
D. North (1955)	Teorie exportní základny	Rozlišování základních a doplňkových odvětví.	Divergence	Poptávka po zboží produkovatelném v regionu.	Vnější impuls, export, vnější úspory, technologický pokrok .	Firmy.	Posílení exportních odvětví v regionu.
J. Friedmann (1966)	Obsná teorie polarizovaného rozvoje	Nerovnoměrné rozdělení bohatství a moci v ekonomice a ve společnosti, motorem změn jsou proměny vztahů autority a podřízenosti.	Divergence, v dalších fázích konvergence.	Míra autonomie regionů a schopnost tvorby inovací.	1) efekt dominance, 2) informační efekt, 3) psychologický efekt, 4)modernizační efekt, 5) efekt vazeb, 6)výrobní efekt.	Lidé, firmy.	Decentralizace, posilování městských regionů na periferiích.

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 75

Regulační teorie (pokračování přílohy č. 1)

Autor / autoři	Název teorie	Jádro teorie	Základní tendence regionálního vývoje	Příčina meziregionálních rozdílů	Hlavní mechanismy způsobující konvergenci / divergenci	Hlavní subjekty	Implikace pro regionální politiku
Lipietz (1986), Aglietta (1979), Boyer (1990)	Regulační teorie	Střídání dlouhých období stability zapříčiněné změnou způsobů sociální regulace a ekonomické akumulace.	Střídání konvergence a divergence.	Rozdílné formy sociální regulace, rozdílné vztahy při výrobě a politický a institucionální kontext.	Regulační mechanismy: 1) monetární systém a peněžní mechanismy, 2) mechanismy vyjednávání o pracovních vztazích a mzdách, 3) formy konkurence uvnitř soukromého sektoru i ve vztahu k subjektům veřejného sektoru, 4) charakter a role státu.	Instituce chápané jako struktury, resp. výsledek působení regulace a dále stát.	Rolí státu je vytvořit sociálně spravedlivou a ekonomicky udržitelnou regulaci, která odpovídá danému režimu akumulace.

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 137

Teorie prostorových dělb práce (pokračování přílohy č. 1)

Autor / autoři	Název teorie	Jádro teorie	Základní tendence regionálního vývoje	Příčina meziregionálních rozdílů	Hlavní mechanismy způsobující konvergenci / divergenci	Hlavní subjekty	Implikace pro regionální politiku
D. Massey (1984, 1995)	Teorie prostorových dělb práce	Tržní a sociální vztahy při výrobě.	Divergence	Nerovné postavení pracujících vůči kapitalistům, systematické využívání rozdílů mezi regiony velkými firmami k maximalizaci zisku.	Dělba zisku, akumulace kapitálu, nerovné rozdělení ekonomické a politické moci mezi regiony.	Kapitalisté, velké firmy, pracující, vláda.	Radikální decentralizace, změna společenskoekonomického systému.

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 144

Teorie regionálního rozvoje institucionálních směrů (pokračování přílohy č. 1)

Autor / autoři	Název teorie	Jádro teorie	Základní tendence regionálního vývoje	Příčina meziregionálních rozdílů	Hlavní mechanismy způsobující konvergenci / divergenci	Hlavní subjekty	Implikace pro regionální politiku
M. Piore, Ch. Sabel (1984), resp. A. J. Sčoty (1988)	Teorie flexibilní specializace, resp. flexibilní akumulace	Vertikální desintegrace výroby, ústup od masové výroby k malosériové.	Divergence	Rozdíly v kulturním rámci pro organizaci výroby i pro chování podniků.	Externí úspory, aglomerační výhody, týmová práce.	Malé firmy v dříve málo industrializovaných oblastech.	Stát má udržovat konkurenční prostředí, napomáhá restrukturalizaci.
S. Brusco (1982), G. Becattini (1978), Bagnasco (1977)	Teorie výrobního okrsku	Základem prosperity regionu jsou kvalitní sociální, kulturní a institucionální struktury a nehierarchický systém organizace spolupráce malých firem.	Divergence	Dtto	Úspory z rozsahu i ze specializace, dělba práce mezi firmami, vzájemná závislost, sdílení informací, inovace, eliminace rigidního dělení na manuálně pracující a manažery, adaptivní pracovní síla.	Síť malých firma a podpůrných institucí, adaptivní a inovativní pracovní síla.	Podpora vytváření společných institucí podporujících malé firmy.
B. A. Lundvall (1992), R. Florida (1955), A. Saxenian (1994)	Teorie učících se regionů	Konkurenceschopnost je založena na lepší schopnosti se dále učit.	Divergence	Sociokulturní a institucionální rozdíly.	Existence pozitivních zpětných vazeb v oblasti učení, přejímání nových technologií a postupů; tržní i mimotržní výměna informací; existence technologické infrastruktury.	Firmy, instituce, regionální inovační systémy.	Podpora regionálních inovačních systémů (rozvoj vazeb např. mezi školami, samosprávou a firmami).

Zdroj: Blažek, Uhlíř, 2002, s. 168

Příloha 2

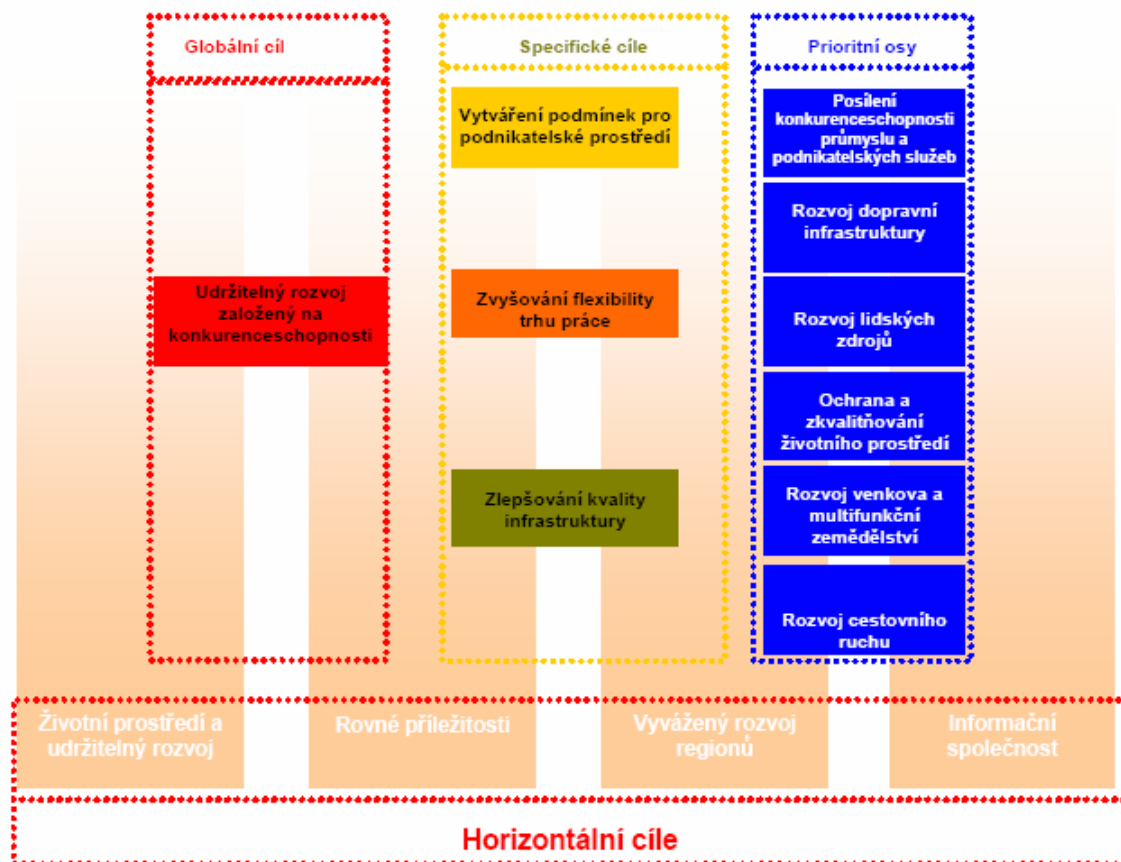
NUTS II a NUTS III v ČR

Zdroj: MMR ČR, 2004b, s. 23

Příloha 3

Strategie Rámce podpory Společenství ČR 2004 - 2006

Zdroj: MMR ČR, 2003a, s.59

Příloha 4

Operační programy Cíle 1

OP Infrastruktura (OPI)

Globálním cílem OP Infrastruktura byla ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury při respektování principů udržitelného rozvoje s důrazem na naplňování standardů Evropské unie.

Priority OP I:

1. Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu.
2. Snížení negativních důsledků dopravy na životním prostředí.
3. Zlepšování environmentální infrastruktury.
4. Technická pomoc.

Řídícím orgánem bylo Ministerstvo životního prostředí, Odbor integrovaného financování. V sektoru dopravy bylo zprostředkujícím subjektem Ministerstvo dopravy a v sektoru životního prostředí Státní fond životního prostředí.

OP Průmysl a podnikání (OP PP)

Globálním cílem OP Průmysl a podnikání bylo zvýšení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb a dokončení potřebných strukturálních změn v průmyslu.

Priority OP PP:

1. Rozvoj podnikatelského prostředí.
2. Rozvoj konkurenceschopnosti podniků.
3. Technická pomoc.

Řídícím orgánem bylo Ministerstvo průmyslu a obchodu, Odbor strukturálních fondů.

OP Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ)

Globálním cílem operačního programu Rozvoj lidských zdrojů bylo dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje.

Příloha 4

Operační programy Cíle 1 (pokračování)

Priority OP RLZ:

1. Aktivní politika zaměstnanosti.
2. Sociální integrace a rovnost příležitostí.
3. Rozvoj celoživotního učení.
4. Adaptabilita a podnikání.
5. Technická pomoc.

Řídícím orgánem bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí.

OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVaMZ)

Cílem OP RVaMZ bylo zvýšit konkurenceschopnost zemědělství další restrukturalizací a růstem produktivity práce, přispívat k ochraně přírody, udržitelnému růstu a multifunkčnímu rozvoji venkovských oblastí založeném na udržitelném zemědělství a řízení rozvoje lesního a vodního hospodářství.

Priority OP RVaMZ:

1. Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnictví.
2. Rozvoj venkova, rybářství a odborná školení.
3. Technická pomoc.

Řídícím orgánem bylo Ministerstvo zemědělství, Odbor Řídící orgán OP.

Společný regionální operační program

Cílem SROP bylo především dosažení trvalého hospodářského růstu i růstu kvality života obyvatel regionů prostřednictvím nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury a životního prostředí, na všeobecný rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování sociální integrace.

Priority SROP:

1. Regionální podpora podnikání.
2. Regionální rozvoj infrastruktury.
3. Rozvoj lidských zdrojů v regionech.
4. Rozvoj cestovního ruchu.
5. Technická pomoc.

Řídícím orgánem bylo Ministerstvo pro místní rozvoj.

Zdroj: MMR ČR, 2003a

Příloha 5

Operační programy programovacího období 2007 - 2013

OP Doprava

Globální cíl: „Vytvořit podmínky pro zajištění rozvoje kvalitní dopravy podle principů udržitelného rozvoje.“

OP Životní prostředí

Globální cíl: „Ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako základního principu udržitelného rozvoje se zaměřením na plnění požadavků právních předpisů ES v oblasti životního prostředí.“

OP Podnikání a inovace

Globální cíl: „Zvýšení konkurenceschopnosti sektoru průmyslu a podnikání, udržení přitažlivosti České republiky, regionů a měst pro investory, podpora inovací, stimulace poptávky po výsledcích vědy a výzkumu (VaV), komercializaci výsledků VaV, podpory podnikatelského ducha a růstu hospodaření založeného na znalostech pomocí kapacit pro zavádění nových technologií a inovovaných výrobků, včetně nových informačních a komunikačních technologií.“

OP Výzkum, vývoj a inovace

Globální cíl: „Vytváření pracovních míst prostřednictvím podpory činností založených na znalostech, zejména zvýšením investic do výzkumu a vývoje a jeho infrastruktury, podporou nabídky inovací navazujících na výsledky výzkumu a vývoje a usnadněním přístupu k financím pomocí grantových a částečně i negrantových nástrojů tak, aby byla podpořena nabídka výsledků VaV ze strany vysokých škol, výzkumných institucí a dalších subjektů.

OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Globální cíl: „Zvyšování zaměstnanosti a hospodářského růstu prostřednictvím rozvoje efektivního a flexibilního trhu práce, kvalifikované a konkurenceschopné pracovní síly a integrace sociálně vyloučených skupin obyvatel.“

Příloha 5

Operační programy programovacího období 2007 – 2013 (pokračování)

OP Vzdělávání

Globální cíl: „Zkvalitnění fungování vzdělávacího systému dosáhnout lepší připravenosti absolventů všech stupňů vzdělávání pro vstup na trh práce za současné minimalizace jakéhokoli typu znevýhodnění přístupu ke vzdělání, cestou otevření všech stupňů škol a rovněž spolupráci se zaměstnavateli a sociálními partnery umožnit přístup k celoživotnímu učení každému občanovi v kterékoliv fázi života.“

Regionální OP

Globální cíl: „Urychlení rozvoje regionů ČR, na zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a na posílení kvality života obyvatel, při respektování vyváženého a udržitelného rozvoje regionů vycházející z využití jejich potenciálu.“

Integrovaný OP

Globální cíl: „vytvořit optimální, přírůstově orientované zázemí infrastruktury a služeb pro místní a regionální ekonomiku tak, aby se otevřela jednotnému trhu, došlo k posílení konkurenceschopnosti a růstu zaměstnanosti, a to prostřednictvím efektivního využití rozvojového potenciálu regionů, modernizace veřejné správy a podporou integrovaného přístupu v rozvoji vybraných městských lokalit.“

OP Technická pomoc

Prostředky technické pomoci jsou určeny na výdaje spojené s jednáními Monitorovacího výboru NRPS, Poradního výboru NRPS a jiných pracovních skupin na úrovni NRPS, se zpracováním studií a zpráv o postupu realizace politiky HSS v ČR a provozem informačního systému.

OP Praha – Konkurenceschopnost

Globální cíl: „Zvýšení konkurenceschopnosti Prahy jako dynamické metropole členské země EU prostřednictvím odstranění rozvojových bariér a slabin regionu, zkvalitnění městského prostředí, zlepšením dostupnosti dopravních a telekomunikačních služeb a rozvinutí inovačního potenciálu města.

Příloha 5

Operační programy programovacího období 2007 – 2013 (pokračování)

OP Praha – Adaptabilita

Globální cíl: „Zvyšování zaměstnanosti a hospodářského růstu pražské ekonomiky prostřednictvím rozvoje efektivního a flexibilního trhu práce, kvalifikované a konkurenceschopné pracovní síly, využití výzkumně – vývojového potenciálu regionu a integrace sociálně vyloučených skupin obyvatelstva.

OP Přeshraniční spolupráce

Globální cíl: „Podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území prostřednictvím odstraňování přetrvávajících bariér a posilování jejich rozvojového potenciálu.“

- Česko – polská spolupráce.
- Česko – saská spolupráce.
- Česko – slovenská spolupráce.
- Česko – bavorská spolupráce.
- Česko – rakouská spolupráce.

OP Nadnárodní spolupráce

Nadnárodní spolupráce je zaměřena na strategické priority jako jsou věda a výzkum, informační společnost, dostupnost, životní prostředí, prevence rizik a integrované hospodaření s vodou.

OP Mezuregionální spolupráce

Tento OP je společný pro všechny členské státy. Podpora meziregionální spolupráce směřuje do regionálních programů výměny informací a zkušeností, spolupráce a vytváření sítí s regiony v jiných členských zemích.

Zdroj: MMR ČR, 2006

Příloha 6

Rámec podpory Společenství 2004 - 2006, ukazatele HP

	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	<i>Udržitelný rozvoj</i>	Dopadu	Kvalita ovzduší	Množství určitých sloučenin v tis. tun a) SO ₂ ; b) NO _x	a) 251 b) 332	ČHMÚ, ČIŽP, CVD, VÚPEK
		Dopadu	Kvalita vody	a) COD ₅ b) Nerozpustné látky c) Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci na celkovém obyvatelstvu	a) 74 672 b) 26 687 c) 77,5 (2002)	VÚV, MŽP
		Dopadu	Úroveň odpadového hospodářství	Podíl odpadů používaných jako sekundární materiál nebo k recyklaci na celkové produkci odpadů	37,5	ISOH
		Výsledku	Vytváření komunálního odpadu a odpadu z podnikání	Podíl komunálního odpadu a odpadu z podnikání na celkovém objemu odpadu v %	10,0	ČSU
		Výstupu	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na životní prostředí	% projektů	0	OP

Zdroj: MMR ČR, 2003a; vlastní úprava

Příloha 6

Rámec podpory Společenství 2004 - 2006, ukazatele HP (pokračování)

	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	<i>Rovné příležitosti</i>	Dopadu	Koeficient nezaměstnanosti podle pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v %	49,9 (konec roku 2002)	MPSV
		Dopadu	Koeficient nezaměstnanosti u znevýhodněných osob podle pohlaví	Podíl nezaměstnaných žen v následujících skupinách v % a) Absolventi a mládež b) Osoby s postižením c) Osoby starší 50 let d) Osoby max. se základním vzděláním	a) 44,0 b) 49,2 c) 46,8 d) 50,4	MPSV
		Výsledku	Koeficient hrubého počtu vytvořených pracovních míst podle pohlaví	Podíl žen na nově vytvořených pracovních místech v %	-	OP
		Výstupu	Podpořené projekty s pozitivním dopadem na rovné příležitosti	% projektů	-	OP

Zdroj: MMR ČR, 2003a; vlastní úprava

Příloha 6

Rámec podpory Společenství 2004 - 2006, ukazatele HP (pokračování)

	Popis	Úroveň ukazatele	Ukazatel	Měrná jednotka	Počáteční hodnota (2001, pokud není uvedeno jinak)	Zdroj
Horizontální cíl	<i>Vyvážený rozvoj regionů</i>	Dopadu	Meziregionální variabilita HDP	Variační koeficient v %	4,52 (2000)	ČSÚ
			Meziregionální variabilita nezaměstnanosti	Variační koeficient v %	33,8 (2000)	ČSÚ
			Meziregionální variabilita reálných jednotkových pracovních nákladů	Variační koeficient v %	3,15 (2000)	ČSÚ
		Výsledku	Podíl hrubého počtu pracovních míst vytvořených v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	% z celkového počtu všech pracovních míst	0	všechny OP
		Výstupu	Podíl projektů realizovaných v regionech se soustředěnou podporou státu podle usnesení vlády č. 722/2003	% z celkového počtu všech projektů	0	všechny OP
Horizontální cíl	<i>Informační společnost</i>	Dopadu	Obyvatelstvo pravidelně využívající internet	Podíl na celkovém počtu obyvatel v %	21,7	ČSÚ
		Výsledku	Počet počítačů připojených na internet na 100 žáků či studentů na základních, středních a vysokých školách	a) Základní (1.-5. třída) b) Základní (6.-9. třída) a nižší ročníky 6-8letých středních škol c) Střední školy d) Vysoké státní e) Vysoké soukromé	a) 5,0 b) 7,8 c) 7,6 d) 15,8 e) 14,3	ČSÚ
		Výstupu	Počet účastníků kurzů obsahujících prvek IT	Počet osob	0	OP RLZ

Zdroj: MMR ČR, 2003a; vlastní úprava

Příloha 7

NSRR ČR 2007 – 2013, ukazatele HP

Referenční cíl	Indikátor	Jednotky / způsob měření	Definice
Po ukončení prvního kontrolního období Protokolu snížit do roku 2020 měrné emise CO ₂ na obyvatele o 30 % a celkové agregované emise CO ₂ o 25 % v porovnání s rokem 2000, a pokračovat v zahájeném trendu.	Snížení emisí skleníkových plynů	tis. Tun	Snížení emisí skleníkových plynů podle ekvivalentu CO ₂ za sledované časové období.
Snížování emisí tak, aby nebyly překročeny národní emisní stropy pro oxid siřičitý, oxidy dusíku, těkavé organické látky a amoniak v horizontu roku 2010 a dosažení směrných cílových hodnot pro acidifikaci pro lidské zdraví a pro vegetaci k roku 2020.	Měrné emise za všechny kategorie zdrojů:	tis. tun/rok/km ²	Emise znečišťujících látek za určité časové období připadajících na jednotku plochy území v tisíci tunách za rok na km ²
Snížovat vypouštění, emisí a úniků prioritních látek a zastavit nebo postupně odstranit vypouštění, emise a úniky prioritních nebezpečných látek	Emise prioritních nebezpečných látek	tun/rok	Snížení emisí prioritních nebezpečných látek do půdy, vody, ovzduší. Pozn.: prioritní nebezpečné látky dle Stockholmské úmluvy a Rámcové směrnice o vodách
Omezovat fragmentaci krajiny a zabezpečovat ochranu a obnovu migračních tras, koridorů a zastávek migrujících druhů.	Míra fragmentace krajiny	km ²	Změna výměry dopravou nefragmentovaných území o plošném rozsahu větším než 100 km ² (Pozn.: limity fragmentace jsou silnice s intenzitou dopravy vyšší než 1000 vozidel/den a víceokružní železniční tratě)
Zlepšovat retenční funkci krajiny.	Obnova přirozeného vodního režimu krajiny a prvků ekologické stability.	Počet projektů	Počet podpořených projektů, které určitým způsobem přispějí k obnově a zlepšení vodního režimu krajiny a prvků ekologické stability.
Zlepšovat ekologické funkce vodních toků.	Délka přirozených koryt vodních toků	km	Změna délky přirozených koryt vodních toků na území ČR
Chránit ohniska („hotspots“) biodiverzity.	Rozloha ohnisek biodiverzity	%	Přírůstek nebo úbytek plochy ohnisek biodiverzity v rámci programu (Pozn.: za ohniska biodiverzity lze považovat: 1. a 2. zóny NP a CHKO, NPR, PR, ÚSES)
Snížování starých ekologických zátěží.	Počet odstraněných starých ekologických zátěží	Počet odstraněných zátěží	Počet odstraněných starých ekologických zátěží za sledované období.
Snížovat spotřebu primárních neobnovitelných zdrojů v absolutní výši o 1% ročně, ve veřejném sektoru o 1,5% ročně.	Výroba energie z obnovitelných zdrojů energie	PJ	Celková výroba energie z OZE – teplo, elektřina i společná výroba tepla a elektřiny

Zdroj: MMR ČR, 2006b, s. 23-25

Příloha 7

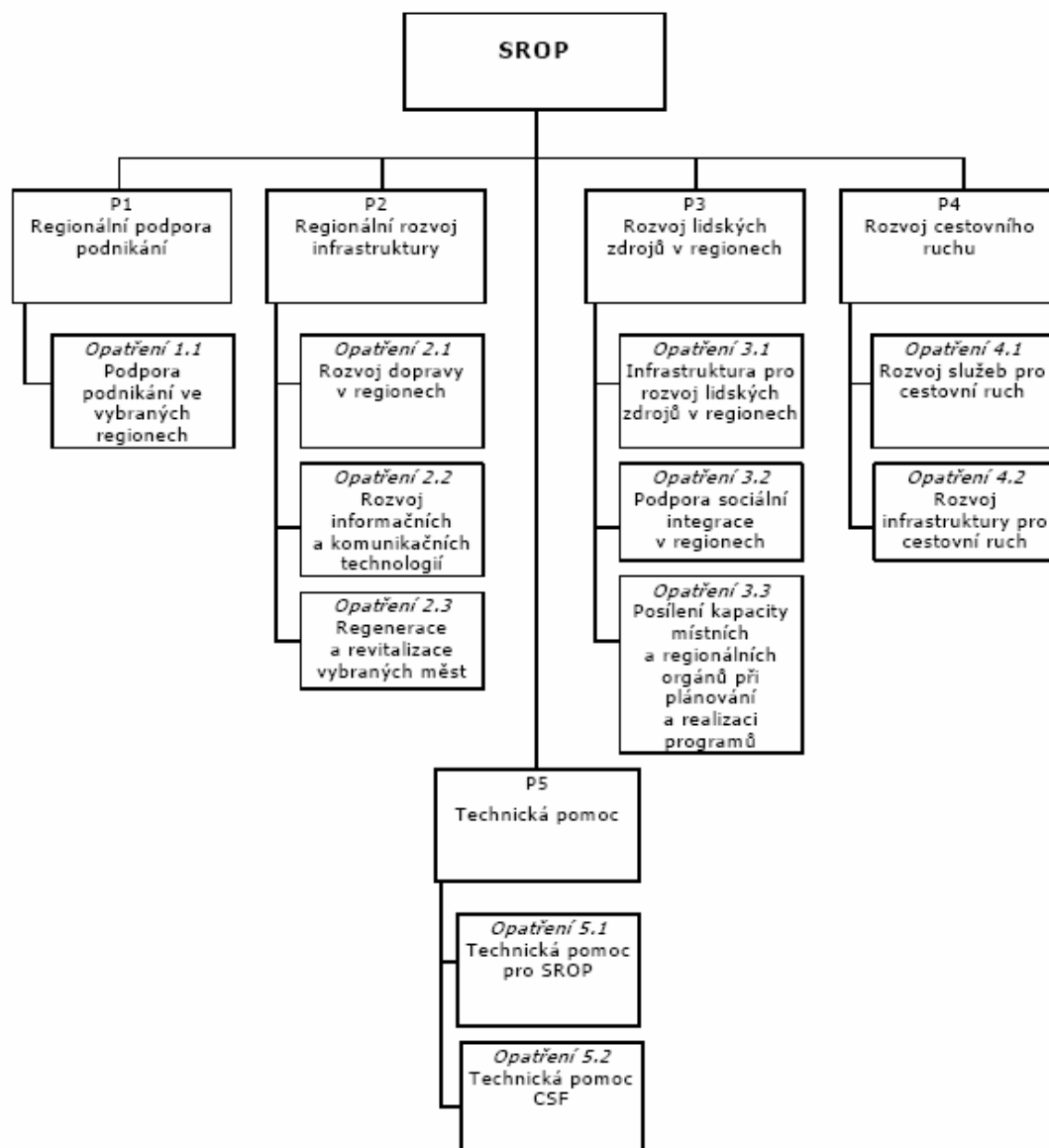
NSRR ČR 2007 – 2013, ukazatele HP (pokračování)

Referenční cíl	Indikátor	Jednotky / způsob měření	Definice
Stabilizovat snižování energetické náročnosti tvorby HDP o 3 % ročně, elektroenergetické náročnosti o 2 % ročně	Úspory energie	PJ	Celkové úspory energie – cíleně dosahovány opatřeními na podporu energetické efektivity (nevytěsnění jiným zdrojem energie). Porovnat lze na základě konečné spotřeby energie, tak jak je definována ve statistické ročence
Zvýšit využívání odpadů s upřednostněním recyklace na 55 % všech vznikajících odpadů do roku 2012.	Množství využitých recyklovaných odpadů	tuny	Množství využitých recyklovaných odpadů
Snížit produkci nebezpečných odpadů o 20 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000 s předpokladem dalšího snižování.	Snížení produkce nebezpečných odpadů	%	Snížení produkce nebezpečných odpadů za sledované období (%)
Chránit přírodní prvky v zastavěných územích.	Rozloha zelených ploch v intravilánech sídel.	ha	Rozloha nových zelených ploch, realizovaných v rámci programu
Podporovat využívání brownfields.	Rozloha znovu využitých brownfields.	ha	Rozloha brownfields, jejichž znovu využití bylo podpořeno v rámci programu
Podporovat environmentálně šetrné formy dopravy včetně managementových opatření	Investice do rozvoje veřejné dopravy	mil. Kč	Výše investic do rozvoje veřejné dopravy.
Snižovat zatížení transitní a nákladní silniční dopravou.	Rozvoj železniční dopravy	%	Podíl přepravních výkonů v silniční nákladní a železniční nákladní dopravě.
Snižovat zátěž populace v sídlech z expozice dopravním hlukem a hlukem z průmyslové činnosti.	Hluková zátěž obyvatel.	počet obyvatel	Snížení počtu obyvatel, žijících v překročeném limitu hluku podle hlukových map, v rámci programu
Povzbudit poptávku a nabídku výrobků šetrných k životnímu prostředí, a tím stimulovat potenciál pro neustálé, trhem řízené environmentální zlepšování.	Výrobky šetrné životnímu prostředí.	Počet projektů	Počet projektů obsahujících podporu výrobků šetrných k životnímu prostředí, podpořených v rámci programu.
Vybudovat v ČR komplexní fungující systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, který se pozitivně projeví v šetrnějším přístupu společnosti k životnímu prostředí	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta	Počet projektů	Počet projektů, zahrnujících environmentální vzděláváním výchovu či osvětu, podpořených v rámci programu

Zdroj: MMR ČR, 2006b, s. 23-25

Příloha 8

Přehled priorit a opatření SROP

Zdroj: MMR ČR, 2003b, s.78